

EFTRANS-A

**Právní analýza dopadů změn právního prostředí a dopadů reformy
systému výzkumu, vývoje a inovací na vnitřní předpisy veřejných
vysokých škol a veřejných výzkumných institucí a na jejich aktivity**

1. Kapitola 1 – Executive Summary (stručné shrnutí celkového obsahu Analýzy, závěry)	
15	
1.1. Předmět, smysl a cíl Analýzy.....	15
1.2. Způsob zpracování analyzovaných dat.....	15
1.3. Základní body analýzy právního prostředí	16
1.3.1. Právo veřejné podpory	16
1.3.2. Rámec Společenství.....	17
1.3.3. Definice výzkumné organizace dle Rámce Společenství.....	18
1.3.4. Další předpisy	19
1.3.5. Analýza změn, které přinesla novela ZPVaVal (zákon č. 110/2009 Sb.) a dopadů novely na vnitřní předpisy VŠ a VVI.....	20
1.3.6. Problémové okruhy	20
1.4. Analýza současného stavu úpravy vnitřních předpisů	22
1.5. Doporučená opatření	23
1.5.1. Statusové otázky (status výzkumné organizace)	23
Doporučení upravit ve vnitřním předpise:	23
1.5.2. Oddělené sledování výdělečných a nevýdělečných činností (včetně spin-off subjektů),	24
1.5.3. Účetně analytické a evidenční nástroje – sledování a dokládání přímých a nepřímých výdajů.....	25
1.5.4. Spolupráce s třetími osobami – nepřímá podpora	25
1.5.5. Spolupráce s třetími osobami – Partnerství	25
1.5.6. Problematika odměňování vědeckých pracovníků	26
1.5.7. Právní vztahy k výsledkům VaV.....	26
1.5.8. Publicitní principy.....	27

1.5.9.	Další otázky k řešení:	27
1.5.10.	Doporučení ke zvážení změn v ZPVaVal	28
1.6.	Dotazník	29
2.	Kapitola 2 - Analyzované téma (stručné vymezení analyzovaného tématu)	30
2.1.	Úvod – smysl a cíl Analýzy	30
2.2.	Způsob zpracování analyzovaných dat	32
2.2.1.	Analýza právního prostředí, včetně indikace dopadů reformy a problémových okruhů k řešení	32
2.2.2.	Rešerše a analýza vnitřních předpisů vysokých škol a veřejných výzkumných institucí a jejich připravenosti na úrovni nástrojů analytické evidence	33
2.2.3.	Doporučení	34
2.3.	Zdůvodnění zvolené metody Analýzy	34
3.	Kapitola 3 - Právní analýza Část A - shrnutí aplikovatelné právní úpravy	35
3.1.	„State aid“ - Veřejná podpora – úvod	35
3.1.1.	Souvislosti	38
3.1.2.	Pojem veřejné podpory	38
3.1.3.	Znaky veřejné podpory	39
3.1.3.1.	Poskytování státem nebo ze státních prostředků – 1. znak	40
3.1.3.2.	Výhoda určitému podniku (podnikům) či odvětví výroby – 2. znak	41
3.1.3.3.	Hrozba narušení či přímé narušení soutěže – 3. znak	42
3.1.3.4.	Dopad na obchod mezi členskými státy ES – 4. znak	42
3.1.4.	Závěry	43
3.1.5.	Slučitelná veřejná podpora - výjimky ze zákazu veřejné podpory	44
3.1.6.	Obecné výjimky	45
3.1.7.	Individuální výjimky	46
3.1.8.	Skupinové (blokové) výjimky - obecně	47

3.1.9.	Skupinové výjimky podle oblasti prospěchu	47
3.1.10.	Výjimka de minimis.....	48
3.1.11.	Český přechodný rámec.....	49
3.1.12.	Výjimky stanovené Radou ES	51
3.1.13.	Kumulace veřejné podpory a pravidel (výjimek)	51
3.2.	Evropská legislativa	54
3.2.1.	Subvenční právo - Základ úpravy - ust. Čl. 87-89 SES	54
3.2.2.	Zmocnění Komise k vydání blokové výjimky pro VaVal	54
3.2.3.	Rámec Společenství.....	55
3.2.4.	Zhodnocení relevance Rámce Společenství po vydání Obecného nařízení o blokových výjimkách	57
3.2.5.	Definice výzkumné organizace v Rámci Společenství a veřejné financování nehospodářských činností	58
3.2.6.	Definice výzkumné organizace, financování mimo režim veřejné podpory a vybrané typy subjektů v oblasti VaVal v ČR.....	63
3.2.7.	Skupinová výjimka pro oblast VaVal	68
3.2.8.	Sedmý rámcový program	68
3.2.9.	Rámcový program Konkurenceschopnost a inovace (CIP).....	69
3.2.10.	Právní úprava strukturálních fondů.....	70
3.2.11.	OP VaVpl	71
3.2.12.	Další operační programy podpory VaVal - OPVK	71
3.3.	Právní předpisy ČR	72
3.3.1.	Zákon 130/2002, 211/2009 Sb. ZÁKON o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací	72
3.3.2.	Zákon o VŠ	72
3.3.3.	Zákon o VVI	73

3.3.4. Účetní předpisy	73
3.4. Shrnutí - vzájemné vztahy relevantních dokumentů upravujících veřejnou podporu v rámci VaVal.....	75
3.4.1. Řešení případných rozporů mezi právem ES a právem ČR, příklady rozporů	78
3.4.2. Rozpor mezi jazykovými verzemi + příklady	79
3.4.3. Aplikace ZPVaVal a použití jednotlivých výjimek ze zákazu veřejné (státní) podpory	81
4. Kapitola 4 – Právní Analýza – Část B - Analýza jednotlivých změn realizovaných zákonem č. 110/2009 Sb	83
4.1. Úvod – cíle novely	83
4.2. Nové vymezení pojmů	84
4.3. Předmět podpory, způsoby jejího poskytování	87
4.4. Účelová podpora	87
4.5. Institucionální podpora	88
4.6. Poskytovatelé.....	89
4.6.1. Účelová podpora	89
4.6.2. Institucionální podpora	90
4.7. Návrh výdajů státního rozpočtu na VaV	90
4.8. Podmínky podpory	91
4.8.1. Poskytnutí podpory	91
4.8.2. Účelová podpora	91
4.8.3. Institucionální podpora	91
4.9. Použití podpory	92
4.10. Úprava vztahů mezi poskytovatelem a příjemcem	92
4.11. Úprava vlastnických práv k výsledkům a využití výsledků projektu (aplikovaný výzkum)	93

4.11.1.	Smlouva o využití výsledků	93
4.11.2.	Doba pro využití výsledků	93
4.12.	Důsledky porušení ustanovení zákona	93
4.13.	Práva k výsledkům a jejich využití	94
4.13.1.	Práva k výsledkům	94
4.13.2.	Pravidla pro využití výsledků	94
4.14.	Veřejná soutěž ve výzkumu, vývoji a inovacích	95
4.15.	Zadávací dokumentace	95
4.15.1.	Soutěžní a hodnotící lhůta	96
4.15.2.	Přijímání a hodnocení návrhů projektů	96
4.15.3.	Zrušení veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích	97
4.15.4.	Lhůta pro uzavření smlouvy	97
4.16.	Uchovávání dokladů	97
4.17.	Poskytování informací o výzkumu, vývoji a inovacích, informační systém	98
4.17.1.	Práva a povinnosti při předání a poskytnutí údajů inovačního systému....	98
4.17.2.	Obsah informačního systému výzkumu, vývoje a inovací	99
4.18.	Orgány výzkumu, vývoje a inovací.....	99
4.19.	Novela zákona o vysokých školách č. 111/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů („dále jen zákon o vysokých školách“)	100
4.19.1.	Příjmy rozpočtu veřejné vysoké školy	100
4.19.2.	Fondy veřejné vysoké školy	100
4.20.	Příspěvek ze státního rozpočtu na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační činnost	101
4.21.	Shrnutí – bezprostřední dopady novelty na vnitřní předpisy výzkumných a vzdělávacích institucí	101
4.21.1.	Výzkumná organizace	102

4.21.2.	Duševní vlastnictví - práva k výsledkům a jejich využití	103
4.21.3.	Povinnost vyplývající z novely zákona o vysokých školách - reinvestice ..	103
4.21.4.	Shrnutí - bezprostřední dopady novely – širší souvislosti	104
5.	Kapitola 5 – Právní Analýza – Část C – Problémové okruhy k řešení	106
5.1.	Statusové otázky (status výzkumné organizace)	106
5.1.1.	Přehled	106
5.1.2.	Podrobnější analýza úpravy v relevantních dokumentech	107
5.1.3.	Srovnání úprav v jednotlivých relevantních dokumentech.....	109
5.1.4.	Základní aspekty problémového okruhu.....	109
5.1.5.	Odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému.....	109
5.2.	Oddělené sledování výdělečných a nevýdělečných činností (včetně spin-off subjektů).....	110
5.2.1.	Přehled	110
5.2.2.	Podrobnější analýza úpravy v relevantních dokumentech	111
5.2.3.	Srovnání úprav v jednotlivých relevantních dokumentech.....	113
5.2.4.	Základní aspekty problémového okruhu.....	113
5.2.5.	Odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému.....	114
5.3.	Účetně analytické a evidenční nástroje – sledování a dokládání přímých a nepřímých výdajů	114
5.3.1.	Přehled	114
5.3.2.	Podrobnější analýza úpravy v relevantních dokumentech	115
5.3.3.	Srovnání úprav v jednotlivých relevantních dokumentech.....	117
5.3.4.	Základní aspekty problémového okruhu.....	117
5.3.5.	Odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému.....	121
5.4.	Spolupráce s třetími osobami – nepřímá podpora	121
5.4.1.	Přehled	121

5.4.2.	Podrobnější analýza úpravy v relevantních dokumentech	122
5.4.3.	Srovnání úprav v jednotlivých relevantních dokumentech.....	124
5.4.4.	Základní aspekty problémového okruhu.....	124
5.4.5.	Odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému.....	125
5.5.	Spolupráce s třetími osobami – Partnerství	126
5.5.1.	Přehled	126
5.5.2.	Základní aspekty problémového okruhu a odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému.....	126
5.6.	Problematika odměňování vědeckých pracovníků	127
5.6.1.	Přehled	127
5.6.2.	Podrobnější analýza úpravy v relevantních dokumentech	128
5.6.3.	Srovnání úprav v jednotlivých relevantních dokumentech.....	128
5.6.4.	Základní aspekty problémového okruhu.....	128
5.6.5.	Odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému.....	129
5.7.	Právní vztahy k výsledkům VaV.....	129
5.7.1.	Přehled	129
5.7.2.	Podrobnější analýza úpravy v relevantních dokumentech	129
5.7.3.	Srovnání úprav v jednotlivých relevantních dokumentech.....	132
5.7.4.	Základní aspekty problémového okruhu.....	133
5.7.5.	Odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému.....	133
5.8.	Publicitní principy.....	134
5.8.1.	Přehled	134
5.8.2.	Podrobnější analýza úpravy v relevantních dokumentech	134
5.8.3.	Základní aspekty problémového okruhu.....	135
5.8.4.	Odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému.....	135
5.9.	Další otázky	135

5.9.1. Základní nástin problematiky vykazování vůči státnímu rozpočtu versus vykazování evropských projektů	136
5.9.2. Nakládání s dokumenty (archivace, zachování anonymity (pacientů), atp.), atp.)	136
5.9.3. Vnitřní rozhodovací mechanismy – flexibilita, odpovědnost	137
5.9.4. Ochrana mateřských institucí před porušení povinností vědeckými pracovníky (7.RP)	137
6. Kapitola 6 - Analýza současného stavu (analýza současného stavu souladu vnitřních předpisů s právním prostředím po reformě a stavu připravenosti VŠ a VVI k financování VaV z veřejných zdrojů)	138
6.1. Případová studie č. 1 – mimopražská univerzita	138
6.1.1. Dokumenty Univerzity.....	138
6.1.2. Organizační struktura univerzity.....	139
6.1.3. Vymezení hlavní činnosti Univerzity	139
6.1.4. Odměňování	140
6.1.5. Transfer výzkumu a vývoje - Vědecko-technický park Univerzity	141
6.1.5.1. Zajišťování ochrany duševního vlastnictví	141
6.1.5.2. Možnosti smluvního a kolaborativního výzkumu.....	142
6.1.5.3. Spin-off subjekty.....	142
6.1.5.4. Finanční a materiální zajištění VTP	143
6.1.6. Práva průmyslového vlastnictví	143
6.1.6.1. Základní principy ochrany průmyslového vlastnictví na Univerzitě (čl. 3 Směrnice) 143	
6.1.6.2. Nakládání s průmyslovým vlastnictvím (čl. 4 Směrnice)	144
6.1.6.3. Spolupráce s třetími osobami	144
6.1.7. Ochrana osobních a citlivých údajů na Univerzitě	145
6.1.7.1. Zveřejňování osobních údajů	145

6.1.7.2.	Zabezpečení osobních údajů	146
6.1.8.	Účelová a institucionální podpora výzkumu a vývoje - sledování přímých a nepřímých výdajů	146
6.1.8.1.	Použití podpory a výše podílu uznaných nákladů	147
6.1.8.2.	Vymezení uznaných nákladů pro účelovou podporu výzkumu a vývoje ..	148
6.1.8.3.	Vymezení uznaných nákladů pro institucionální podporu výzkumných záměrů	149
6.1.9.	Projekty financované ze strukturálních fondů EU, 7.RP, atp.....	149
6.1.9.1.	Dodatek č. 1 k metodickému pokynu – Pokyny k projektům financovaným ze strukturálních fondů	151
6.1.9.2.	Dodatek č. 2 k metodickému pokynu – upřesnění pravidel pro stanovení úrovně nepřímých nákladů (pro účely předkládání projektů v rámci OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, projektů financovaných ze zdrojů Grantové agentury ČR) ...	151
6.2.	Případová studie č. 2 - Pražská vysoká škola	153
6.2.1.	Dokumenty VŠ.....	153
6.2.2.	Organizační struktura	154
6.2.3.	Vymezení hlavní činnosti VŠ	156
6.2.4.	Odměňování	157
6.2.5.	Transfer výzkumu a vývoje – spin off subjekty, doplňková činnost	158
6.2.6.	Práva průmyslového vlastnictví	160
6.2.7.	Ochrana osobních a citlivých údajů	160
6.2.8.	Účelová a institucionální podpora výzkumu a vývoje - sledování přímých a nepřímých výdajů	160
6.2.9.	Modely řízení, rozhodovací procesy, risk management, atp.	162
6.3.	Případová studie č. 3 – pražská v.v.i	163
6.3.1.	Dokumenty výzkumné instituce	163
6.3.2.	Organizační struktura	164

6.3.3.	Vymezení hlavní činnosti	167
6.3.4.	Odměňování	167
6.3.5.	Transfer výzkumu a vývoje	168
6.3.6.	Práva průmyslového vlastnictví	169
6.3.7.	Ochrana osobních a citlivých údajů	169
6.3.8.	Účelová a institucionální podpora výzkumu a vývoje - sledování přímých a nepřímých výdajů	169
6.3.9.	Projekty financované ze strukturálních fondů EU, 7.RP, atp.....	170
6.3.10.	Modely řízení, rozhodovací procesy, risk management, atp.	170
6.4.	Vyhodnocení případových studií.....	172
6.4.1.	Obecné shrnutí.....	172
6.4.2.	Nejzávažnější nedostatky a oblasti doporučení	173
6.5.	Vyhodnocení dotazníku	174
7.	Kapitola 7 - Doporučená opatření.....	183
7.1.	Statusové otázky (status výzkumné organizace)	183
7.1.1.	Úroveň řešení: úprava vnitřního předpisu	183
7.2.	Oddělené sledování výdělečných a nevýdělečných činností (včetně spin-off subjektů).....	185
7.2.1.	Úroveň řešení 1: úprava vnitřního předpisu/včetně úpravy vnitřních předpisů existujících spin-off subjektů	187
7.2.2.	úroveň řešení 2: vnitřní opatření k faktické realizaci oddělení evidence výdělečných a nevýdělečných činností	187
7.3.	Účetně analytické a evidenční nástroje – sledování a dokládání přímých a nepřímých výdajů	189
7.3.1.	Úroveň řešení 1: úprava vnitřního předpisu	189

7.3.2.	Úroveň řešení 2: koordinace přípravy metodik na centrální úrovni a koordinace přístupu k jejich uznávání ze strany jednotlivých poskytovatelů podpory.	190
7.4.	Spolupráce s třetími osobami – nepřímá podpora	191
7.4.1.	úroveň řešení: úprava vnitřního předpisu/přijetí nového předpisu/strategie/politiky pro spolupráci s podnikatelskou sférou	192
7.5.	Spolupráce s třetími osobami – Partnerství	194
7.5.1.	Úroveň řešení 1: systém vnitřních opatření ke zlepšení postavení instituce jako partnera další výzkumné organizace, nebo podnikatelského subjektu	195
7.5.2.	Úroveň řešení 2: doporučení zvážení legislativních úprav	196
7.6.	Problematika odměňování vědeckých pracovníků	197
7.6.1.	Úroveň řešení 1: opatření na úrovni pracovněprávních vnitřních předpisů, případně kolektivní smlouvy	198
7.6.2.	Úroveň řešení 2: doporučení zvážení legislativních úprav	199
7.7.	Právní vztahy k výsledkům VaVal	200
7.7.1.	Úroveň řešení 1: opatření na úrovni přijetí vnitřního předpisu pro výsledky VaVal (IP Směrnice)	201
7.7.2.	Úroveň řešení 2: doporučení faktických opatření k ochraně duševního vlastnictví	202
7.8.	Publicitní principy	203
7.9.	Další otázky	203
7.9.1.	vykazování vůči státnímu rozpočtu versus vykazování evropských projektů	203
7.9.2.	Nakládání s dokumenty (archivace, zachování anonymity (pacientů), atp.), atp.)	204
7.9.3.	Vnitřní rozhodovací mechanismy – flexibilita, odpovědnost	205

7.9.4. Ochrana mateřských institucí před porušení povinností vědeckými pracovníky (7.RP)	206
7.10. Doporučení ke změnám ZPVaV	208
7.10.1. Koncepční změny.....	208
7.10.2. Přesnější vymezení působnosti zákona	209
7.10.3. Rozšíření výjimek z povinné aplikace soutěže ve výzkumu a vývoji.....	209
7.10.4. Rozšíření přípustných forem podpory VaVal	209
8. Kapitola 8 - Závěr	210
9. Kapitola 9 – Praktický dotazník	213
9.1. Obecné otázky.....	213
9.2. Statusové otázky (status výzkumné organizace)	213
9.3. Oddělení výdělečných činností	214
9.4. Účetně analytické a evidenční nástroje – sledování a dokládání přímých a nepřímých výdajů	215
9.5. Spolupráce s třetími osobami – nepřímá podpora	215
9.6. Spolupráce s třetími osobami – Partnerství	215
9.7. Problematika odměňování vědeckých pracovníků	216
9.8. Právní vztahy k výsledkům VaV.....	216
9.9. Publicitní principy.....	217
9.10. Další otázky k řešení:	217
10. Seznam definic a zkratk.....	218

Advokátní kancelář HOLEC, ZUSKA & Partneři (dále jen „kancelář“) obdržela mandát k vypracování právní analýzy dopadů změn právního prostředí a dopadů již realizované části reformy systému výzkumu, vývoje a inovací (zákon č. 110/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony) na vnitřní předpisy veřejných vysokých škol a veřejných výzkumných institucí a na jejich aktivity (dále jen „Analýza“).

V návaznosti na uzavření smlouvy o dílo dne 2. 12. 2009 (dále jen „Smlouva“) předkládá nyní kancelář v souladu se Smlouvou a jejími přílohami tuto finální verzi Analýzy.

1. Kapitola 1 – Executive Summary (stručné shrnutí celkového obsahu Analýzy, závěry)

1.1. Předmět, smysl a cíl Analýzy

Předmětem této Analýzy je:

Vypracovat analýzu dopadů změn právního prostředí a dopadů reformy systému výzkumu, vývoje a inovací na vnitřní předpisy veřejných vysokých škol a veřejných výzkumných institucí a na jejich aktivity.

1.2. Způsob zpracování analyzovaných dat

Analýza vychází ze základní struktury tří zásadních metodických kroků:

- a) Analýzy právního prostředí včetně indikace problémových okruhů k řešení (kapitoly 3-5)
- b) Analýzy aktuálního stavu formou tří případových studií případně formou plošného dotazníku (kapitola 6)
- c) Doporučení k řešení jednotlivých problémových okruhů indikovaných v rámci kroku a) s přihlédnutím k zjištěním učiněným v kroku b) (kapitola 7).

1.3. Základní body analýzy právního prostředí

1.3.1. Právo veřejné podpory

Analýza obsahuje **podrobný výklad práva veřejné podpory**.

Důvodem pro zařazení této kapitoly je, že právo veřejné podpory je **základním mantinelem pro:**

- samotné poskytování podpory VaVal;
- nakládání s hodnotami pořízenými z podpory VaVal.

Základem pro posouzení veřejné podpory jsou **4 znaky veřejné podpory** definované v článku 87 odst. 1 SES (aby šlo o veřejnou podporu, musí být naplněny všechny čtyři):

- veřejná podpora je poskytována **(členským) státem** nebo ze státních prostředků;
- obsahem veřejné podpory je poskytnutí **výhody**, a to určitému **podniku** (podnikům) či odvětví výroby (a to finanční i jiné ekonomické);
- poskytnutím veřejné podpory dochází k **narušení či hrozbě narušení soutěže** (vykládáno široce);
- příslušná veřejná podpora má **dopad na obchod mezi členskými státy ES** (vykládáno široce, má se prakticky za to že existuje téměř vždy s výjimkou opatření lokální povahy).

Podnikem v tomto smyslu je i **převážná většina VŠ a VVI**, a to z toho z toho důvodu, že **zpravidla realizují i výdělečnou činnost, byť pouze doplňkově** (provoz menzy a kolejí, pronájem nemovitostí a zařízení, smluvní výzkum a jiné specializované práce na zakázku atp.).

Ne každá veřejná podpora je zakázána; SES stanoví kategorií tzv. slučitelných podpor:

- Na základě **výjimky** aplikované poskytovatelem; pro podporu VaVal je relevantní zejména Obecné nařízení o blokových výjimkách (upravuje výslovně podporu VaVal) a Nařízení de minimis pro podporu do 200.000,- resp. 500.000,- EUR za poslední tři roky na jednoho příjemce;
- Na základě **notifikace Komisi**.

Kapitola obsahuje pojednání o pravidlech pro kumulaci podpor.

Zakázána je nejen podpora přímá, ale zejména také **podpora nepřímá**, tedy situace, kdy příjemce podpory nepřímo podporuje třetí subjekty například tím, že:

- zadá subdodávku na realizaci podporované aktivity třetímu subjektu za vyšší než tržní cenu;
- prodá výsledky podpořené aktivity třetímu subjektu za nižší než tržní cenu;
- neochrání z podporované aktivity vzniklé duševní vlastnictví, v důsledku čehož dojde k obohacení těchto třetích subjektů atp.

1.3.2. Rámec Společenství

Analýza popisuje zejména **zásadní význam Rámce Společenství**.

Rámec Společenství:

- vymezuje **možnosti podpory výzkumných organizací (VO) mimo režim veřejné podpory**, t.j. případy kdy vůbec není nutné zabývat se výjimkami ze zákazu veřejné podpory; a
- **vztahuje se tím na převážnou většinu podpory výzkumných organizací v ČR.**

Analýza obsahuje vysvětlení základní situace financování mimo režim veřejné podpory (bod 3.1.1 Rámce Společenství):

- **výzkumná organizace (VO)**
 - hlavním účelem je výzkum vývoj a jeho šíření prostřednictvím transferu technologií, publikování a výuky;
 - veškerý zisk je reinvestován do hlavních činností;
 - zřizovatel nemá přednostní přístup k výsledkům VaV.
- **poskytnutí podpory do nevýdělečných aktivit nezakládá veřejnou podporu, pokud je příjemce výdělečné aktivity od nevýdělečných zcela jasně oddělil.**

Analýza obsahuje také vysvětlení základní situace nepřímé podpory v oblasti VaV (bod 3.2. Rámce):

- **K nepřímé podpoře** dojde v případě nedodržení Rámcem Společenství stanovených pravidel pro
 - smluvní; a
 - kolaborativní výzkum.

1.3.3. Definice výzkumné organizace dle Rámce Společenství

Analýza v příslušných pasážích:

- pojednává o problematických aspektech definice výzkumné organizace:
 - v závislosti na výkladu by celá řada českých VO mohla ztratit statut VO dle Rámce Společenství;
- činí závěr, že by definice v bodě 2.2 měla být vykládána volněji v souladu s bodem 3.1.1. Rámce Společenství, tj., že:
 - by pro kvalifikaci výzkumné instituce nemělo být nezbytně nutné, aby

samotný VaVal byl fakticky predominantním cílem instituce, naopak, mělo by postačit, aby šlo o jeden z primárních neziskových cílů takové instituce;

- reinvestice zisku by měla být vykládána volněji, a to tak, že tento zisk musí být reinvestován do kteréhokoliv primárního neziskového cíle takové instituce (tedy například i do vzdělávání).
- činí však také závěr, že **jediným subjektem oprávněným autoritativně vykládat Rámec Společenství je Komise.**

1.3.4. Další předpisy

Dále Analýza poskytuje základní přehled v následujících základních předpisech vztahujících se k oblasti VaV:

- Předpisy soutěžního práva, zejména:
 - příslušná ustanovení SES;
 - Obecné nařízení o blokových výjimkách;
 - Nařízení de minimis;
 - Český přechodný rámec;
- Národní předpisy, zejména:
 - ZPVaVal;
 - ZVŠ;
 - ZVVI;
 - Vybrané účetní předpisy;
- Předpisy upravující jednotlivé programy, zejména
 - Strukturální fondy;
 - OP VaVpl;
 - 7RP;
 - CIP.

1.3.5. Analýza změn, které přinesla novela ZPVaVal (zákon č. 110/2009 Sb.) a dopadů novely na vnitřní předpisy VŠ a VVI

Analýza věnuje zvláštní kapitolu (Kapitola 4.) rozboru jednotlivých změn, které přinesla poslední významná novela ZPVaV.

Jedním ze závěrů této části Analýzy je, že:

- novela ZPVaVal sice přinesla pouze několik změn, které se bezprostředně dotýkají vnitřních předpisů VŠ a VVI:
 - definice výzkumné organizace dle Rámce Společenství;
 - povinnost upravit nakládání s výsledky VaVal ve vnitřním předpise;
 - povinnost upravit ve vnitřním předpise reinvestice zisků z výdělečných činností (ZVŠ);
- nicméně, její hlavní význam z pohledu této Analýzy tkví v tom, že více navázala národní úpravu podpory VaVal na evropský rámec, kterým je nutné se dnes zabývat více, než kdy předtím.

1.3.6. Problémové okruhy

Část 5 Analýzy obsahuje rozbor jednotlivých problémových okruhů k řešení na úrovni změn vnitřních předpisů VŠ a VVI, jakož i na úrovni případných legislativních změn.

Tato část pojednává, až na výjimky, o jednotlivých problémových okruzích v jednotné struktuře, tj. uvádí:

- Základní nástin problémového okruhu, včetně přehledu jeho úpravy v základních relevantních dokumentech;
- Podrobnější analýzu úpravy v relevantních dokumentech;
- Srovnání úprav v jednotlivých relevantních dokumentech;

- Základní aspekty problémového okruhu;
- Odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému.

V této struktuře jsou popsány následující problémové okruhy k řešení:

- Statusové otázky (status výzkumné organizace);
- Oddělené sledování výdělečných a nevýdělečných činností (včetně spin-off subjektů);
- Účetně analytické a evidenční nástroje – sledování a dokládání přímých a nepřímých výdajů;
- Spolupráce s třetími osobami – nepřímá podpora;
- Spolupráce s třetími osobami – Partnerství;
- Problematika odměňování vědeckých pracovníků;
- Právní vztahy k výsledkům VaVal;
- Publicitní principy.

V poslední části Kapitoly 5 je v základních bodech obsažen výčet dalších otázek k řešení:

- Základní nástin problematiky vykazování vůči státnímu rozpočtu versus vykazování evropských projektů;
- Nakládání s dokumenty (archivace, zachování anonymity (pacientů), atp.);
- Vnitřní rozhodovací mechanismy – flexibilita, odpovědnost;
- Ochrana mateřských institucí před porušením povinností vědeckými pracovníky (7.RP).

1.4. Analýza současného stavu úpravy vnitřních předpisů

Kapitola 6 analyzuje současný stav úpravy vnitřních předpisů:

Těžištěm této části Analýzy jsou případové studie, jejichž prostřednictvím je stávající stav zkoumán a ilustrován na příkladě několika typických institucí. Pro případové studie byly vybrány tři instituce (typově):

- **Mimopražská universita** jako příklad vysoké školy univerzitního typu se zastoupením humanitních a lékařských oborů (Případová studie č. 1, Kapitola 6.1);
- **Pražská VŠ** jako příklad technicky zaměřené vysoké školy s poměrně homogenní strukturou, relativně nízkým rozpočtem a významným zapojením do programů podpory VaVal (Případová studie č. 2, Kapitola 6.2);
- **Pražská VVI** jako příklad větší pražské VVI s výrazným podílem základního výzkumu (Případová studie č. 3, Kapitola 6.3).

S ohledem na zachování zájmů těchto institucí byly případové studie pojaty jako anonymní.

V rámci přípravy Analýzy byl připraven také jednoduchý dotazník jako **metoda plošné rešerše**, který byl rozeslán na cca 23 výzkumných institucí v ČR. Vybrané kontakty na kvalifikované respondenty byly zajištěny prostřednictvím jedné z klíčových aktivit projektu EFTRANS, tzv. „Sítě EFTRANS – lidé v regionech“.

Hlavními výstupy této části Analýzy je konstatování, že:

- analyzované instituce jsou si vědomy důležitosti systému vnitřních předpisů pro všechny jejich aktivity, vedou o nich pečlivou evidenci a výhledově plánují jejich další zkvalitňování a doplňování, a to zejména v oblasti metodiky full-cost a směrnice duševního vlastnictví;
- analyzované instituce mají provázaný systém vnitřních předpisů, který

uspokojivým způsobem upravuje převážnou část vytipovaných problémových okruhů;

- k stávajícím předpisům analyzovaných institucí lze vznést několik zásadních doporučení na jejich doplnění a zkvalitnění.

Jako nejzávažnější nedostatky byly identifikovány:

- **stav implementace metodiky full-cost** (ani jedna z institucí není ve stavu plné implementace metody full-cost, pouze mimopražská univerzita je schopna její částečné aplikace na vybrané projekty);
- **neexistence směrnice duševního vlastnictví** (na pražské VŠ jsou IP směrnice ve stadiu přípravy, na mimopražské univerzitě ve stavu částečné implementace);
- **neexistence vnitřních předpisů upravujících spolupráci s třetími subjekty** vč. zakládání spin-off subjektů a příslušných strategických dokumentů.

1.5. Doporučená opatření

Kapitola 7 obsahuje ve struktuře výčtu problémových okruhů obsaženém v Kapitole 5 výčet doporučených opatření.

1.5.1. Statusové otázky (status výzkumné organizace)

Doporučení upravit ve vnitřním předpise:

a) Vymezení hlavních účelů/cílů/činností:

- Vymezení hlavní činnosti by mělo obsahovat základní výzkum, aplikovaný výzkum

nebo experimentální vývoj a šíření jejich výsledků prostřednictvím výuky¹, publikování nebo převodu technologií

- b) Konstatování principu reinvestování veškerého zisku do hlavních činností instituce**
(s případným odkazem na zákon)
- c) Konstatování samostatnosti instituce** (zřizovatel nemá přednostní přístup k výsledkům VaVal)
- d) Konstatování, že instituce je výzkumnou organizací** ve smyslu Rámce Společenství.

1.5.2. Oddělené sledování výdělečných a nevýdělečných činností (včetně spin-off subjektů),

Doporučení upravit ve vnitřním předpise:

- a) Deklarace oddělení ve vnitřním předpise (oddělení „na papíře“)**
- b) Faktické oddělené sledování výdělečných a nevýdělečných činností** (metodika a zajištění její aplikace v praxi)
- c) Spin-off subjekty** (vyřešení otázky zda daný spin-off je součástí výdělečných aktivit instituce nebo nikoliv)

¹ U VVI lze šíření prostřednictvím výuky vynechat

1.5.3. Účetně analytické a evidenční nástroje – sledování a dokládání přímých a nepřímých výdajů

- a) Doporučení ve vnitřních předpisech zavést účetně analytické a evidenční nástroje – sledování a dokládání přímých a nepřímých výdajů (full cost).
- b) Doporučení, aby na národní úrovni byly probíhající aktivity koordinovány tak, aby na úrovni jednotlivých výzkumných institucí vznikaly metodiky full-cost, které budou poté, co obdrží certifikaci následně akceptovány ze strany všech poskytovatelů podpory VaVal alespoň v České republice.

1.5.4. Spolupráce s třetími osobami – nepřímá podpora

Přijmout nové/upravit stávající předpisy/strategie/politiky pro spolupráci s podnikatelskou sférou (obchodní politika/pravidla pro zadávání zakázek atp.)

- a) **princip hospodárnosti** (princip tržních podmínek, případně uhrazení nákladů a přiměřeného zisku)
- b) **princip transparentnosti**, vč. dodržování pravidel pro veřejné zakázky
- c) princip dodržování pravidel Rámce společenství a jiných dokumentů pro **nakládání s výsledky VaVal**

1.5.5. Spolupráce s třetími osobami – Partnerství

- a) Doporučení ke změně vnitřních předpisů:
 - Přijetí/úprava vnitřního předpisu, pracovního řádu, vzorových pracovních smluv za účelem ochrany důvěrných informací
 - Přijetí/úprava vnitřních předpisů za účelem zvýšení možností flexibilního rozhodování instituce (podpisový řád, rozhodování orgánů instituce per rollam,

mimořádné rozhodovací pravomoci v případech, kdy je nezbytné rychle reagovat)

- Závazné smluvní vzory pro standardní formy spolupráce (včetně standardní úpravy nakládání s duševním vlastnictvím)
- Vnitřní předpis upravující principy pro nakládání s duševním vlastnictvím (ochrana výzkumné organizace)
- Přijetí strategického dokumentu spolupráce s třetími subjekty (základní strategie, rozhodovací postupy, rozložení odpovědnosti, risk management)

b) případně odpovídající legislativní úpravy za účelem zvýšení flexibility rozhodování VO.

1.5.6. Problematika odměňování vědeckých pracovníků

- a)** zvýšení motivace především vědeckých pracovníků, ale v odůvodněných případech i dalších osob podílejících se na VaVal (včetně předcházení rozměňování výsledků VaV formou zakládání soukromých spin-offů atp., odlivu kapacit do zahraničí, atp.);
- b)** řešení problému, kdy výše odměny vědeckého pracovníka vyplývá přímo z mezinárodního programu podpory VaV (zejména některé programy v rámci 7.RP) a kdy tato formálně nekoresponduje s běžnou úrovní mzdy na dané instituci;
- c)** případně odpovídající legislativní úpravy.

1.5.7. Právní vztahy k výsledkům VaV

Doporučení k přijetí IP Směrnice:

- a)** vymezení duševního vlastnictví v nejširším možném záběru (t.j. nejen specifický výčet průmyslových práv, ale i jakákoliv další práva k duševnímu vlastnictví - autorské právo, atp.);
- b)** princip povinné ochrany práv k duševnímu vlastnictví (včetně opatření na úrovni pracovněprávních vnitřních předpisů a pracovních smluv a implementace základních

mechanizmů);

- c) principy Rámce Společenství pro smluvní a kolaborativní výzkum (včetně závazných smluvních vzorů);
- d) principy povinné diseminace (ZPVaVal a 7RP);
- e) uvedení v soulad se specifickým pojetím/terminologií 7RP („background“-„foreground“ (nové znalosti-stávající znalosti); „use“ – „dissemination“-„access rights“ (využití-šíření-přístupová práva));
- f) principy rozdělení výsledků v případě spolupráce výzkumných organizací (zejména v závislosti a s přihlédnutím k aktuálnímu vývoji institucionálního financování v ČR – evidence v RIV, atp.).

1.5.8. Publicitní principy

Zajistit základní mechanismy (zejména hardware, software) a přijetí vnitřního předpisu pro dodržování povinností publicity.

1.5.9. Další otázky k řešení:

- Vykazování vůči státnímu rozpočtu versus vykazování evropských projektů
 - Doporučení legislativní úpravy (změna vyhlášky č. 52/2008 Sb.)
- Nakládání s dokumenty (archivace, zachování anonymity (pacientů) atp.)
 - Přijmout/upravit vnitřní předpis pro vedení dokumentace projektů podpory VaVal;
 - Přijmout/upravit vnitřní předpis pro nakládání s osobními a citlivými údaji;
 - Provést aktualizaci stávajícího skartačního řádu na lhůty stanovené jednotlivými relevantními dokumenty.

- Vnitřní rozhodovací mechanismy – flexibilita, odpovědnost
 - V této oblasti lze učinit zejména doporučení na přijetí **strategie účasti** na projektech včetně zřízení **specializovaného pracoviště**;
 - případně legislativní opatření ke zvýšení flexibility rozhodování.
- Ochrana mateřských institucí před porušením povinností vědeckými pracovníky (7.RP)
 - smluvní úprava:
 - povinnost součinnosti vědeckého pracovníka při plnění povinností mateřské instituce vůči poskytovateli podpory (pokud to program umožňuje, lze poskytnutím této součinnosti podmínit výplatu některých zvláštních plateb nad rámec tarifní mzdy);
 - ochrana práv k duševnímu vlastnictví:
 - vymezení, komu náleží jaká část jakých práv k duševnímu vlastnictví (duševní vlastnictví opět nutno vymezit široce na všechny předvídatelné formy způsobilé ochrany);
 - povinnost ochrany;
 - práva a povinnosti ve vztahu k šíření duševního vlastnictví;
 - povinnost vědeckého pracovníka k zachování mlčenlivosti o důvěrných informacích a ochrany osobních dat;
 - povinnost vědeckého pracovníka zajistit, aby se k výše uvedeným závazkům zavázali i ostatní členové týmu;
 - další nástroje – pojištění odpovědnosti mateřské instituce.

1.5.10. Doporučení ke zvážení změn v ZPVaVal

- Koncepční změny
- Přesnější vymezení působnosti zákona
- Rozšíření výjimek z povinné aplikace soutěže ve výzkumu a vývoji
- Rozšíření forem podpory VaVal

1.6. Praktický dotazník

Kapitola 9 na konci Analýzy zpracovává analyzovanou problematiku čtivější formou přímo pro odpovědné osoby na VŠ a VVI, a to formou dotazníku, který má tyto osoby navést na zásadní výstupy této Analýzy, které se jich dotýkají. Dotazník je připraven tak, aby odpověď NE na kteroukoliv z otázek indikovala určitý problém, u něhož je vhodné zamyslet se případně nad jeho řešením.

2. Kapitola 2 - Analyzované téma (stručné vymezení analyzovaného tématu)

Předmětem této Analýzy je vypracovat analýzu dopadů změn právního prostředí a dopadů reformy systému výzkumu, vývoje a inovací na vnitřní předpisy veřejných vysokých škol a veřejných výzkumných institucí a na jejich aktivity.

2.1. Úvod – smysl a cíl Analýzy

Veřejná podpora výzkumu, vývoje a inovací (dále jen „VaVal“) vstoupila v programovém období kohezní politiky EU 2007 – 2013, Strukturálních fondů EU do kvalitativně nové epochy. Aktuální alokace relativně velkého objemu finančních prostředků určených na podporu VaVal z několika zdrojů (národních i evropských) vede VŠ a VVI na jedné straně ke snaze maximálně využít situaci pro své inovativní projekty, které by bez takových finančních zdrojů byly jen těžko realizovatelné. Na druhé straně však na tyto subjekty coby potenciální příjemce této finanční podpory přináší zcela nové požadavky a s nimi související rizika, ať již v oblasti nastavení samotného projektu, tak zejména v oblasti vnitřních opatření, představujících soubor podmínek a požadavků kladených na žadatele a příjemce veřejné podpory VaVal. Tím nastoluje i značný konkurenční boj mezi potenciálními uchazeči o veřejnou podporu VaVal logicky zvýhodňující subjekty a projekty, které budou v nejkratší době nejlépe připraveny, a to nejen mezi výzkumnými organizacemi v ČR, ale i na mezinárodním poli. Přitom v mnoha případech jde o připravenost ve vztahu k zavedení systémů a standardů, uplatňovaných nejen v projektu samotném, nýbrž ve zcela běžném životě příjemce dotace, relativně nezávislém na realizaci projektu.

Stávající situace je dále specifická tím, že zejména příjemci 2. prioritní osy OP VaVpl budou muset získávat nezvykle velkou část prostředků na provoz nově budovaných kapacit z neveřejných zdrojů.

Subjekty, které hodlají programů podpory VaVal využít, budou tak nuceny v nejbližším období zavést do svého každodenního života mechanismy a vztahy, které dosud neřešily buď vůbec, nebo sice řešily, ale ne zcela dostatečně. To rozhodně neznamená, že dosavadní situace příjemců podpory je zcela v souladu s předpisy a požadavky na financování z veřejných zdrojů, nicméně nová epocha přináší nové pohledy na tuto otázku spojené s daleko vyšší ochranou proti nedovoleným postupům. To se týká také přísnějšího posuzování nastavených vztahů, zejména tomu odpovídající preventivní, průběžnou i následnou kontrolou, jakož i vyvozováním důsledků z případně zjištěných nesrovnalostí, které svými dopady mohou být pro projekt či daný subjekt likvidující.

Z uvedeného plyne, že hodlá-li potenciální žadatel a příjemce podpory VaVal využít této neopakovatelné historické šance, potom se neobejde bez zásadních změn struktury a vztahů, které naplní požadavky veřejného financování a které mu umožní čerpat maximální míru podpory na smysluplné inovativní a udržitelné projekty.

Přitom možnosti jednotlivých institucí provést hloubkovou analýzu tohoto tématu vzhledem k jeho rozsahu a komplikovanosti jsou do značné míry omezené.

Tato Analýza má tedy za cíl specifikovat požadavky kladené na VŠ a VVI ve vztahu k úpravě ve vnitřních předpisech těchto institucí coby žadatelů a příjemců podpory VaVal, analyzovat jejich obsah a dopady a navrhnout možný způsob opatření k jejich naplnění.

Analýza má sloužit jak samotným VŠ a VVI k naplnění jejich samostatné práce na zkvalitňování systému vnitřních předpisů, tak subjektům a iniciativám působícím na centrální úrovni, a to pro potřeby koordinace postupů a účinné pomoci VŠ a VVI zejména v úkolech, které zasahují až nad rámec jejich aktuálních možností.

2.2. Způsob zpracování analyzovaných dat

Analýza vychází ze základní struktury tří zásadních metodických kroků:

- a) Analýzy právního prostředí včetně indikace problémových okruhů k řešení (kapitoly 3-5);
- b) Analýzy aktuálního stavu formou tří případových studií, případně formou plošného dotazníku (kapitola 6);
- c) Doporučení k řešení jednotlivých problémových okruhů indikovaných v rámci kroku ad a) s přihlédnutím ke zjištěním učiněným v kroku ad b) (kapitola 7).

2.2.1. Analýza právního prostředí, včetně indikace dopadů reformy a problémových okruhů k řešení

V rámci této části se Analýza vypořádává s analýzou české právní úpravy se zaměřením na změny v předpisech, které přinesl zákon č. 110/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Předmětem Analýzy tak je především zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, dále pak zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích. Pozornost je věnována i veškerým podzákonným a prováděcím předpisům k těmto zákonům.

Vedle tohoto stěžejního souboru národních norem je v Analýze přihlédnuto rovněž k širšímu rámci norem Evropských společenství, na které tyto české normy a zejména jejich poslední novelizace do značné míry navazují. Tyto normy jsou v ČR totiž často aplikovatelné přímo, nebo mají vůči českému právu značný interpretační význam. V této části Analýzy je proto věnován prostor také Rámci společenství pro veřejnou podporu výzkumu, vývoje a inovací (2006/C 323/01); nařízením upravujícím Sedmý rámcový program EU a program CIP, jakož i předpisům upravujícím oblast strukturálního financování Výzkumu a vývoje (dále jen „VaV“) hospodařením se strukturálními fondy EU,

které se pro programové období 2007-2013 promítly do Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace.

Výsledkem zkoumání těchto norem v této části Analýzy je:

- **Shrnutí existující normativní úpravy.** Tato část Analýzy obsahuje popis platné právní úpravy včetně analýzy souvisejících otázek (Kapitola 3 – Část A) a analýzu změn, které přinesl zákon č. 110/2009 Sb. (Kapitola 4 – Část B).
- **Soubor problémových okruhů k řešení.** Tato část Analýzy představuje výčet oblastí vnitřních poměrů VŠ a VVI, u kterých bude zejména s ohledem na loňské změny v právní úpravě financování VaVal nezbytné, případně vhodné, přijmout určitá opatření – například v oblasti duševního vlastnictví, interních nástrojů analytické evidence (full-cost, oddělené sledování výdělečných aktivit atp.), spolupráce s aplikační sférou (smluvní, kolaborativní výzkum aj.) (Kapitola 5 – Část C).

2.2.2. Rešerše a analýza vnitřních předpisů vysokých škol a veřejných výzkumných institucí a jejich připravenosti na úrovni nástrojů analytické evidence

Smyslem této části Analýzy je zjištění stávajícího stavu vnitřních předpisů a organizačně technických opatření vysokých škol a veřejných výzkumných institucí ve vztahu k jejich souladu s platnou právní úpravou České republiky a Evropských společenství, jakož i ve vztahu k jejich připravenosti efektivně se zapojit do národního a evropského systému podpory VaVal.

Těžištěm této části Analýzy je aplikace **metody tří případových studií**, kdy je stávající stav zkoumán a ilustrován na příkladu několika typických institucí. Pro případové studie byly vybrány tři instituce:

- **Mimopražská univerzita** jako příklad vysoké školy univerzitního typu se zastoupením humanitních a lékařských oborů (Případová studie č. 1, Kapitola 6.1);
- **Pražská VŠ** jako příklad technicky zaměřené vysoké školy s poměrně homogenní strukturou, relativně nízkým rozpočtem a významným zapojením do programů

podpory VaVal (Případová studie č. 2, Kapitola 6.2);

- **Pražská VVI** jako příklad větší pražské VVI s výrazným podílem základního výzkumu (Případová studie č. 3, Kapitola 6.3).

S ohledem na zachování zájmů těchto institucí byly případové studie pojaty jako anonymní.

V rámci přípravy Analýzy byl připraven také jednoduchý dotazník jako **metoda plošné rešerše**, který byl rozeslán na cca 23 výzkumných institucí v ČR. Vybrané kontakty na kvalifikované respondenty byly zajištěny prostřednictvím jedné z klíčových aktivit projektu EFTRANS, tzv. „Sítě EFTRANS – lidé v regionech“

2.2.3. Doporučení

Obsahem této části Analýzy jsou doporučení ke změnám ve vnitřních předpisech na VŠ a VVI vzešlé z aplikace zjištění učiněných v rámci analýzy aktuálního stavu úpravy vnitřních předpisů na problémové okruhy indikované v rámci analýzy právního prostředí podpory VaVal.

2.3. Zdůvodnění zvolené metody Analýzy

Autoři této Analýzy se domnívají, že postupovali efektivní a věcně správnou metodou, kdy nejprve provedli rozbor platných právních dokumentů, včetně indikace typických problémových okruhů k řešení. Poté provedli analýzu stavu úpravy na vnitřních předpisech VŠ a VVI, a to prostřednictvím případových studií na reprezentativní vzorek tří výzkumných organizací, tuto doplnili zjištěními učiněnými formou dotazníku, a následně provedli syntézu zjištění v předchozích dvou krocích, z nichž vyplynula doporučení k dalšímu zkvalitnění úpravy vnitřních předpisů VŠ a VVI.

3. Kapitola 3 - Právní analýza Část A - shrnutí aplikovatelné právní úpravy

Smyslem této kapitoly je poskytnout základní orientaci v právní úpravě vztahující se k předmětu této Analýzy z pohledu aktuálně platného práva.

3.1. „State aid“ - Veřejná podpora – úvod

Tato kapitola obsahuje základní nástin evropského subvenčního práva (práva státních/veřejných podpor). Evropské subvenční právo je vedle práva kartelového a práva zákazu zneužití dominantního postavení třetím a zároveň nejmladším odvětvím evropského soutěžního práva. Za jeho vznikem stojí základní úvaha vycházející z reálných zkušeností v tom smyslu, že vedle dohod mezi podniky narušujícími soutěž a zneužíváním dominantního postavení některých podniků může být významným faktorem omezujícím hospodářskou soutěž také poskytování výhod podnikům ze strany státu. Evropské soutěžní právo proto přímo v ustanoveních SES veřejnou podporu zakazuje. Vzhledem k tomu, že na druhé straně může být veřejná podpora účinným nástrojem odstraňování situací, které bývají označovány jako „selhání trhu“², a vzhledem k dalším důvodům, obsahuje evropské subvenční právo celou řadu výjimek, a to jednak vymezením, kde a za jakých podmínek půjde o veřejnou podporu a kde nikoliv (například kapitola 3.1.1 Rámce Společenství), a dále také vymezením kategorie podpor slučitelných se společným trhem.

Pro téma této Analýzy má zcela zásadní význam i rozšíření zákazu na tzv. **nepřímé podpory**, tedy na situace, kdy se příjemce podpory dopouští nepřípustného zvýhodňování

² Viz vysvětlení níže k tzv. pozitivnímu a negativnímu pohledu

třetích osob např. ve formě nedostatečné ochrany výsledků podpořené aktivity nebo ve formě poskytování výsledků podpořené aktivity za cenu nižší, než je cena tržní.

Ve vztahu k tématu této Analýzy je významné, že s vývojem subvenčního práva souvisí i jistá tendence k rozšiřování výkladu základních znaků veřejné podpory včetně **široké definice pojmu podnik**, které již nezahrnuje jen tradičně chápané podniky jakožto podnikatelské subjekty podílející se na trhu výrobků a služeb, ale například i „subjekty“ bez právní subjektivity, a zejména také i veřejné korporace, pokud vykonávají hospodářskou (výdělečnou, ekonomickou) činnost. V důsledku takového novějšího chápání pojmu podnik se **v postavení podniků může ocitnout i převážná část veřejných institucí zabývajících se v ČR VaVal.**

Jak ukazuje tato Analýza, převážná část financování VaVal z veřejných zdrojů v České republice probíhá zcela mimo režim veřejné podpory ve smyslu této Analýzy, a to zpravidla v souladu s kapitolou 3.1.1 Rámce Společenství. Přesto je z hlediska tématu cílem této Analýzy poskytnout alespoň základní orientaci v tomto právním odvětví, a to z toho důvodu, že právo veřejných podpor stanoví základní mantinely podpory VaVal z veřejných zdrojů, a to zejména:

- při samotném poskytování podpory (vyřešení otázky, zda jde o veřejnou podporu či nikoliv, případně zda jde o podporu slučitelnou se společným trhem);
- při nakládání s hodnotami pořízenými z prostředků podpory (zejména zamezení tzv. nepřímé podpory).

Přestože primárním adresátem subvenčního práva je poskytovatel podpory, je nutno si uvědomit, že se otázkami subvenčního práva musí v celé řadě případů podrobně zabývat i její příjemce, a to předně z toho důvodu, že (i) konečným důsledkem porušení zákazu veřejné podpory je její nucené krácení nebo vrácení (což by mohlo mít na celou řadu příjemců kritické až likvidační dopady – viz například stamilionové projekty v rámci OP VaVpl), a dále také z toho důvodu, že (ii) při hospodaření s hodnotami pořízenými

z veřejné podpory se často její příjemce může ocitnout v postavení poskytovatele podpory (přímé i nepřímé).

Důležité také je (jak popsáno níže v této Analýze), že evropské subvenční právo se vztahuje pouze na podpory poskytované členskými státy ES nebo z jejich zdrojů, nikoliv na podpory poskytované přímo orgány ES/EU z rozpočtů ES/EU. Programové dokumenty těchto evropských programů podpory VaV však stanoví obdobný systém pravidel a limitů s cílem zabránění narušení trhu a zdůvodnění nutnosti podpory v důsledku indikovaného selhání trhu.

Z hlediska tématu této Analýzy je tak nutno upozornit například na to, že se evropské subvenční právo (včetně blokových výjimek a výjimky de minimis, procesních pravidel pro notifikaci a dalších) zpravidla vůbec nevztahuje na podpory vyplacené v rámci 7RP/ERP nebo CIP.

Na druhé straně vzhledem k tomu, že s prostředky Strukturálních fondů nakládají v souladu se schválenými národními operačními programy přímo členské státy, na tyto podpory vyplacené v rámci těchto programů se evropské subvenční právo většinou vztahuje.

Autoři této Analýzy se rovněž v praxi setkávají s určitou bagatelizací evropského soutěžního práva ve vztahu financování VaV v ČR, a to zejména s přihlédnutím k nízkým objemům jednotlivých podpor a k neexistenci dosavadní negativní zkušenosti. K tomuto lze připustit, že není příliš pravděpodobné, že by se například Evropská komise z vlastní iniciativy zabývala (v rámci dozoru nad subvenčním právem – DG Competition) každým jednotlivým opatřením podpory v řádu tisíců, nebo deset tisíců Kč. Na druhé straně ani to nelze například v rámci aplikace namátkového modelu kontroly zcela vyloučit. Dále je potřeba upozornit na to, že v případě systematického neřešení nějakého problému v rámci výzkumné organizace (například nedostatečné oddělení evidence výdělečných a nevýdělečných činností, tak jak to požaduje Rámec Společenství) může v průběhu let

docházet ke kumulaci částek, které budou v důsledku těchto nedostatků poskytnuty/institucí přijaty v režimu zakázané veřejné podpory, což může „přitažlivost“ takové instituce pro kontrolu ze strany Komise zvýšit. Dále nutno upozornit na obecnou povinnost jak evropských, tak národních orgánů zabývat se případnými podněty „třetích stran“.

3.1.1. Souvislosti

Pokud má dojít k financování investice či provozu z veřejných zdrojů, je zcela nezbytné zabývat se otázkou, zda v daném případě půjde o veřejnou podporu. Pokud ano, je nutno zkoumat, zda se jedná o veřejnou podporu slučitelnou se společným trhem či nikoli. Veřejná podpora neslučitelná se společným trhem je zakázána. U slučitelné veřejné podpory (ať už na úrovni programu podpory, či konkrétní podpory) potom nutno dále zkoumat, zda podléhá či nepodléhá notifikaci nebo schválení Evropskou komisí (dále jen „Komise“), tj. zda je o slučitelnosti podpory oprávněn rozhodnout dle stanovených výjimek sám poskytovatel, případně zda je oprávněna posoudit slučitelnost podpory v rámci notifikace výhradně Evropská komise.

3.1.2. Pojem veřejné podpory

Pojem „veřejná podpora“ je v anglickém textu označována jako „state aid“. Z tohoto důvodu bývá tento pojem standardně překládán do češtiny jako „státní podpora“, což zcela přesně nevystihuje obsahovou náplň tohoto pojmu. Ve skutečnosti totiž jde o podporu z veřejných, nikoli jen státních zdrojů, a veřejnými, nikoli jen státními institucemi (viz výklad níže). Z důvodu srozumitelnosti proto nadále v této Analýze používáme jednotné označení pojmu „veřejná podpora“, a to i tam, kde oficiální překlad dokumentů ES používá pojem „státní podpora“.

Pojem veřejné podpory tak jak je vykládán v této Analýze je rovněž nutno odlišit od v České republice občasně používaného termínu veřejné podpory VaVal zahrnující veškeré veřejné financování VaVal na rozdíl od financování VaVal ze soukromých zdrojů.

Komise pohlíží na veřejnou podporu ze dvou úhlů:

pohled negativní – Komise poukazuje na to, že neuvážené poskytování veřejné podpory představuje hrozbu pro existenci (hospodářské) soutěže na společném trhu. Z tohoto důvodu je v současnosti Komisí zdůrazňována zásada „less and better targeted state aid“ (princip méně a přesněji cílené veřejné podpory) – tento pohled je důvodem pro obecný zákaz veřejných podpor;

pohled pozitivní – Komise zdůrazňuje, že veřejná podpora pomáhá odstranit tržní nedokonalosti a nahrazuje tzv. „tržní selhání“ tam, kde trh nefunguje, nebo funguje nedostatečně – tento pohled je důvodem pro stanovení výjimek včetně vymezení případů, kdy nejde o veřejnou podporu (například kapitola 3.1. Rámce Společenství).

3.1.3. Znak veřejné podpory

Podle Smlouvy o Evropském společenství³ (dále jen „SES“) jsou „neslučitelné se společným trhem podpory poskytované v jakékoli formě státem nebo ze státních prostředků, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby, pokud ovlivňují obchod mezi členskými státy“.

Z uvedené definice vyplývají dále uvedené **4 kvalifikační znaky veřejné podpory**, které musí být **splněny kumulativně, aby opatření bylo považováno za veřejnou podporu**. Protože v praxi některé z těchto znaků přinášejí značné výkladové nejasnosti, byla příslušnými orgány ES, zejména Komisí a Evropským soudním dvorem (dále jen „ESD“)

³ Čl. 87 SES

v rámci jejich pravomoci přijata řada výkladových stanovisek, z nichž některá zásadní uvádíme dále v této Analýze:

- veřejná podpora je poskytována (členským) státem nebo ze státních prostředků;
- obsahem veřejné podpory je poskytnutí výhody, a to určitému podniku (podnikům) či odvětví výroby;
- poskytnutím veřejné podpory dochází k narušení či hrozbě narušení soutěže;
- příslušná veřejná podpora má dopad na obchod mezi členskými státy ES.

Není-li kterýkoli z uvedených znaků naplněn, nejedná se pojmově vůbec o veřejnou podporu.

3.1.3.1. Poskytování státem nebo ze státních prostředků – 1. znak

Pojem „**stát**“⁴ nutno chápat v širší souvislosti, a to jako „**veřejnou správu**“ či „**veřejné instituce**“, tj. za stát ve smyslu veřejné podpory nutno považovat i jednotky regionální, územní či lokální samosprávy⁵, veřejné instituce, ústavy, státní zařízení, veřejné (vysoké) školy, jakož i jiné subjekty, které jsou veřejnou správou přímo či nepřímo kontrolovány apod. Tyto subjekty mohou být jednak poskytovateli, jednak i příjemci veřejné podpory.

Pojem „**státní prostředky**“ opět nutno chápat více jako „veřejné prostředky“ nebo též „prostředky z veřejných zdrojů“, tedy prostředky státního rozpočtu včetně prostředků splatných a neuhrazených, prostředky státních finančních aktiv, státních fondů, Fondu národního majetku České republiky, veřejného zdravotního pojištění, České národní banky sloužící bezpečnému fungování a účelnému rozvoji bankovního systému, prostředky

⁴ Evropská úprava veřejné podpory vycházející z článků 87-89 SES se vztahuje pouze na podpory z prostředků pocházející z členských států

⁵ Rozhodnutí ESD C - 323/82 Intermills.

rozpočtů územních samosprávných celků, prostředky právnických osob vlastněných státem plně nebo v míře, která mu v nich umožňuje vykonávat přímou nebo nepřímou kontrolu⁶.

3.1.3.2. Výhoda určitému podniku (podnikům) či odvětví výroby – 2. znak

Za „výhodu“ pro účely veřejné podpory nutno považovat jakýkoli **prospěch, který by příjemce nezískal za běžných tržních podmínek**⁷. Může být poskytnuta též v důsledku **opatření, které je vybočením z obecně aplikovaných pravidel**, tj. profituje z něj pouze určitý podnik/сектор⁸. Nemusí jít výhradně jen o finanční výhodu, ale i jakoukoliv jinou formu ekonomického zvýhodnění.

„**Podnikem**“ je pro účely kvalifikace příjemce veřejné podpory jakákoliv entita, **bez ohledu na její právní status** či způsob financování, vykonávající tzv. ekonomickou aktivitu, tedy činnost, pro niž existuje na příslušném trhu konkurence⁹.

„**Ekonomickou aktivitou**“ je potom nabízení výrobků a služeb na příslušném trhu¹⁰.

Ve smyslu tohoto druhého znaku veřejné podpory mohou být za „podnik“ považovány jak privátní komerční subjekty (obchodní společnosti apod.), tak i veřejné instituce jako příspěvkové organizace, občanská sdružení, vysoké školy, veřejné výzkumné instituce,

⁶ § 3 písm.b) dříve platného z.č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře (v platné právní úpravě takováto definice chybí)

⁷ Rozhodnutí ESD C - 39/94 SFEI and Others

⁸ názor gen. advokáta Darmona v případě C 72 - 73/91 Sloman Neptun

⁹ Rozhodnutí ESD C - 41/90 Höfner v Macrotron

¹⁰ Rozhodnutí ESD C – 180/98 a C – 184/98 Pavlov

nadace, obecně prospěšné společnosti, byť je deklarováno jejich „neziskové“ zaměření, pokud vedle svého základního poslání vyvíjejí též ekonomickou aktivitu (provoz menzy, kolejí, pronájem nemovitostí a jiného zařízení, provádění smluvního výzkumu a dalších obdobných specializovaných nevýzkumných činností, atp.).

V této souvislosti Komise ve svých rozhodnutích prezentovala názor, že pro účely zamezení neslučitelné veřejné podpory je nezbytné zabývat se otázkou oddělení ekonomických aktivit od ostatních aktivit daného subjektu, aby bylo jednoznačně zabráněno tomu, že podpora nepůjde na jiné činnosti, než na jaké byla určena, a že ekonomická činnost subjektu nebude dotována podporou určenou na jiné aktivity (k tomu dále v této Analýze podrobněji ve výkladu aplikace Rámce Společenství).

3.1.3.3. Hrozba narušení či přímé narušení soutěže – 3. znak

Znak „**narušení soutěže**“ se prakticky kryje s předchozím znaki „výhody“ určitému podniku či odvětví výroby. Na základě rozhodovací praxe Komise lze konstatovat, že prakticky každá poskytnutá výhoda je způsobilá narušit soutěž, neboť v důsledku poskytnutí výhody jednomu subjektu může být znevýhodněn přístup jiných subjektů. V praxi tak druhý i třetí znak veřejné podpory v zásadě splývají.

3.1.3.4. Dopad na obchod mezi členskými státy ES – 4. znak

Pojmem „obchod“ je třeba rozumět výměnu zboží, služeb, nehmotných statků včetně platebního styku. K tomuto znaku veřejné podpory nutno předně konstatovat, že otázka možnosti či nemožnosti ovlivnění obchodu nemusí být závislá na velikosti podniku příjemce ani na velikosti poskytnuté výhody¹¹.

¹¹ rozhodnutí ESD C - 156/98 Německo vs. Komise

V případech určování, zda výhoda je způsobilá ovlivnit obchod mezi členskými státy, je nezbytné posuzovat:

- charakter služby či výrobku příjemce, především k jakým klientům směřují;
- zda služby jsou předmětem obchodu mezi členskými státy.

Praxe se prozatím shoduje na tom, že ovlivnit obchod nemohou opatření ryze **lokální povahy**. Vždy je však třeba mít na paměti konkrétní podmínky podpory, její možné dopady, okruh potenciálních adresátů apod.¹²

Z povahy VaVal plyne, že bude jen velmi těžko možné označovat oblast podpory VaVal jako oblast ryze lokální povahy, a proto i tento poslední znak veřejné podpory bude víceméně presumován.

3.1.4. Závěry

- Pokud jakékoli opatření, úkon, program, atp. (dále jen „opatření“) splňuje zároveň všechny čtyři výše uvedené znaky veřejné podpory, je považováno za veřejnou podporu a je nutno na ně takto pohlížet.
- Naplní-li konkrétní opatření znaky veřejné podpory, je nutno dále zkoumat, zda jde o podporu slučitelnou se společným trhem, tedy zda splňuje podmínky některé z výjimek zákazu veřejné podpory, ať již obecných, individuálních, skupinových (blokových) nebo výjimky de minimis. U slučitelné veřejné podpory nutno dále zkoumat, zda podléhá či nepodléhá notifikaci Komisi.
- Nesplňuje-li veřejná podpora podmínky některé z výjimek, je považována za neslučitelnou, a tedy za zakázanou.

¹² rozhodnutí Komise v případě N 258/2000 Leisure Pool Dorsten

3.1.5. Slučitelná veřejná podpora - výjimky ze zákazu veřejné podpory

Následujících několik kapitol, které pojednávají o jednotlivých existujících výjimkách, nemá z hlediska tématu této Analýzy zásadní význam, a to z toho důvodu, že jak naznačeno na vícero místech této Analýzy, převážná část veřejného financování VaVal v ČR probíhá **mimo režim veřejné podpory** (a proto není nutno hledat výjimky). Přesto je nezbytné, aby se výzkumné organizace i poskytovatelé podpory i s problematikou výjimek seznámili, a to zejména z důvodu pochopení těchto mechanismů pro případy spolupráce se subjekty, které nemají status výzkumné organizace ve smyslu Rámce Společenství, a dále pro případ, kdy jsou výzkumné organizace financovány/kofinancovány přímo či nepřímo z veřejných zdrojů (včetně některých forem technologických center a spin-off společností) v režimu veřejné podpory (včetně nepřímé podpory), tj. mimo situace popsané kapitole 3.1 Rámce Společenství.

Přitom je důležité upozornit, že v případech, kdy půjde o veřejnou podporu je zpravidla nutno příslušnou výjimku najít ještě **před poskytnutím podpory**¹³. Většina výjimek je totiž koncipovaná tak, že nezadatelnou podmínkou jejich uplatnění je, že již samotné opatření podpory (například rozhodnutí o poskytnutí dotace), nebo režim podpory (grantový program) **výslovně režim výjimky identifikuje**. Součástí těchto výjimek je často také povinnost poskytovatele podpory splnit související administrativní povinnosti (informace Komisi o vyplacených podporách, registrace v národním registru de minimis, atp.).

¹³ Nelze tedy například podporu koncipovat tak, že pokud by bylo následně shledáno, že jde o veřejnou podporu, byly by každopádně naplněny limity de minimis (Opatření podpory de minimis musí například výslovně zmínit, že je podpora poskytována v režimu de minimis, poskytovatel je povinen si vyžádat čestné prohlášení příjemce o obdržení podporách de minimis, a následně zaregistrovat vyplacenou podporu v národním registru podpor de minimis atp.).

Výjimky obsažené v evropském soutěžním právu lze kategorizovat následujícím způsobem:

- obecné výjimky
- individuální výjimky
- skupinové (blokové) výjimky
- výjimky stanovené Radou ES (dále jen „Rada“).

3.1.6. Obecné výjimky

Obecné výjimky představují v SES výslovně zakotvené případy, které byly **přímo** (bez dalšího) **prohlášeny za slučitelné**¹⁴, a tedy povolené, aniž by bylo třeba dalšího individuálního rozhodnutí o posouzení jejich slučitelnosti.

Jedná se o:

- podpory sociální povahy poskytované individuálním spotřebitelům za podmínky, že se poskytují bez diskriminace na základě původu výrobků;
- podpory určené k náhradě škod způsobených přírodními pohromami nebo jinými mimořádnými událostmi;
- podpory poskytované hospodářství určitých oblastí Spolkové republiky Německo postižených rozdělením Německa, pokud jsou potřebné k vyrovnání hospodářských znevýhodnění způsobených tímto rozdělením.

Ve vztahu k veřejné podpoře v oblasti VaVal platí, že se tyto obecné výjimky zpravidla neuplatní.

¹⁴ čl.87 odst.2 SES

3.1.7. Individuální výjimky

Individuální výjimky představují oblasti, v rámci nichž poskytované podpory **mohou být** na základě konkrétního posouzení Komisí považovány za slučitelné, a tedy mohou být povoleny.

Za slučitelné se společným trhem **mohou být** považovány¹⁵:

- podpory, které mají napomáhat hospodářskému rozvoji oblastí s mimořádně nízkou životní úrovní nebo s vysokou nezaměstnaností;
- **podpory, které mají napomoci uskutečnění některého významného projektu společného evropského zájmu anebo napravit vážnou poruchu v hospodářství některého členského státu;**
- **podpory, které mají usnadnit rozvoj určitých hospodářských činností nebo hospodářských oblastí, pokud nemění podmínky obchodu v takové míře, jež by byla v rozporu se společným zájmem;**
- podpory určené na pomoc kultuře a zachování kulturního dědictví, jestliže neovlivní podmínky obchodu a hospodářské soutěže ve Společenství v míře odpovídající společnému zájmu;
- jiné kategorie podpor, které určí Rada na návrh Komise rozhodnutím přijatým kvalifikovanou většinou.

Ve vztahu k veřejné podpoře v oblasti VaVal platí¹⁶, že v úvahu budou přicházet zejména podpory pro významné projekty společného evropského zájmu a podpory pro usnadnění rozvoje hospodářství (tj. pod body textu výše vyznačenými tučně).

¹⁵ čl.87 odst.3 SES

Komise zároveň přijala shrnující pravidla ve formě tzv. Rámců, Pokynů, Sdělení, Oznámení apod., v nichž určuje svůj postup při posuzování určitých typů horizontálních, sektorových a regionálních podpor. Vydané pokyny jsou poskytovateli veřejné podpory **vodítkem** pro nastavení veřejné podpory způsobem slučitelným s právem ES. Tyto dokumenty nezbavují členské státy povinnosti předložit zvažované podpory tohoto typu k předběžnému schválení Komisi, **pouze ukazují, na základě jakých kritérií Komise posuzuje a schvaluje konkrétní případy veřejné podpory.**

3.1.8. Skupinové (blokové) výjimky - obecně

Rada zmocnila Komisi k přijímání skupinových výjimek (veřejných podpor již nepodléhajících oznámení Komisi – tzv. notifikaci)¹⁷.

Skupinové výjimky možno rozdělit do dvou skupin:

- skupinové výjimky podle oblasti prospěchu;
- skupinové výjimky de minimis (podle hodnoty podpory).

3.1.9. Skupinové výjimky podle oblasti prospěchu

Komise může prostřednictvím nařízení¹⁸ vyhlásit, že dále uvedené kategorie podpory jsou slučitelné se společným trhem a nejsou předmětem oznamovací povinnosti. Jedná se o:

- podporu ve prospěch malých a středních podniků;
- podporu ve prospěch **výzkumu a vývoje**;

¹⁶ viz článek 1.1. Rámce Společenství

¹⁷ nařízení Rady č. 994/98

¹⁸ nařízení Komise č. 800/2008 (obecné nařízení o blokových výjimkách)

- podporu ve prospěch ochrany životního prostředí;
- podporu ve prospěch zaměstnanosti a vzdělávání;
- podporu, jež odpovídá mapě poskytování regionální podpory schválené Komisí pro každý členský stát.

Ve vztahu k podpoře v oblasti VaVal se tedy uplatní zejména zmocnění Komise vydat skupinovou výjimku pro oblast VaVal, které Komise využila formou nařízení o blokové výjimce¹⁹.

3.1.10. Výjimka de minimis

Komise může stanovit nařízením²⁰, že určité podpory jsou vyňaté z oznamovací povinnosti, pokud podpora poskytnutá stejnému podniku za dané časové období nepřekročí určitou pevně stanovenou částku. Podpory de minimis nejsou v pravém slova smyslu povolenou výjimkou ze zákazu poskytování veřejné podpory. Svou velikostí nesplňují jeden ze základních znaků definice veřejné podpory – poškození obchodu mezi členskými státy a poškození hospodářské soutěže – tudíž nezakládají veřejnou podporu v pravém slova smyslu. Nicméně pro zjednodušení jsou někdy zařazovány systematicky jako skupinová výjimka ze zákazu veřejné podpory.

Ve vztahu k podpoře v oblasti VaVal lze využít výjimku de minimis v souladu s uvedeným nařízením Komise. S ohledem na rozsah podpory (max. 200.000€²¹ za období 3 po sobě jdoucích kalendářních let) lze tuto výjimku aplikovat v rámci VaVal pouze pro specifické případy, viz dále kapitolu o kumulaci podpor.

¹⁹ nařízení Komise č. 800/2008 (obecné nařízení o blokových výjimkách), které nahradilo dosavadní platné nařízení o blokové výjimce pro VaV č. 70/2001, které se týkalo však pouze malých a středních podniků

²⁰ nařízení Komise č. 1998/2006

²¹ Pro období 2008-2010 bylo toto maximum tzv. „Českým přechodným rámcem“ schváleným Komisí (N 236/2009) byl tento limit fakticky přechodně navýšen na 500.000€ , viz však kapitola 3.1.11

Od 1.ledna 2010 je při Úřadu pro hospodářskou soutěž zřízen registr podpor *de minimis*. Od tohoto data je poskytovatel podpory *de minimis* povinen oznámit výši poskytnuté podpory *de minimis* centrálnímu registru. V přechodném období od 1.1.2010 do 31.12.2011 je navíc poskytovatel povinen vyžádat si od příjemce čestné prohlášení o podporách *de minimis*, které příjemce v rozhodném období čerpal. Centrální registr podpor *de minimis* je upraven vyhláškou č. 465/2009 Sb.

3.1.11. Český přechodný rámec

V souvislosti s globální ekonomickou krizí byl Komisí přijat dne 17.12.2008 Přechodný rámec pro opatření státní podpory zlepšující přístup k financím za současné finanční a hospodářské krize 2009/C 16/01 (Evropský přechodný rámec). V návaznosti na tento dokument přijala ČR Český přechodný rámec pro poskytování limitované výše slučitelné podpory, který byl Komisí schválen dne 7.5.2009.

Český přechodný rámec (stejně jako Evropský přechodný rámec) jsou přechodná opatření, která byla přijata v souvislosti se snahou o překonání hospodářské a finanční krize. Tato opatření jsou časově omezena datem 31.12.2010 s tím, že poté by již neměla být uplatňována²². Opatření však může být z podnětu členských států revidováno před vypršením uvedeného data.

Přechodný rámec nederoguje nařízení č. 1998/2006 o podpoře *de minimis* (viz. čl. 3.1.13), to zůstává i nadále v platnosti a uplatní se především u podpor poskytovaných *ad hoc*²³.

²² Sdělení Komise – Dočasný rámec Společenství pro opatření státní podpory zlepšující přístup k financování za současné finanční a hospodářské krize 2009/c 16/01 – čl. 7 Závěrečná ustanovení

²³ „podporou *ad hoc*“ se rozumí jednotlivá podpora, která není poskytnuta na základě režimu podpory – viz. nařízení Komise č. 800/2008, čl. 2 odst. 4

Přechodný rámec se týká podpor poskytovaných v podobě *režimu podpory*²⁴, nevztahuje se podpory udělované *ad hoc*. Přechodný rámec zavádí dočasná opatření, která umožňují členským státům poskytnout podnikům podporu v následující formě a za následujících podmínek:

- a) přímá podpora až do částky 500.000,- EUR pro podnik (nařízení 1998/2006 o podpoře de minimis stanoví částku 200.000,- EUR pro podnik v kterémkoli tříletém období);
- b) podpora je poskytnuta v podobě režimu podpory (nařízení 1998/2006 o podpoře de minimis se vztahuje i na podporu poskytnutou *ad hoc*);
- c) podpora je poskytnuta podnikům, které nebyly ke dni 1.7.2008 v obtížích²⁵, může být poskytnuta podnikům, které se nyní v obtížích nacházejí v důsledku světové finanční a hospodářské krize (nařízení 1998/2006 o podpoře de minimis se vůbec nevztahuje na podniky v obtížích);
- d) režim podpory se nevztahuje na podniky v odvětví rybolovu a na prvovýrobu zemědělských produktů;
- e) je vyloučena podpora vývozu a podpora zvýhodňující domácí produkty a služby před produkty službami dováženými;
- f) podpora může být poskytnuta do 31.12.2010;
- g) dotčený podnik musí předložit poskytovateli písemné prohlášení o všech ostatních podporách de minimis a o podporách poskytnutých v rámci přechodného opatření, které obdržel ve stávajícím fiskálním roce a poskytovatel si musí ověřit, zda celková

²⁴ „režimem podpory“ se rozumí akt, na jehož základě může být bez dalších prováděcích opatření poskytnuta jednotlivá podpora pro podniky, a dále akt, na jehož základě může být na neurčitou dobu nebo neurčitou částku poskytnuta pro jeden nebo více podniků podpora, která není spojena se zvláštním projektem – nařízení Komise č. 800/2008, čl. 2 odst. 2

²⁵ „podnikem v obtížích“ se rozumí:

- pokud jde o velké podniky, podnik v obtížích def. v bodě 2.1 pokynů Společenství na záchranu a restrukturalizaci podniků v obtížích,
- pokud jde o malé a střední podniky, je podnik v obtížích definovaný v čl. 1 odst. 7 obecného ařízení o blokových výjimkách

podpora v období od 1.1.2008 do 31.12.2010 nepřesáhne částku 500.000,- EUR na podnik.

3.1.12. Výjimky stanovené Radou ES

Rada může na žádost členského státu jednomyslně rozhodnout²⁶, že podpora, kterou tento stát poskytuje nebo hodlá poskytnout, má být odchylně považována za slučitelnou se společným trhem, odůvodňují-li takové rozhodnutí mimořádné okolnosti.

Ve vztahu k podpoře v oblasti VaVal tyto výjimky zpravidla nebudou připadat v úvahu.

3.1.13. Kumulace veřejné podpory a pravidel (výjimek)

Základní pravidlo pro kumulaci veřejné podpory

Uplatňování výjimek ze zákazu poskytování veřejné podpory s sebou nese v praxi řadu problematických aspektů, zejména

- problém „kumulace podpor“ - čerpání finančních prostředků z různých zdrojů (programů) u jednoho projektu;
- problém „kumulace pravidel“ - možnost souběžného uplatnění různých pravidel výjimek na „stejně náklady“.

²⁶ čl. 88 odst. 2 SES

Kumulace veřejné podpory je přípustná,

- jestliže kumulace nevede k přesažení maximální povolené míry podpory vzhledem ke stejným nákladům;
- jestliže různé podpory pokrývají jiný typ nákladů.

Obecně lze říci, že paralelní aplikace různých výjimek ze zákazu poskytování veřejné podpory je přípustná (není zakázána). Z hlediska problematiky kumulace podpory je nezbytné rozlišovat:

- (i) možnost kumulace podpory na stejný projekt, v rámci kterého mohou být realizovány **náklady na různé činnosti spadající pod různá pravidla, a**
- (ii) kumulace na **stejný typ nákladů** v rámci jednoho projektu.

Ad (i)

Pravidla veřejné podpory nebrání tomu, aby **různé typy nákladů v rámci jednoho projektu** mohly být **předmětem podpory na základě více pravidel** (např. určitý typ investiční podpory pro malé a střední podniky spolu se skupinovou výjimkou na vzdělávání). Na každý typ nákladů se pak uplatňuje odpovídající povolená míra podpory. Zjednodušeně řečeno, pokud podnik čerpá v rámci jednoho projektu podpory na různé náklady na základě různých pravidel, **problém kumulace nenastává**. Nejedná se o kumulaci v pravém slova smyslu, tj. možnost **využití čerpání podpory na základě různých výjimek na stejné náklady nebo uplatnění jednoho pravidla na finanční podpory z více zdrojů**.

Ad (ii)

Kumulace finanční podpory z různých programů na stejný projekt (rozuměno stejné náklady) je možná do **výše stanovené v relevantních předpisech jako maximální míra pro daný typ podpory** s tím, že tyto předpisy zároveň stanoví principy kumulace pravidel veřejné podpory.

Ve vztahu k podpoře v oblasti VaVal nutno konstatovat, že **právě umožnění kumulace podpor bude jednou ze stěžejních otázek k řešení ve vztahu k nastavení projektů podpory VaVal.**

Od problematiky kumulace podpor v evropském subvenčním právu je nutno odlišit problematiku tzv. **„křížového financování“** upravenou primárně v čl. 34 odst. 2 nařízení č. 1083/2006/ES upravujícího problematiku částečného použití prostředků z jednoho ze strukturálních fondů na opatření spadající do oblasti pomoci z jiného z těchto fondů, pokud jsou tato opatření nezbytná pro uspokojivé provádění operace a přímo s ní souvisí, a to s maximálním limitem 10% prostředků. Tato problematika se však týká převážně poskytovatelů podpor v rámci jednotlivých operačních programů, a proto v této Analýze není obsírněji rozvedena.

Od této problematiky je nutno odlišit rovněž evropská pravidla pro kumulaci podpor z různých evropských zdrojů ve formách:

- **tzv. double financing** = dvojité financování - zcela nepřípustné financování téhož výdaje z vícero zdrojů (jedná se de facto o podvodné jednání, které je výslovně zakázáno například přímo článkem 111 nařízení č. 1605/2002/ES);
- **co-financing** = spolufinancování, tedy příspěvek na stejný program nebo projekt z jiných zdrojů (tato možnost je obecně připuštěna pro strukturální fondy a případně i v jiných programech v podobě spolufinancování ze strany členských států, nebo samotných příjemců podpory), ale zcela vyloučena v případě kombinace operačních programů v rámci strukturálních fondů a dalších evropských zdrojů (článek 54 odst. 5 nařízení č. 1083/2006/ES upravujícího strukturální fondy EU);
- **complementary financing** = doplňkové financování - obecně přípustnou formou kombinace podpor z evropských zdrojů, kdy jsou jednotlivé oddělené, ale související části projektu financovány z různých evropských zdrojů. Tato forma financování má z hlediska práva veřejné podpory nejbližší k případu Ad (ii)

popsanému v této subkapitole výše.

3.2. Evropská legislativa

3.2.1. Subvenční právo - Základ úpravy - ust. čl. 87-89 SES

Obecná úprava nejvyšší právní síly²⁷ je obsažena v ustanoveních čl. 87-89 SES. Tyto tři ustanovení deklarují obecný zákaz veřejné podpory, její základní znaky a výjimky z obecného zákazu včetně základu procesních mechanismů pro její aplikaci. K obsahu těchto ustanovení viz. výše v kapitole o veřejné podpoře.

Tato tři ustanovení jsou do značné míry obecná. Jejich obsah je však po dlouhá léta precizován celou řadou rozhodnutí evropské judikatury, která má v evropském právu značný význam obdobný významu psaného práva v ČR.

3.2.2. Zmocnění Komise k vydání blokované výjimky pro VaVal

Jak již bylo výše v této Analýze zmíněno, Rada zmocnila²⁸ Komisi k přijímání skupinových výjimek, přičemž oblast VaVal (resp. VaV) byla výslovně zařazena do oblastí povolených skupinových výjimek.

²⁷ Ustanovení SES jsou na úrovni evropského práva nadřazená tzv. sekundární legislativě (nařízení, směrnice a rozhodnutí) a v členských státech přímo aplikovatelná, s postavením na úrovni/nadřazeným vnitrostátním ústavním zákonům.

²⁸ nařízení Rady č. 994/98

3.2.3. Rámec Společenství

Podle oznámení Komise o určení použitelných pravidel pro posouzení protiprávní veřejné podpory²⁹ Komise pro účely transparentnosti a právní jistoty informuje členské státy a třetí strany o tom, jak bude posuzovat případy slučitelnosti veřejné podpory se společným trhem (**rámce**, pokyny/obecné zásady, zprávy, vyhlášení).

V souladu s tímto postupem tedy Komise původně namísto nařízení o skupinové výjimce pro oblast VaVal vydala Rámec společenství pro veřejnou podporu výzkumu, vývoje a inovací (2006/C 323/01) (dále jen „Rámec Společenství“), který se tak stal metodickým dokumentem, jehož prostřednictvím Komise informovala, jakým způsobem bude posuzovat určité případy veřejné podpory v oblasti VaVal.

Rámec Společenství tak:

- **ve své části 3** „Veřejná podpora ve smyslu čl. 87 odst. 1 SES“ stanoví výklad Komise některých sporných případů, které **nejsou veřejnou podporou**, neboť nenaplňují současně všechny znaky veřejné podpory, zejména znak „podniku“ coby příjemce veřejné podpory;
- **ve své části 4** „Slučitelnost veřejné podpory podle čl. 87 odst. 3 písm. b) SES“ stanoví výklad Komise některých případů, které naplňují znak „významný projekt společného evropského zájmu“, a tudíž případů, které bude při posuzování slučitelnosti veřejné podpory považovat za slučitelné;
- **ve své části 5** „Slučitelnost veřejné podpory podle čl. 87 odst. 3 písm. c) SES“ stanoví výklad Komise k případům veřejné podpory, které bude považovat za slučitelné v oblasti VaVal.

²⁹ č. C 119/2002 Úředního věstníku

Rámec Společenství tudíž nepředstavuje skupinovou výjimku, ale je výkladovým dokumentem, kterým Komise vyjadřuje svůj přístup k tomu, jak bude posuzovat jednotlivé konkrétní případy veřejné podpory, a to:

- případy, které **nejsou veřejnou podporou** (a není tyto třeba oznamovat);
- případy **oznámené**, které bude považovat při posuzování slučitelnosti veřejné podpory **za slučitelné** se společným trhem;
- případy **porušení notifikační povinnosti** (neoznámené případy).

Z pohledu **tématu této Analýzy se jako centrální jeví ustanovení části 3.1., které stanoví dvě základní situace podpory subjektů mimo režim veřejné podpory.**

Jedná se zejména o situaci dle kapitoly 3.1.1., která popisuje tzv. veřejné financování neehospodářských činností. K tomuto blíže viz v následujících kapitolách.

Méně detailně rozvedenou situaci, nicméně pro české prostředí jistě rovněž velmi relevantní, je situace poskytnutí finančních prostředků tzv. neziskovým zprostředkovatelům v oblasti inovací³⁰. Dle druhého odstavce článku 3.1.2 Rámce Společenství v případě, že tito prostředníci předají veškeré obdržené prostředky konečným příjemcům a že z obdržených prostředků nemají žádný prospěch, nemusí se na tyto prostředníky nezbytně nahlížet jako na příjemce veřejné podpory. Podrobnější rozbor této situace jde však již nad rámec této Analýzy, neboť dopadá především na různé typy technologických center, vědeckotechnických parků a inkubátorů, grantových agentur, atp – VŠ a VVI se zpravidla v pozici takovýchto zprostředkovatelů neocitnou. Nicméně lze shrnout, že i tyto subjekty mohou za určitých podmínek přijímat finanční prostředky mimo režim veřejné podpory.

³⁰ Zde je nutno upozornit na zjevnou chybu v překladu české verze Rámce Společenství, který v první větě druhého odstavce zmiňuje „neziskové výzkumné organizace“ namísto „neziskoví zprostředkovatelé v oblasti inovací“

3.2.4. Zhodnocení relevance Rámce Společenství po vydání Obecného nařízení o blokových výjimkách

Jak je obecně známo a jak je to i výslovně deklarováno i Rámci Společenství³¹, jeden z motivů pro vydání Rámce Společenství bylo rovněž fakticky rozšířit stávající blokovou výjimku i na velké podniky (nad rámec dosavadního vynětí pouze pro malé a střední podniky), a dále také rozšířit působnost vynětí i na podporu inovačních činností. Po jistou dobu tak Rámec Společenství fungoval jako de facto bloková výjimka pro podporu VaVal.

Je pravdou, že vydáním Obecného nařízení o blokových výjimkách pozbyla velká část materie Rámce Společenství zcela na relevanci (zejména části 5 a 6 Rámce Společenství).

To však nic nemění na relevanci ostatních částí Rámce Společenství, zejména části 3, která stanoví základní vodítko pro rozlišení poskytování podpory VaVal v režimu veřejné podpory a mimo režim veřejné podpory, části 4, která stanoví základní interpretační pravidla pro vynětí podpory „VaVal, jež má napomoci uskutečnění významného projektu společného evropského zájmu“ dle článku 87 odst. 3 písm. b) SES, a dále také části 7, která stanoví zásady posouzení podpor, které budou Komisi oznámeny (protože se na ně nevztahuje vynětí dle některé z aplikovatelných výjimek – bloková výjimka, de minimis, atp.).

Z hlediska předmětu této Analýzy tak má i nadále zcela zásadní význam část 3 Rámce Společenství, vymezující základní mantinely pro poskytování podpor mimo režim veřejné podpory.

³¹ Bod 1.2 Rámce Společenství

Závěrem této kapitoly nutno zmínit, že samotný Rámec Společenství je pojat jako dokument dočasného charakteru, neboť omezuje svoji účinnost pouze do roku 2013³².

3.2.5. Definice výzkumné organizace v Rámci Společenství a veřejné financování ne hospodářských činností

V části 3.1.1 Rámce Společenství popisuje Komise modelovou situaci, kdy je podpora VaVal poskytována výzkumným organizacím pro jejich ne hospodářskou činnost s tím, že lze v rámci takové výzkumné organizace jasně oddělit hospodářskou činnost od činnosti ne hospodářské. Komise v této části Rámce Společenství konstatuje, že taková podpora nebude spadat po čl. 87 odst. 1 SES, neboli nepůjde vůbec o veřejnou podporu.

Vzhledem k tomu, že Rámec Společenství tuto modelovou situaci (financování ne hospodářských činností mimo rámec veřejné podpory) vztahuje pouze na podporu výzkumných organizací, bude nezbytné vždy v konkrétním případě zodpovědět otázku, zda je podporovaná instituce výzkumnou organizací ve smyslu Rámce Společenství.

Přitom definice výzkumné organizace v části 2.2 Rámce Společenství nedává zcela jednoznačnou odpověď na otázku, které instituce zabývající se VaVal je ještě možné považovat za „výzkumné organizace“ a které již nikoliv.

Výzkumné organizace definuje Rámec Společenství v autentickém překladu do českého jazyka takto:

„výzkumnou organizací“ se rozumí určitý subjekt, např. vysoká škola nebo výzkumný ústav, bez ohledu na právní formu (subjekt zřízený podle veřejného nebo soukromého

³² Bod 10.3 Rámce Společenství

3. Shrnutí právní úpravy

práva) nebo způsob financování, jehož hlavním účelem je provádět základní výzkum, aplikovaný výzkum nebo experimentální vývoj a šířit jejich výsledky prostřednictvím výuky, publikování nebo převodu technologií; veškerý zisk je zpětně investován do těchto činností nebo šíření jejich výsledků nebo do výuky; podniky, které mohou uplatňovat vliv na takovýto subjekt, např. jako podílníci nebo členové, nemají žádný přednostní přístup k výzkumným kapacitám tohoto subjektu nebo k výsledkům výzkumu vytvořeným tímto subjektem;

V anglickém jazyce zní definice následovně:

*„‘research organisation’ means an entity, such as university or research institute, irrespective of its legal status (organised under public or private law) or way of financing, whose **primary goal is** to conduct fundamental research, industrial research or experimental development and to disseminate their results by way of teaching, publication or technology transfer; **all profits are reinvested in these activities, the dissemination of their results or teaching; undertakings that can exert influence upon such an entity, in the quality of, for example, shareholders or members, shall enjoy no preferential access** to the research capacities of such an entity or to the research results generated by it;*“

V německém jazyce zní definice následovně:

*„„Forschungseinrichtung“ bezeichnet Einrichtungen wie Hochschulen oder Forschungsinstitute unabhängig von ihrer Rechtsform (öffentlich oder privatrechtlich) oder Finanzierungsweise, **deren Hauptaufgabe** in Grundlagenforschung, industrieller Forschung oder experimenteller Entwicklung **besteht** und die deren Ergebnisse durch Lehre, Veröffentlichung und Technologietransfer verbreiten; **sämtliche Einnahmen werden in die Forschung, die Verbreitung von Forschungsergebnissen oder die Lehre reinvestiert; Unternehmen, die beispielsweise als Anteilseigner oder Mitglieder Einfluss auf eine solche Einrichtung ausüben können, genießen keinen bevorzugten Zugang** zu den Forschungskapazitäten der Einrichtung oder den von ihr erzielten Forschungsergebnissen.“*

Ve francouzském jazyce zní definice takto:

„ «organisme de recherche», une entité, telle qu'une université ou un institut de recherche, quel que soit son statut légal (organisme de droit public ou privé) ou son mode de financement, dont le but premier est d'exercer des activités de recherche fondamentale, de recherche industrielle ou de développement expérimental et de diffuser leurs résultats par l'enseignement, la publication ou le transfert de technologie; les profits sont intégralement réinvestis dans ces activités, dans la diffusion de leurs résultats ou dans l'enseignement; les entreprises qui peuvent exercer une influence sur une telle entité, par exemple en leur qualité d'actionnaire ou de membre, ne bénéficient d'aucun accès privilégié à ses capacités de recherche ou aux résultats qu'elle produit; “

Jak je patrné, všechny citované jazykové verze se shodují ve třech základních prvcích definice:

- „hlavním“ cílem takové entity musí být VaV a jeho šíření;
- veškerý zisk musí být reinvestován do těchto činností;
- osoby vykonávající vliv na takové instituce nemají přednostní přístup k výsledkům VaV.

Tato definice je z pohledu autorů této Analýzy do určité míry problematická, protože z ní neplyne odpověď na tři zcela zásadní otázky:

- Rozumí se pod pojmy „hlavní účel“ „primary goal“, „Hauptaufgabe“, „le but premier“ cíl nebo účel **fakticky predominantní**, nebo lze tyto pojmy vykládat tak, že **jde o jeden z hlavních cílů/účelů** existence takové instituce?
- Musí pro naplnění definice skutečně veškerý zisk z hospodářských činností instituce být reinvestován výhradně do VaV a jeho šíření, nebo může být reinvestován i do

jiných neziskových činností realizovaných těmito institucemi, například do vzdělávacích činností, léčení pacientů, humanitárních cílů atp.?

- Jedná se pouze o zisk vytvářený šířením výsledků VaVal, nebo jakýkoliv zisk vytvářený danou institucí?

Doslovné znění textu definice by samo o sobě ukazovalo na **spíše restriktivní výklad** a zápornou odpověď na uvedené otázky. Na druhé straně sama definice výslovně příkladně odkazuje na univerzity / vysoké školy („*university*“, „*université*“, „*Hochschule*“), které VaV obecně mohou provádět a často provádějí jen v omezené míře a jejich „hlavním“ (ve smyslu fakticky predominantním) cílem je především výuka.

V tomto smyslu není bez zajímavosti, že například OP VaVpl, de facto presumuje³³, že všechny vysoké školy naplňují znaky výzkumné organizace. Tato presumpce není dle názoru autorů této Analýzy zcela konzistentní s pojetím Rámce Společenství.

Na tomto místě je však nutno připomenout, že Rámec Společenství není formálně právní normou evropského práva, ale pouze výkladovým dokumentem. To má vliv i na způsob, jakým by měl být jeho text vykládán. Dle názoru autorů této Analýzy by definice v bodě 2.2. Rámce Společenství měla být vykládána zejména v souvislosti s příslušnou pasáží bodu 3.1.1:

*„Komise má nicméně za to, že primární činnosti výzkumných organizací **jsou obvykle neziskového charakteru, zejména:***

- *vzdělávání s cílem zvýšit množství a zlepšit kvalifikaci lidských zdrojů;*
- *provádění nezávislého výzkumu i výzkumu prováděného ve spolupráci s jinými subjekty s cílem zvýšit objem znalostí a zlepšit chápání stávajícího know-how;*

³³ Příručka pro žadatele OP VaVpl bod 2.10.3

- šíření výsledků výzkumu.

Komise má dále za to, že činnosti sloužící převodu technologií (poskytování licencí, odstředivé vytváření (spin-off) dalších forem managementu znalostí vytvořených výzkumnou organizací) mají ne hospodářskou povahu, jestliže jsou vnitřní povahy (25) a veškeré příjmy z těchto činností jsou reinvestovány do primárních činností daných výzkumných organizací (26)“

V anglickém znění obdobně:

„The Commission nevertheless considers that the primary activities of research organisations are normally of a noneconomic character, notably:

- education for more and better skilled human resources;*
- the conduct of independent R&D for more knowledge and better understanding, including collaborative R&D;*
- the dissemination of research results.*

The Commission furthermore considers that technology transfer activities (licensing, spin-off creation or other forms of management of knowledge created by the research organisation) are of non-economic character if these activities are of an internal nature (25) and all income from these activities is reinvested in the primary activities of the research organisations (26).“

Je zajímavé, že v těchto pasážích na rozdíl od definice Komise uvádí výčet primárních aktivit jako příkladný slovem „zejména“ a že realizace VaVal již ani není mezi těmito aktivitami na prvním místě. U povinné reinvestice jde o příjmy z primárních činností a podmínku reinvestic pouze obecně „do primárních činností daných výzkumných organizací“. Jde tedy o výklad podstatně volnější než v samotné definici.

Rovněž nutno upozornit na to, že **Článek 2 odst. 7) Nařízení č. 1906/2006 (Nařízení upravující 7RP)** definuje výzkumnou organizaci rovněž velmi volně:

„výzkumnou organizací“ se rozumí právní subjekt založený jako nezisková organizace, pro kterou je provádění výzkumu nebo technologického rozvoje jeden z jejích hlavních cílů“.

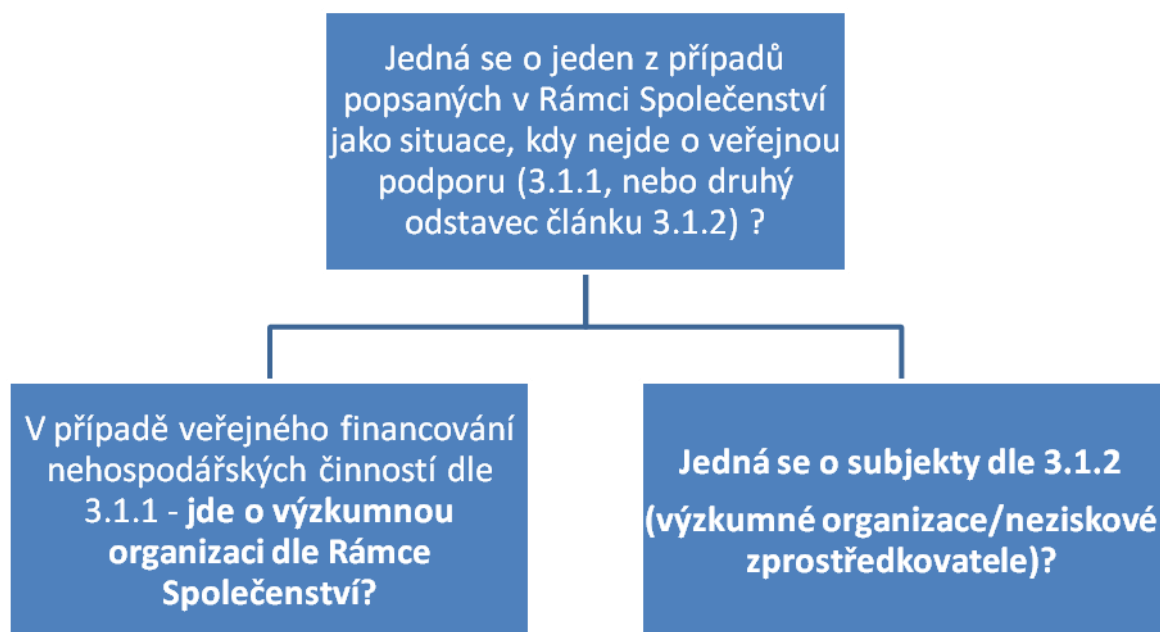
Autoři této analýzy se proto domnívají, že by samotná definice „výzkumné organizace“ měla být vykládána volněji a spíše extenzivně a že by tedy pro kvalifikaci výzkumné instituce nemělo být nezbytně nutné, aby samotný VaV byl fakticky predominantním cílem instituce, naopak, mělo by stačit, aby šlo o jeden z primárních neziskových cílů takové instituce. Rovněž otázka reinvestice zisku by měla být vykládána volněji, a to tak, že tento zisk musí být reinvestován do kteréhokoliv primárního neziskového cíle takové instituce (tedy například i do vzdělávání).

Nutno však podotknout, že tento názor vychází pouze z analýzy samotného textu Rámce Společenství a že autoritativně a s konečnou platností může tyto otázky zodpovědět pouze Komise.

3.2.6. Definice výzkumné organizace, financování mimo režim veřejné podpory a vybrané typy subjektů v oblasti VaV v ČR.

Jak vyplývá z výše uvedeného, poskytuje Rámec Společenství základní rámec pro financování VaV mimo režim veřejné podpory (tedy zejména mimo režim aplikace blokových výjimek a výjimky de minimis, mimo režim povinné notifikace podpory Komisi, atd.).

Jak bylo již naznačeno výše, pro rozhodnutí, zda konkrétní opatření podpory představuje poskytnutí podpory mimo režim veřejné podpory dle článku 3.1. Rámce Společenství, je nutno zodpovědět vždy dvě základní otázky dle následujícího diagramu:

V průběhu zpracování této Analýzy vzešlo zejména z praxe několik dotazů týkajících se typické kategorizace subjektů zřízených primárně jako neziskových a podílejících se na VaVal v České republice ve vztahu k definici výzkumné organizace dle Rámce Společenství a jejich způsobilosti být financovány v režimech financování mimo veřejnou podporu dle Rámce Společenství.

Z formulace příslušných ustanovení Rámce Společenství vyplývá, že nezáleží jen na tom, jak jsou v příslušných vnitřních předpisech konkrétní instituce vymezeny její účely/cíle/hlavní a doplňkové činnosti, ale zcela jistě také na faktickém naplnění jednotlivých podmínek, jakož i na faktické míře výkonu činností VaVal.

Přesto lze konstatovat, že správná úprava ve vnitřních předpisech má zcela zásadní význam z hlediska doložení naplnění podmínek Rámce Společenství.

Přestože je obvykle na poskytovateli podpory, aby si vyřešil otázku existence/neexistence veřejné podpory, je nutno poznamenat, že **jediným orgánem oprávněným podávat závazný výklad ustanovení Rámce Společenství, včetně výkladu definice výzkumné**

organizace a financování mimo režim veřejné podpory, je Komise.

Veřejná výzkumná instituce (VVI)

VVI naplňuje formálně podstatnou část znaků výzkumné organizace dle Rámce Společenství přímo ze zákona³⁴. Praktickým problémem může být zejména faktické oddělení výdělečných a nevýdělečných činností, a dále také poměr hlavní a doplňkové činnosti. I když dle názoru autorů této Analýzy paušální přístup zastávaný některými institucemi a formulovaným mimo jiné v článku 2.10.2 Příručky pro žadatele OP VaVpl, že má-li být naplněna definice výzkumné organizace dle Rámce Společenství, musí činit činnosti typu VaVal více než 50% činnosti organizace, se nám nejeví jako zcela správný. Ve vztahu k OP VaVpl se na VVI aplikuje výjimka z povinnosti prokazovat status výzkumné organizace³⁵.

Vysoká škola (VŠ)

Veřejné vysoké školy rovněž zpravidla naplňují podstatnou část definičních znaků výzkumné organizace s výhradou možného restriktivního výkladu definice ve vztahu k faktické převážné realizaci VaVal. Pokud by měl být Rámec Společenství vykládán v tom duchu, že aktivity VaVal musí být hlavním (ve smyslu převládajícím) cílem/činností instituce, mohla by celá řada VŠ v ČR mít s prokázáním statutu výzkumné organizace podle Rámce Společenství problém. Ve vztahu k OP VaVpl se na VŠ rovněž aplikuje výjimka z povinnosti prokazovat status výzkumné organizace³⁶

³⁴ Viz zejména §2 odst. 1 (hlavní účel) a § 21 ZVVI (odst. 6 -povinná reinvestice zisků do hlavní činnosti, odst. 3, písm. d) - separátní vedení účetnictví)

³⁵ Viz bod 2.10.3 Příručky pro žadatele OP VaVpl

³⁶ Viz bod 2.10.3 Příručky pro žadatele OP VaVpl

Fakultní nemocnice

Fakultní nemocnice jsou z pohledu tématu této kapitoly nejproblematictější případem. Je tomu tak zejména z toho důvodu, že jejich hlavní činností je především léčba pacientů. Toto je problém nejen z (teoretického) hlediska poměru/predominance jednotlivých cílů a činností, ale také z hlediska odděleného sledování a financování primárních činností, odděleného sledování hospodářských a nehospodářských činností (včetně navázání na systém zdravotního pojištění a doplatků/úplného hrazení ze strany pacientů) a reinvestic do jednotlivých hlavních činností.

Teaching Hospitals ve Spojeném Království jsou jako výzkumné organizace ve smyslu Rámce Společenství obecně akceptovány, nicméně situace fakultních nemocnic v ČR je poněkud odlišná.

Přesto by měl být dle našeho názoru Rámec Společenství vykládán tak, že by v zásadě (za podmínek faktického splnění dalších podmínek) měl být fakultním nemocnicím přiznán status VO. Nicméně:

- **Jediný subjekt, oprávněný poskytnout k této otázce relevantní stanovisko, je Komise** (dle našich informací byl již oficiální dotaz z podnětu MZ jakožto jejich zřizovatele položen a je aktuálně ze strany Komise posuzován, jednoznačným doporučením k této otázce je proto vyčkat stanoviska Komise;
- Pokud by byla připuštěna možnost klasifikace fakultních nemocnic jako výzkumných organizací dle Rámce Společenství, musely by ty fakultní nemocnice, které by se chtěly ucházet o podporu mimo režim veřejné podpory dle článku 3.1.1. Rámce v OP VaVpl, naplnění podmínek definice v konkrétním případě vždy dokládat, viz. například podmínka stanovená bodem 2.10.2. a) (i) kdy více než **50 % veškerých činností subjektu jsou činnosti ve VaV a související** (tj. a) provádění základního výzkumu, aplikovaného výzkumu nebo experimentálního vývoje; b) šíření výsledků činností uvedených pod písm. a) prostřednictvím výuky, publikování nebo převodu technologií).

Neziskoví zprostředkovatelé v oblasti inovací

Poměrně opomíjenou skutečností je, že Rámec Společenství v druhém odstavci bodu 3.1.2 v zásadě za určitých podmínek připouští financování neziskových zprostředkovatelů v oblasti inovací. Důvodem opomíjení této skutečnosti v ČR může být i poměrně zjevná chyba v překladu v první větě tohoto odstavce, která jeho význam do značné míry zamlžuje³⁷.

Dle tohoto ustanovení, pokud mohou tito neziskoví zprostředkovatelé (nebo výzkumné organizace) prokázat, že celková částka financování ze státních prostředků k poskytnutí určitých služeb, byla předána konečnému příjemci a prostředník z ní nezískal žádný prospěch, organizace, která fungovala jako prostředník, nemusí být nutně považována za příjemce státní podpory.

Jinými slovy toto ustanovení připouští financování těchto subjektů mimo režim veřejné podpory s tím, že je odpovědností poskytovatele takovéto podpory pro zprostředkovatele, aby zajistil, že veškeré prostředky budou za dodržení pravidel veřejné podpory vyplaceny koncovým příjemcům (tedy buďto mimo režim veřejné podpory nebo v režimu veřejné podpory slučitelné se společným trhem) a že tito neziskoví zprostředkovatelé nebudou mít z obdržených prostředků žádný prospěch.

³⁷ Tato věta v české verzi Rámce Společenství vymezuje jako druhý subjekt způsobilý být příjemcem podpory mimo režim veřejné podpory vedle výzkumných organizací zcela nesprávně termínem „**neziskové výzkumné organizace**“ namísto správného termínu „**neziskoví zprostředkovatelé v oblasti inovací**“, viz anglické znění odstavce: „*However, if the research organisation **or not-for-profit innovation intermediary** can prove that the totality of the State funding that it received to provide certain services has been passed on to the final recipient, and that there is no advantage granted to the intermediary, the intermediary organisation may not be recipient of State aid.*“

3.2.7. Skupinová výjimka pro oblast VaVal

V srpnu 2008 vydala Komise nařízení č. 800/2008 ze dne 6. srpna 2008, kterým se v souladu s články 87 a 88 Smlouvy o ES prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné se společným trhem („Obecné nařízení o blokových výjimkách“), kterým mj. obecně upravila i oblast podpory VaVal, **čímž tato oblast podpory získala očekávaný normativní právní základ**. Rámec Společenství zůstal nadále v platnosti jako výkladový dokument. Jeho význam nadále tkví zejména v tom, že definuje, za jakých podmínek se podpora výzkumným institucím nepovažuje za veřejnou podporu (část 3 Rámce Společenství).

Obecné nařízení o blokových výjimkách představuje vedle Rámce Společenství základ právní úpravy financování VaVal (z pohledu soutěžního práva). Pro téma této Analýzy má však Obecné nařízení o blokových výjimkách omezený význam, neboť VŠ a VVI budou zpravidla financovány jako výzkumné organizace mimo režim veřejné podpory.

3.2.8. Sedmý rámcový program

Mimo rámec práva veřejné podpory stojí dokumenty upravující rámcové programy Evropského společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace. Pro období let 2007-2013 platí Sedmý rámcový program, který podporuje excelenci vědeckého a technologického výzkumu, rozvoje a demonstraci prostřednictvím čtyř programů: Spolupráce, Myšlenky, Lidé a Kapacity. Jakožto prováděcí dokument k Sedmému rámcovému programu vydala Rada ES rozhodnutí o jednotlivých zvláštních programech (k tomu viz. níže).

V rámci Sedmého rámcového programu jsou stěžejní především tyto dokumenty:

- ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY Č. 1982/2006/ES ze dne 18. prosince 2006 o sedmém rámcovém programu Evropského společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace (2007 až 2013);

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1906/2006 ze dne 18. prosince 2006, kterým se stanoví pravidla pro účast podniků, výzkumných středisek a vysokých škol na akcích v rámci sedmého rámcového programu a pro šíření výsledků výzkumu (2007 až 2013);
- Rozhodnutí Rady ze dne 19. prosince 2006 o zvláštním programu „Spolupráce“, kterým se provádí sedmý rámcový program Evropského společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace (2007 až 2013) (2006/971/ES);
- Rozhodnutí Rady ze dne 19. prosince 2006 o zvláštním programu „Lidé“, kterým se provádí sedmý rámcový program Evropského společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace (2007 až 2013) (2006/973/ES);
- Rozhodnutí Rady ze dne 19. prosince 2006 o zvláštním programu „Kapacity“, kterým se provádí sedmý rámcový program Evropského společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace (2007 až 2013)(2006/974/ES);
- Rozhodnutí Rady ze dne 19. prosince 2006 o zvláštním programu „Myšlenky“, kterým se provádí sedmý rámcový program Evropského společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace (2007–2013) (2006/972/ES);
- Vzorová grantová dohoda vč. příloh;
- Guide to Financial Issues relating to FP7 Indirect Actions;
- Guide to Intellectual Property Rules for FP7 projects.

3.2.9. Rámcový program Konkurenceschopnost a inovace (CIP)

Vedle Sedmého rámcového programu byl rozhodnutím Evropského parlamentu a Rady přijat Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace pro období 2007-2013. Je zaměřen především na malé a střední podniky (jim je určeno 60% z celkového rozpočtu). Cílem je především financování přenosu výsledků výzkumu k jejich komerčnímu využití; jeho uskutečňování se děje v těsné koordinaci se Sedmým rámcovým programem, zároveň by měl doplňovat strukturální fondy.

CIP je společným rámcem pro specifické programy: Program podnikání a inovace, Program podpory politiky informačních a komunikačních technologií a Program inteligentní energie pro Evropu.

- ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY č. 1639/2006/ES ze dne 24.října 2006, kterým se zavádí rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace (2007-2013).

3.2.10. Právní úprava strukturálních fondů

Strukturální fondy (SF) jsou nástroje regionální politiky EU. Peníze ze SF jsou čerpány v rámci několikaletých cyklů a na základě definování jasných cílů a priorit. Existují dva strukturální fondy, a to Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) a Evropský sociální fond (ESF).

Evropský fond pro regionální rozvoj podporuje investiční projekty (využívání obnovitelných zdrojů energie, podpora inovačního potenciálu podnikatelů, podpora začínajícím podnikatelům, modernizace systému krizového managementu apod.), Evropský sociální fond podporuje neinvestiční projekty (rekvalifikace nezaměstnaných, rozvoj vzdělávacích programů, stáže studentů apod.).

Základní dokumenty v oblasti strukturálních fondů:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5.7.2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj;
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1081/2006 ze dne 5.7.2006 o Evropském sociálním fondu;
- Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11.7.2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti;
- Nařízení Komise (ES) č. 1868/2006 ze dne 8.12.2006, kterým se stanoví prováděcí

pravidla k nařízení Rady č. 1083/2006;

- Národní strategický referenční rámec ČR 2007-13 (NSRR ČR, který byl schválen vládou ČR dne 20.12.2006 (dále také jako „NSRR“)).

3.2.11. OP VaVpl

Dne 25. 9. 2008 byl přijat Komisí Rozhodnutím K (2008) 5344 pro pomoc Společenství z Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci cíle „Konvergence“ v České republice Operační program výzkum a vývoj pro inovace 2007 – 2013. Jedná se o program podpory výzkumu a vývoje pro navazující inovace s financováním ze strukturálních fondů EU (ERDF) a s kofinancováním ze státního rozpočtu ČR. K OP VaVpl byla ke dni finalizace Analýzy vydána následující dokumentace:

- NSSR (viz výše);
- Operační program Výzkum a vývoj pro inovace 2007 – 2013;
- Prováděcí dokument k Operačnímu programu Výzkum a vývoj pro inovace;
- Příručka pro žadatele Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace 2007 – 2013, včetně Příloh (dále jen „Příručka OP VaVpl“);
- Výzva k předkládání projektů v rámci OP VaVpl, Regionální VaV centra, Prioritní osa 2, vyhlášená dne 15.12. 2008.

3.2.12. Další operační programy podpory VaVal - OPVK

Dne 12.10.2007 schválila Evropská komise Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost pro období 2007-2013 (dále jen „OP VK“). Program je zaměřen na oblast rozvoje lidských zdrojů prostřednictvím vzdělání. Z celkové částky na financování OP VK tvoří 85 % zdroje EU (Evropský sociální fond)) a 15 % národní zdroje ze státního rozpočtu. K OP VK byla ke dni finalizace Analýzy vydána následující dokumentace:

- NSSR (viz výše);

- Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost pro období 2007-2013;
- Prováděcí dokument k OP VK;
- Příručka pro žadatele o finanční podporu z OP VK;
- Příručka pro příjemce finanční podpory z OP VK;
- Strategie rozvoje lidských zdrojů (únor 2003).

3.3. Právní předpisy ČR

3.3.1. Zákon 130/2002, 211/2009 Sb. ZÁKON o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací

Základem právní úpravy VaVal v ČR je zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony („ZPVaV“).

Ve vztahu k účelové podpoře je tento zákon dále prováděn nařízením vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Nařízení vlády č. 461/2002 Sb. a č. 462/2002 Sb. byla poslední novelou ZPVaVal (z. č. 110/2009 Sb.) zrušena.

3.3.2. Zákon o VŠ

Dalším zákonem, který se svým obsahem dotýká problematiky VaVal, je zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Novelou č. 110/2009 Sb. byl tento zákon doplněn především v souvislosti se změnou systému rozdělování podpor ve VaVal. Byla doplněna část zákona o vysokých školách upravující rozpočet VŠ (tvorba fondů, reinvestice do VaVal) – k tomu srovnej kapitola 4.19.

3.3.3. Zákon o VVI

Zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných organizacích, ve znění pozdějších předpisů, upravuje postavení veřejných výzkumných institucí (jejich hlavním předmětem činnosti je výzkum, včetně zajišťování infrastruktury výzkumu). Veřejná výzkumná instituce je zřízena buď jménem ČR ministerstvem nebo jiným ústředním orgánem státní správy nebo Akademií věd, může být zřízena i územním samosprávným celkem.

Novela č. 110/2009 Sb. se do tohoto zákona promítla jen okrajově, především rozšířila možnost veřejné výzkumné organizace v oblasti hospodaření (možnost založit sama nebo spolu s jinými PO nebo FO právnickou osobu, vklad i ve formě nemovitosti apod.).

3.3.4. Účetní předpisy

Z účetních předpisů dopadajících na VŠ a VVI nutno upozornit zejména na ustanovení § 75 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), který stanoví:

„Organizační složky státu, příspěvkové organizace a příjemci dotací a návratných finančních výpomocí provádějí finanční vypořádání vztahů se státním rozpočtem, státními finančními aktivy nebo Národním fondem v termínech a podle zásad, které stanoví ministerstvo vyhláškou.“

3. Shrnutí právní úpravy

Toto ustanovení je prováděno vyhláškou Ministerstva financí č. 52/2008 Sb., kterou se stanoví zásady a termíny finančního vypořádání vztahů se státním rozpočtem, státními finančními aktivy nebo Národním fondem.

Tato vyhláška v ustanovení § 2 odst. 1 stanoví pro jednotlivé subjekty financované ze státního rozpočtu následující princip:

„(1) Finanční vypořádání vztahů se státním rozpočtem nebo státními finančními aktivy státních příspěvkových organizací se provede

a) za období týkající se celého příslušného rozpočtového roku nejpozději k 31. prosinci tohoto roku, s výjimkou finančního vypořádání dotací na projekty spolufinancované z rozpočtu Evropské unie a z prostředků finančních mechanismů 9),

b) u projektů spolufinancovaných z rozpočtu Evropské unie a z prostředků finančních mechanismů nejpozději k 31. prosinci roku, v němž byl projekt ukončen.“ ;

tedy, že finanční vypořádání vztahů se státním rozpočtem se provede k 31. roku s výjimkou „projektů spolufinancovaných z rozpočtu Evropské unie a z prostředků finančních mechanismů“, které se vypořádají k 31. prosinci roku, v němž byl projekt ukončen.

Tato ustanovení jsou na první pohled zcela v pořádku, nicméně problémem je odkaz na poznámku pod čarou č. 9), který odkazuje na ust. § 3 zákona č. 218/2000 Sb., které mimo jiné definuje termín „program nebo projekt spolufinancovaný z rozpočtu Evropské unie“ jako „soubor věcných, časových a finančních podmínek pro činnosti k dosažení stanovených cílů Evropských společenství, a to prostřednictvím strukturálních fondů 4a), Fondu soudržnosti 4a), podpory pro rozvoj venkova 4b) nebo Evropského rybářského fondu 4c),“.

V důsledku tohoto odkazu je proto nutné vykládat pojem „projektů spolufinancovaných z rozpočtu Evropské unie“ v ustanovení § 2 vyhlášky č. 52/2008 Sb. restriktivně jako vztahující se výhradně k financování z prostředků strukturálních fondů a nikoliv například i z prostředků 7.RP, CIP atp.

3.4. Shrnutí - vzájemné vztahy relevantních dokumentů upravujících veřejnou podporu v rámci VaVal

Jak naznačeno výše, oblasti podpory VaVal se dotýká rozsáhlý systém předpisů, a to jak na úrovni Evropské unie / Evropských Společenství, tak na úrovni České republiky. Lze mluvit v zásadě o prolínání čtyř následujících právních oblastí:

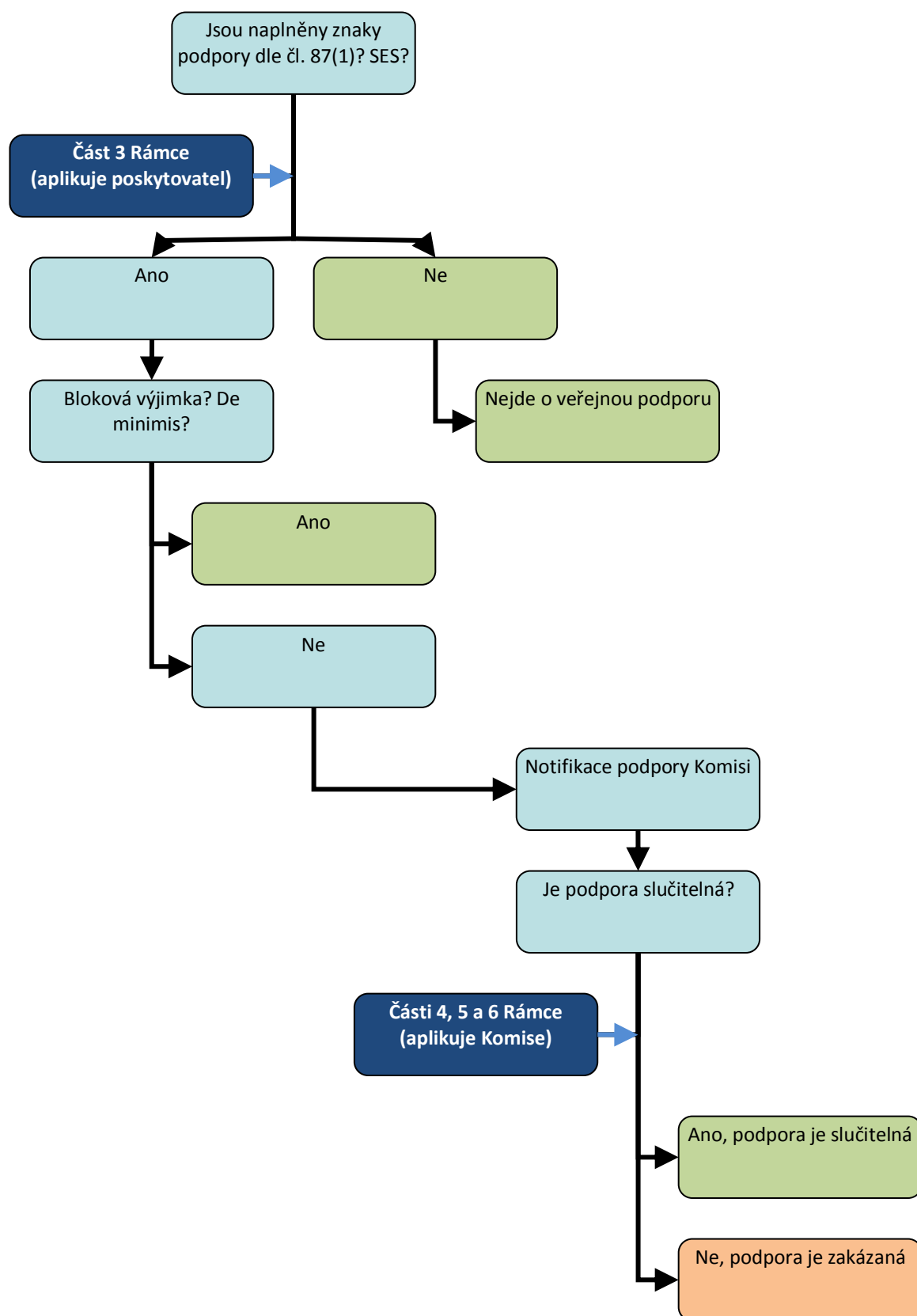
- oblast soutěžního práva (resp. jeho podoblast týkající se veřejné podpory), tedy pravidla nastavující dalším oblastem filtr v podobě podmínek, za kterých prostředky nelze poskytnout;
- oblast evropské úpravy strukturálních fondů;
- oblast národní politiky podpory VaVal (včetně rozpočtové politiky);
- oblast evropské podpory VaVal (zejména 7RP, program CIP).

Jak již bylo naznačeno výše, **Rámec Společenství** obsahuje dvě základní skupiny informací, a to (i) ve kterých případech se nejedná o veřejnou podporu dle č. 87 odst. 1 SES (a proto není nutné ji notifikovat), a dále (ii) jak bude Komise posuzovat notifikované podpory VaVal. Rámec Společenství není sice formálně závaznou právní normou (jako je tomu například v případě SES, nařízení a směrnic), a je tedy jakožto výkladový dokument součástí tzv. „soft law“, nicméně nutno podotknout, že tento typ dokumentů požívá

v kontextu evropského práva značné autority blíží se svým významem tzv. psanému právu (nařízením, směrnicím, atp.).

Obecné nařízení o blokových výjimkách normativně (právně závazně) stanoví, které skupiny podpor jsou slučitelné se společným trhem dle čl. 87 odst. 3 SES, a tudíž je není nutné notifikovat. Obecné nařízení o blokových výjimkách je jakožto nařízení **právně závazné a přímo aplikovatelné v členských státech a v oblasti své úpravy nadřazené národnímu právu.**

Aplikaci Rámce Společenství v jednotlivých fázích posuzování veřejné podpory znázorňuje následující diagram.

ZPVaVal je z pohledu svých cílů **hybridní** normou kombinující nástroje rozpočtové politiky ČR a politiky podpory VaVal na jedné straně a nástroje zamezení vzniku zakázané podpory na straně druhé. ZPVaVal je v novelizované podobě nastaven tak, aby byl systematicky i terminologicky v souladu s Rámcem Společenství (v části, ve které se ho dotýká), a to přestože Rámec Společenství není formálně ve vztahu k ZPVaVal nadřazeným předpisem. Návaznost ZPVaVal na Rámec Společenství není vždy zcela přesná³⁸. Z pohledu evropského práva se nastavení podpory VaVal v české legislativě **jeví jako ne zcela vhodné**, a to z toho důvodu, že (i přes zrušení nařízení vlády č. 461/2002 Sb. a 462/2002 Sb.) ZPVaVal do jisté míry fakticky provádí (implementuje) Obecné nařízení o blokových výjimkách, přičemž implementace nařízení je evropským právem obecně zakázána, a zasahuje tak do oblasti práva veřejných podpor.

ZPVaVal se vztahuje na jakoukoli podporu VaVal z veřejných zdrojů v jurisdikci českého práva.

Z výše uvedeného vyplývá, že za účelem zajištění zamezení vzniku nedovolené veřejné podpory je nezbytné zabývat se všemi výše popsányými relevantními dokumenty, a to vždy s přihlédnutím k jejich hierarchickému postavení a vzájemnému působení, a to nejen v situacích, kdy příjemce podporu přijímá (přímá podpora), ale zejména též v situacích, kdy se příjemce může stát poskytovatelem tzv. nepřímé podpory.

3.4.1. Řešení případných rozporů mezi právem ES a právem ČR, příklady rozporů

Problematika řešení **případných rozporů** mezi právem ES a právem ČR je velmi složitá a zcela přesahuje rámec této Analýzy. Ve věcech spadajících do legislativní působnosti ES se obecně uplatní **princip nadřazenosti evropského práva**, který je v závislosti na formulaci rozporných norem možné vyřešit metodou tzv. „eurokonformního výkladu“ (tedy výkladu

³⁸ Například čl. 5.1.4. b): (infrastruktura uznatelným nákladem pouze v rozsahu odpisů připadajících na trvání projektu) a § 2 odst. 2 písm. l) bod 2 ZPVaV (uznatelné všechny náklady na pořízení infrastruktury)

národního předpisu tak, aby byl případný rozpor odstraněn), nebo neaplikací národní normy, se kterou je evropská norma v rozporu (k takovému závěru je zřejmě nutné dojít ve vztahu k citovanému rozporu mezi bodem 5.1.4.b) Rámce Společenství, který na tomto místě vykládá příslušné ustanovení SES, a § 2 odst. 2 písm. l) bod 2 ZPVaV). V některých případech se může uplatnit i tzv. princip „dvojitých závor“, který vychází z aplikace obou norem zároveň s tím, že rozhodující je norma přísnější.

3.4.2. Rozpor mezi jazykovými verzemi + příklady

Novým rozměrem členství České republiky v Evropské Unii je problematika interpretace evropského práva ve vztahu k rozporům mezi jazykovými překlady. Zkušenosti autorů této Analýzy ukazují na často velmi nízkou kvalitu zejména českých překladů evropských dokumentů. Problémem vyřešení těchto rozporů je, že v evropském právu se neuplatní princip nadřazenosti některého z jazyků, a proto se má obecně za to, že všechny jazyky mají stejnou závaznost. Dle dostupné evropské judikatury je nutno v případě rozporu použít takový výklad, který by příslušné verze sblížoval³⁹.

Předmětem této Analýzy není podrobná revize kvality překladů jednotlivých relevantních evropských dokumentů, avšak na příkladu Rámce Společenství lze poukázat na dva zajímavé případy jazykových nesrovnalostí.

Příkladem zjevné chyby v českém překladu Rámce Společenství je například druhý odstavec bodu 3.1.2 Rámce. Tento v oficiální verzi publikované v úředním věstníku C 323/11 zcela zjevně nesprávně stanoví:

³⁹ (283/81 *CILFIT*, 29/69 *Stauder*, 80/76 *Kerry Milk*)

„Mohou-li však výzkumné organizace nebo neziskové výzkumné organizace prokázat, že celková částka financování ze státních prostředků k poskytnutí určitých služeb, byla předána konečnému příjemci a prostředník z ní nezískal žádný prospěch, organizace, která fungovala jako prostředník, nemusí být nutně považována za příjemce státní podpory.“

Z porovnání s ostatními jazykovými verzemi jednoznačně vyplývá, že v českém překladu mají být namísto slov „*nebo neziskové výzkumné organizace*“ slova „*nebo neziskoví zprostředkovatelé v oblasti inovací*“ tak, jak o nich mluví předcházející odstavec⁴⁰.

Přitom tato záměna výrazů podstatným způsobem posouvá význam této věty. Přesto takovýto rozpor nepředstavuje zásadní problém, neboť je zcela zjevné, že se jedná o pouhou chybu v českém překladu, a proto je nutné tento odstavec vykládat v souladu s ostatními jazykovými verzemi.

Složitějším výkladovým problémem, který má rovněž poměrně zásadní význam pro tuto Analýzu, je rozdíl v jednotlivých jazykových verzích poznámky pod čarou č. 25) Rámce Společenství. Kontext této poznámky pod čarou spočívá v tom, že poslední odstavec bodu 3.1.1 Rámce Společenství stanoví, že „*Komise má dále za to, že činnosti sloužící převodu technologií (poskytování licencí, odstředivé vytváření (spin-off) dalších forem managementu znalostí vytvořených výzkumnou organizací) mají ne hospodářskou povahu, jestliže jsou vnitřní povahy (25)*“, tedy že činnost spin-off subjektů může mít z hlediska Rámce Společenství nevýdělečnou povahu, pokud jsou tyto subjekty „*vnitřní povahy*“.

Pojem „*vnitřní povahy*“ je v poznámce pod čarou č. 25 vyložen takto:

⁴⁰ Viz anglické znění odstavce: „*However, if the research organisation **or not-for-profit innovation intermediary** can prove that the totality of the State funding that it received to provide certain services has been passed on to the final recipient, and that there is no advantage granted to the intermediary, the intermediary organisation may not be recipient of State aid.*“

„Vnitřní povahou Komise rozumí situace, kdy je management znalostí výzkumné organizace (výzkumných organizací) prováděn buďto oddělením nebo pobočkou výzkumné organizace nebo společně s dalšími výzkumnými organizacemi. Svěření dodávek specifických služeb třetím stranám prostřednictvím veřejné soutěže obvykle nezbavuje tyto činnosti povahy činností vnitřních“.

Při srovnání s dalšími jazykovými verzemi vyplývá, že namísto termínu „*pobočka*“, který má v českém jazyce význam směřující spíše k výkladu, že nemůže jít o subjekt se samostatnou právní subjektivitou, je v anglické verzi použit termín „*subsidiary*“, který bývá překládáno často jako „dceřiná společnost“, tedy naopak jako subjekt se samostatnou právní subjektivitou. Tím vzniká interpretační problém vztahující se k otázce, zda by na spin-off subjekt založený jako společnost s ručením omezeným nebo akciová společnost bylo možno za určitých podmínek pohlíženo jako na součást nevýdělečných činností instituce. V této souvislosti je nutno upozornit na to, že v neprospěch takové hypotézy svědčí i německý termín „*Untergliederung*“ a francouzský termín „*filiale*“ odpovídající sémanticky spíše českému termínu pobočka/organizační složka.

V tomto případě samotným porovnáním několika jazykových verzí lze jen obtížně dojít k jednoznačnému závěru.

3.4.3. Aplikace ZPVaVal a použití jednotlivých výjimek ze zákazu veřejné (státní) podpory

Je důležité si uvědomit, že ZPVaVal se vztahuje na jakoukoliv podporu, která je udělena českým poskytovatelem na podporu VaVal, a to bez ohledu na to, zda se jedná o podporu v režimu veřejné (státní) podpory a potažmo bez ohledu na aplikaci příslušné výjimky ze zákazu veřejné podpory.

Tento závěr dle našeho názoru vyplývá zejména z ustanovení § 1 odst. 1 ZPVaVal :

„Tento zákon upravuje podporu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků (dále jen "podpora") a

- a) práva a povinnosti právnických osob a fyzických osob, úkoly organizačních složek státu a úkoly organizačních jednotek Ministerstva obrany a Ministerstva vnitra (dále jen „organizační jednotka ministerstva“), zabývajících se výzkumem, experimentálním vývojem a inovacemi podporovanými z veřejných prostředků, a dále podmínky podpory a veřejnou soutěž ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích,
- b) poskytování informací o výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích prostřednictvím informačního systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací,
- c) úkoly orgánů výzkumu, experimentálního vývoje a inovací.“

To, že se zákon nevztahuje pouze na osoby zabývající se VaVal, vyplývá z ustanovení § 2 odst. 2 písm. b), dle kterého je pro účely poskytnutí podpory „uchazečem organizační složka státu nebo organizační jednotka ministerstva, zabývajících se výzkumem a vývojem, a dále právnická osoba nebo fyzická osoba, která se uchází o poskytnutí podpory“

ZPVaVal se tak sice oborově prolíná s Oddílem 7 Obecného nařízení o blokových výjimkách, nicméně uplatní se (i) v případě podpory VaVal poskytované mimo režim veřejné podpory (například podpora VaVal určená výzkumným organizacím dle Rámce Společenství, nebo (ii) v případě podpory poskytované příspěvkovým organizacím poskytovatele – na kterou se Obecné nařízení o blokových výjimkách nevztahuje), tak i (iii) v případě podpory vyňaté dle jiných oddílů Obecného nařízení o blokových výjimkách, a konečně (iv) v případě podpory vyňaté ze zákazu veřejných podpor v režimu de minimis (Nařízení de minimis/Český přechodný rámec).

4. Kapitola 4 – Právní Analýza – Část B - Analýza jednotlivých změn realizovaných zákonem č. 110/2009 Sb

Tato kapitola se zabývá konkrétními změnami, které do základních tří zákonných předpisů, upravujících podporu VaVal, přinesla poslední novela ZPVaVal. Jedná se tedy o pohled specificky zaměřený na změny provedené v těchto zákonech, účinné převážně od poloviny roku 2009. Součástí této kapitoly je i analýza nutných změn ve vnitřních předpisech, vycházejících bezprostředně z těchto změn.

4.1. Úvod – cíle novely

Zákonem č. 110/2009 došlo s účinností od 1.7.2009 (výjimku tvoří změna ustanovení § 70 odst. 4 zákona č. 111/1998, o vysokých školách, které je účinné od 1.1.2010) k novelizaci velké části ustanovení ZPVaVal.

Hlavním cílem novely je snížení rizika neefektivního využívání veřejných prostředků určených pro VaVal a lepšího využití výsledků VaVal v praxi. Novela snižuje počet poskytovatelů a zároveň ustanovuje vznik nového poskytovatele, kterým je Technologická agentura ČR. Institucionální podpora nově vychází z výsledků výzkumné organizace dosažených v uplynulém období. Dále jsou definovány základní znaky výzkumné organizace, které musí tato organizace splňovat z pohledu poskytování veřejné podpory. Nově se stanovují povinnosti v oblasti využití výsledků výzkumné činnosti a způsob nakládání s nimi. Prodlužuje se lhůta pro archivaci dokumentů v rámci veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích. Zákon zároveň změnil a doplnil některá ustanovení zákona o vysokých školách č. 111/1998 Sb., týkající se výzkumu, vývoje a inovací. Novela přinesla i řadu formulačních změn, které však obsahově nezměnily původní zákon, a tudíž nebylo nutné zahrnovat je do této Analýzy.

4.2. Nové vymezení pojmů

Novela přináší nové vymezení pojmů⁴¹, které vychází z definic obsažených v Rámci Společenství. Nově se definuje:

- a) základní výzkum - cílem je získání nových znalostí, které není zaměřeno na praktické využití;
- b) aplikovaný výzkum – oproti původnímu znění byla **vypuštěna část týkající se průmyslového výzkumu** (původně se členil aplikovaný výzkum na průmyslový a neprůmyslový podle toho, zda při jejich financování docházelo k podílovému financování z veřejných a neveřejných zdrojů); nově dle Rámce Společenství s výjimkou výzkumných organizací je u **aplikovaného výzkumu povinnost podílového financování** (rozlišuje se tedy jednak podle druhu výzkumu a současně podle druhu příjemce);
- c) experimentální výzkum – nově vymezeno v souladu s Rámcem Společenství (získávání, používání stávajících vědeckých a jiných poznatků pro návrh nových nebo podstatně zdokonalených výrobků, postupů nebo služeb);
- d) inovace – rozlišují se **inovace postupů** (nepatří sem menší změny nebo zlepšení, obnovení nebo rozšíření kapitálu apod.) a **organizační inovace** (nepatří sem např. změny ve strategii řízení, fúze akvizice, upuštění od užívání určitého postupu);
- e) poskytovatel – nově se jím označují organizační složka státu nebo územní samosprávný celek, který rozhoduje a uděluje podporu;

⁴¹ § 2 ZPVaV

f) výzkumná organizace – vymezení vychází z Rámce Společenství, jsou stanoveny základní znaky, jejichž splnění je nezbytné z hlediska pravidel pro poskytování veřejné podpory, a to:

- hlavním účelem musí být výzkum a vývoj a šíření jejich výsledků prostřednictvím výuky, publikování nebo převodu technologií;
- **reinvestice** veškerého dosaženého zisku do těchto činností nebo do šíření výsledků nebo do výuky;
- zamezení přednostního přístupu k výzkumným kapacitám nebo výsledkům podnikům, které by na organizaci mohli uplatňovat vliv (dle Rámce Společenství jde např. podílníci nebo členové).

Pokud jsou splněny tyto uvedené podmínky, pak je možné poskytnout veřejné prostředky výzkumné organizaci na zákonem stanovený účel, aniž by tato podpora spadala pod pravidla veřejné podpory.

g) infrastruktura – nově se infrastrukturou rozumí vedle podpůrné činnosti i zařízení výzkumu, vývoje a inovací, je rozšířen demonstrativní výčet;

h) velká infrastruktura – jedná se o jedinečná výzkumná zařízení včetně jeho pořízení, souvisejících investic a zajištění jeho činnosti; je schvalováno vládou a zřizováno jednou výzkumnou organizací pro využití i dalšími výzkumnými organizacemi;

i) výsledek výzkumu, vývoje a inovací – vymezeno pro jednotlivé kategorie:

- **v základním výzkumu** jsou to **nové vědomosti o základních principech**, zveřejňované za účelem rozšíření poznání (publikovány dle zvyklostí v daném oboru);
- **v aplikovaném výzkumu** jsou výsledkem poznatky a dovednosti, na které

4. Analýza jednotlivých změn realizovaných zákonem č. 110/2009 Sb.

navazuje experimentální vývoj výrobků, postupů a služeb, výsledky jsou v řadě případů chráněným duševním vlastnictvím, a které jsou dále předmětem obchodu nebo jsou výsledkem veřejné zakázky pro poskytovatele (v některých oblastech aplikovaného výzkumu mohou být výsledkem i poznatky, které nejsou chráněny patentem, např. ve zdravotnickém výzkumu);

- **ve vývoji** jsou to návrhy nových nebo podstatně zdokonalených výrobků, postupů nebo služeb;
- **v inovacích** jsou to nové nebo podstatně zdokonalené výrobky, postupy nebo služby, zavedené do praxe;

j) způsobilé náklady – ty náklady, které příjemce může zahrnout do celkových nákladů projektu nebo dalších aktivit výzkumu, vývoje a inovací, a to jak z veřejných tak i neveřejných zdrojů, jejich celková výše je základem pro stanovení povolené míry podpory z veřejných prostředků; jedná se o:

- osobní náklady;
- náklady nebo výdaje na pořízení hmotného a nehmotného majetku;
- další provozní náklady;
- náklady na služby;
- doplňkové náklady (nejsou zpravidla vynaloženy přímo na činnosti ve výzkumu a vývoji, ale vytvářejí podmínky pro tyto činnosti).

k) uznané náklady - způsobilé náklady, které poskytovatel schválí a které jsou zdůvodněné.

4.3. Předmět podpory, způsoby jejího poskytování

Zůstává rozčlenění na účelovou a institucionální podporu, s tím, že je rozšířen popř. blíže vymezen předmět podpory.

4.4. Účelová podpora

Lze ji poskytnout na⁴²:

- grantový projekt (příjemce stanovuje sám cíle a způsoby řešení v základním výzkumu, ve skupině grantových projektů vyhlášených poskytovatelem);
- programový projekt – původní definice zůstává, řešení programového projektu může nově obsahovat i nezbytné činnosti základního výzkumu, pokud na ně navazují činnosti aplikovaného výzkumu;
- specifický vysokoškolský výzkum – nově zavedená kategorie (původně šlo formálně o institucionální podporu, ve skutečnosti se jednalo o účelovou podporu, neboť byla určena jen části studentů, kteří v rámci svého vzdělávání provádějí výzkum); jedná se o **výzkum prováděný studenty při uskutečňování akreditovaných doktorských nebo magisterských studijních programů a který je bezprostředně spojen s jejich vzděláváním**; tím je umožněno, aby se **na využití prostředků na tento druh výzkumu podílely i ty instituce, které pro vysoké školy zajišťují část doktorských studijních programů**;
- velkou infrastrukturu.

⁴² § 3 odst. 2 ZPvAV

4.5. Institucionální podpora

Novela se snaží postihnout některé stávající problémy institucionální podpory (původně se žádalo o institucionální podporu na 7 let dopředu, což v případě zamítnutí návrhu znamenalo odepřít výzkumné institucí podporu na dlouhou dobu, absence vazby mezi výsledky VO a poskytovanými prostředky, původní systém nutil výzkumné pracovníky plánovat do detailů na 7 let dopředu, docházelo k podpoře průměrných a podprůměrných pracovišť, v důsledku čistě formálního hodnocení výsledků).

Institucionální podpora je určena k dlouhodobému koncepčnímu rozvoji výzkumných organizací. Lze ji poskytnout na⁴³:

- dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace na základě zhodnocení jí dosažených výsledků;
- mezinárodní spolupráci ČR ve výzkumu a vývoji – zahrnuje poplatky za účast ČR v mezinárodních programech, poplatky za členství v mezinárodních organizacích, spolufinancování projektů mezinárodní spolupráce, u nichž je podpora z veřejných prostředků umožněna a kde zpravidla vlastní výběr projektů probíhá mimo ČR;
- operační programy ve výzkumu, vývoji a inovacích;
- zabezpečení veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích, sem spadá i zadání veřejné zakázky, včetně nákladů na hodnocení a kontrolu projektů a zhodnocení výsledků, vyhodnocení podmínek pro poskytnutí podpory na specifický vysokoškolský výzkum, velkou infrastrukturu; **stanovuje se limit vztažený na celkové prostředky poskytovatele v daném kalendářním roce (až do výše 2,5%),** s výjimkou nákladů Rady pro výzkum, vývoj a inovace, GAČR, TAČR a AVČR;
- věcné nebo finanční ocenění mimořádných výsledků – podmínky stanoví vláda na návrh Rady pro výzkum, vývoj a inovace;

⁴³ § 3 odst. 3 ZPVaV

4. Analýza jednotlivých změn realizovaných zákonem č. 110/2009 Sb.

- náklady Rady pro výzkum, vývoj a inovace, Grantové agentury ČR, **Technologické agentury ČR** a Akademie věd.

4.6. Poskytovatelé

4.6.1. Účelová podpora

Je poskytována formou dotace PO nebo FO nebo zvýšením výdajů organizačních složek státu, územních samosprávných celků nebo organizačních jednotek ministerstev, zabývajících se výzkumem a vývojem, a to na⁴⁴:

- grantové projekty z výdajů **Grantové agentury ČR** - jedná se o základní výzkum (původně i Akademie věd);
- programové projekty aplikovaného výzkumu v průřezových a odvětvových oblastech výzkumu a vývoje z výdajů příslušných **správců rozpočtových kapitol**;
- programové projekty (aplikovaného výzkumu) poskytované **Technologickou agenturou ČR**;
- projekty řešené v rámci programu územního samosprávného celku z jeho výdajů na výzkum.
- Projekty programů mezinárodní spolupráce, velké infrastruktury, specifický vysokoškolský výzkum z výdajů **MŠMT ČR**,

⁴⁴ § 4 odst. 1 ZPVaV

4.6.2. Institucionální podpora

Stanovuje se způsob poskytnutí podpory výzkumným organizacím podle zhodnocení **jimi dosažených** výsledků. Je stanoveno, kteří poskytovatelé poskytují výzkumným organizacím podporu, a zároveň způsob poskytnutí podpory, tzn. že výzkumným organizacím bude podpora poskytnuta **formou dotace**. Poskytovateli jsou⁴⁵:

- **zřizovatel**, pokud lze z jeho rozpočtové kapitoly výzkum podporovat (územní samosprávný celek, Akademie věd ČR, z ústředních správních orgánů ten zřizovatel, který má rozpočtovou kapitolu v oblasti výzkumu, tzn. současně poskytuje účelovou podporu);
- **MPO ČR a MZ ČR** – podle působnosti, pokud je výzkumná organizace zřízena podle soukromého práva;
- **MV ČR** – pro bezpečnostní výzkum;
- **MO ČR** – pokud je výzkumná organizace jeho organizační jednotkou;
- **MŠMT ČR** – pokud nelze podporovat dle výše uvedených bodů.

MŠMT ČR je zároveň poskytovatelem v oblasti mezinárodní spolupráce a části operačních programů ve výzkumu a vývoji.

4.7. Návrh výdajů státního rozpočtu na VaV

Dochází ke zjednodušení stávajícího systému. Stanovuje se konkrétní obsah návrhu programu, který schvaluje vláda (předkladatel jej nejprve předloží k vyjádření Radě).

V návrh programu musí být mimo jiné obsažen i požadavek na prokázání způsobilosti uchazečů.

⁴⁵ § 4 odst. 2 ZP VaV

4.8. Podmínky podpory

4.8.1. Poskytnutí podpory

Každá podpora výzkumu, vývoje a inovací z veřejných prostředků musí být v souladu s předpisy a pravidly ES (Rámec Společenství, Smlouva o založení ES atd. upravující podporu obecně), a dále individuálními akty, tzn. rozhodnutími EK o slučitelnosti příslušné podpory popř. režimu podpory se společným trhem. **Podpora může být poskytnuta pouze na způsobilé náklady.**⁴⁶

4.8.2. Účelová podpora

Účelová podpora bude **poskytnuta po provedení veřejné soutěže**⁴⁷ (s výjimkami podpory pro velkou infrastrukturu, specifický vysokoškolský výzkum a projekty mezinárodní spolupráce, kde výběr subjektů proběhl na mezinárodní úrovni).

Účelová podpora na projekty velké infrastruktury bude poskytnuta po schválení projektu vládou.

Podpora specifického vysokoškolského výzkumu proběhne podle pravidel stanovených vládou.

4.8.3. Institucionální podpora

Bude poskytnuta výzkumným organizacím na základě jimi dosažených výsledků⁴⁸. Změna spočívá především v opuštění systému víceletých výzkumných záměrů. Nově se vychází ze zhodnocení výsledků výzkumné organizace s tím, že její podíl na celkové výši

⁴⁶ § 7 odst. 2 ZPVaV

⁴⁷ § 7 odst. 4 ZPVaV

⁴⁸ § 7 odst. 6 ZPVaV

4. Analýza jednotlivých změn realizovaných zákonem č. 110/2009 Sb.

institucionální podpory výzkumných organizací ze státního rozpočtu v daném roce odpovídá jejímu podílu na hodnotě výsledků všech výzkumných organizací dosažených v uplynulých 5 letech dle hodnocení, které každoročně provádí Rada.

Uvedené hodnocení je základním údajem pro poskytnutí podpory, který může poskytovatel upravit podle výsledků vlastního hodnocení (např. peer review) a s přihlédnutím k prioritním směrům výzkumu a vývoje.

4.9. Použití podpory

Původně bylo poskytování institucionálních prostředků na spolupráci s dalšími výzkumnými organizacemi omezeno. Nově je umožněno, aby příjemce z institucionální podpory hradil i náklady na činnosti ve výzkumu, vývoji a inovacích jiné výzkumné organizace, pokud jsou tyto činnosti předmětem spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích mezi výzkumnými organizacemi na základě písemné smlouvy⁴⁹. **Z těchto prostředků tedy není možné financovat spolupráci s podniky.**

4.10. Úprava vztahů mezi poskytovatelem a příjemcem

Nově se stanovuje omezení doby účinnosti smlouvy uzavřené mezi poskytovatelem a příjemcem týkající se účelové podpory. **Doba platnosti smlouvy nesmí přesáhnout 180 dní ode dne ukončení řešení projektu⁵⁰.** Tato lhůta může být prodloužena. Smyslem je zajištění vyhodnocení výsledků řešení projektu v určitém termínu.

Jsou upřesněny náležitosti smlouvy o poskytnutí podpory tak, aby více zohlednily skutečnost, že na řešení projektu se často podílí více subjektů současně.

⁴⁹ § 8 odst. 4 ZPVaV

⁵⁰ § 9 odst. 1 ZPVaV

4.11. Úprava vlastnických práv k výsledkům a využití výsledků projektu (aplikovaný výzkum)

4.11.1. Smlouva o využití výsledků

Smlouvu o využití výsledků nově uzavírá příjemce podpory na řešení projektu aplikovaného výzkumu s uživatelem výsledků⁵¹ (původně byla uzavírána i mezi příjemcem a poskytovatelem). Povinnost předložit smlouvu poskytovateli byla původně ohraničena lhůtou 180 dní před ukončením účinnosti smlouvy o poskytnutí podpory. Tato lhůta se vypouští a je stanovena pouze povinnost předložit smlouvu o využití výsledků před ukončením řešení projektu.

4.11.2. Doba pro využití výsledků

Nově se stanovuje doba, ve které mají být výsledky využity, a to nejdéle **do 5 let od ukončení projektu⁵²** (maximální lhůta pro využití výsledků nebyla dosud stanovena).

4.12. Důsledky porušení ustanovení zákona

Zákon nově řeší **důsledky poskytnutí nepravdivých informací poskytnutých do informačního systému výzkumu a vývoje** (mohou to být jak údaje lišící se od smluv o poskytnutí podpory projektů, dále údaje, které se liší od rozhodnutí o poskytnutí podpory

⁵¹ § 11 odst. 1 ZPVaV

⁵² § 11 odst. 2 písm d) ZPVaV

4. Analýza jednotlivých změn realizovaných zákonem č. 110/2009 Sb.

výzkumných záměrů, tak i nepravdivé výsledky). Jsou-li takovéto údaje, které ovlivní výši poskytnuté podpory, předány do informačního systému, provozovatel systému je odstraněn a na tuto skutečnost upozorní Radu. Ta má oprávnění v návrhu výdajů na výzkum a vývoj pro příští pětileté období pro daného poskytovatele výši výdajů snížit, a to až o 100%.⁵³ Poskytovatel pak následně sníží podporu příjemci, který mu nesprávné údaje poskytl.

4.13. Práva k výsledkům a jejich využití

4.13.1. Práva k výsledkům

Práva k výsledkům činnosti ve výzkumu, vývoji a inovacích, která není veřejnou zakázkou (úprava k výsledkům veřejné zakázky zůstala nezměněna), patří příjemci. **Je-li příjemce právnickou osobou, pak musí upravit vnitřním předpisem způsob nakládání s výsledky.**⁵⁴

4.13.2. Pravidla pro využití výsledků

Pravidla pro využití výsledků (vyjma výsledků veřejné soutěže) byla doplněna v souladu s Rámcem Společenství tak, že:⁵⁵

- v případě výsledků **plně financovaných z veřejných prostředků** je příjemce povinen **zpřístupnit výsledky za stejných podmínek** stanovených ve smlouvě o využití výsledků **všem zájemcům**, pokud předpisy EU nestanoví jinak (čl. 32 a 38 Sml. o ES);

⁵³ § 14 odst. 5 ZPVaV

⁵⁴ § 16 odst. 3 ZPVaV

⁵⁵ § 16 odst. 4 ZPVaV

4. Analýza jednotlivých změn realizovaných zákonem č. 110/2009 Sb.

- v případě výsledků financovaných z veřejných prostředků ve výši **přesahující 50% a nižší než 100% výše nákladů projektu** je příjemce povinen poskytnout za podmínek stanovených ve smlouvě o využití výsledků **přednostně výsledky těm subjektům, které se na podpoře z neveřejných zdrojů podílely;**
- výsledky podílově financované z veřejných prostředků ve výši **dosahující alespoň 50% nebo méně nákladů projektu** – součástí smlouvy o využití výsledků musí být dohoda o způsobu a termínech **využití výsledků s těmi subjekty, které se na podpoře z neveřejných zdrojů podílely;**
- nevyužité výsledky je příjemce povinen poskytnout k využití za nediskriminujících podmínek za tržní cenu všem zájemcům.

4.14. Veřejná soutěž ve výzkumu, vývoji a inovacích

Vzhledem ke skutečnosti, že bylo novelou zrušeno prováděcí nařízení vlády č. 461/2002, o účelové podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, jsou na základě novely některá ustanovení z tohoto zrušeného předpisu nově obsažena v zákoně.

4.15. Zadávací dokumentace

Zákon v §19 demonstrativně vyjmenovává **obsah zadávací dokumentace**. V případě dvoustupňové veřejné soutěže je poskytovatel povinen zpracovat zadávací dokumentaci pro první i druhý stupeň veřejné soutěže.

4.15.1. Soutěžní a hodnotící lhůta

Soutěžní lhůta

Jedná se o období, ve kterém je možno podávat návrhy projektů. Délka soutěžní lhůty pro jednostupňovou veřejnou soutěž nebo pro první i druhý stupeň dvoustupňové veřejné soutěže je nejméně 36 kalendářních dnů.⁵⁶

Hodnotící lhůta

Jedná se o období, ve kterém poskytovatel zajistí vyhodnocení návrhů projektů. Délka hodnotící lhůty u jednostupňových veřejných soutěží činí 180 kalendářních dnů, u dvoustupňových veřejných soutěží 240 kalendářních dnů (původně platila lhůta 240 dnů pro všechny typy veřejných soutěží).⁵⁷

4.15.2. Přijímání a hodnocení návrhů projektů

Ustanovení je doplněno s ohledem na zrušení prováděcího předpisu. Zahrnuje jednak ustanovení komise pro přijímání návrhů, jednak ustanovení poradního orgánu pro hodnocení návrhů projektů.

⁵⁶ § 20 odst. 1 ZPVaV

⁵⁷ § 20 odst. 2 ZPVaV

4.15.3. Zrušení veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích

Nově je doplněno, že poskytovatel zruší veřejnou soutěž ve výzkumu a vývoji, pokud je její vyhlášení popř. její zadávací dokumentace v rozporu se zákonem, vládou schváleným programem nebo výsledkem jeho posouzení EK.⁵⁸

Je-li veřejná soutěž zrušena z důvodů, které nezavinil poskytovatel (není podán žádný návrh, nastane podstatná změna okolností, do druhého kola dvoustupňové veřejné soutěže nepostoupí žádný návrh), nemá uchazeč nárok na úhradu vzniklých nákladů.

Uchazeč může z veřejné soutěže odstoupit s tím, že tuto skutečnost oznámí poskytovateli. Novela vypustila původně stanovenou lhůtu v délce 7 dnů, ve které byl povinen uchazeč sdělit poskytovateli svoje odstoupení.

4.15.4. Lhůta pro uzavření smlouvy

Nově je ustanovena povinnost poskytovatele, a to v případě nedodržení lhůty pro uzavření smlouvy o poskytnutí podpory způsobeného důvody na straně poskytovatele, **poskytnout uchazeči**, který byl vybrán a nemohl vinou poskytovatele začít řešit projekt ve stanoveném termínu, plánované náklady na řešení projektu, a to za období od data zahájení řešení projektu do data uzavření smlouvy o poskytnutí podpory⁵⁹.

4.16. Uchovávání dokladů

Nově v souladu s Rámcem Společenství je stanovena povinnost pro poskytovatele uchovávat **doklady o veřejné soutěži** nejméně **po dobu 10 let** od vyhlášení výsledků veřejné soutěže.

⁵⁸ § 24 odst. 2 ZPVaV

⁵⁹ § 25 odst. 3 ZPVaV

4. Analýza jednotlivých změn realizovaných zákonem č. 110/2009 Sb.

Poskytovatel je zároveň povinen uchovávat **doklady o každé poskytnuté podpoře** po dobu **10 let** ode dne poskytnutí podpory.⁶⁰

4.17. Poskytování informací o výzkumu, vývoji a inovacích, informační systém

Vzhledem ke změnám, které novela přinesla (změny v systému poskytování institucionální podpory se zaměřením na výsledky výzkumu), dochází i k novému členění informačního systému. Informační systém zůstává i nadále rozdělen na čtyři části s tím, že původní centrální evidence výzkumných záměrů je nahrazena **centrální evidencí aktivit výzkumu, vývoje a inovací**.

4.17.1. Práva a povinnosti při předání a poskytnutí údajů inovačního systému

Poskytovatel je nově povinen **ve lhůtě 15 dnů**⁶¹ před vyhlášením veřejné soutěže předat provozovateli informačního systému údaje o veřejné soutěži do evidence veřejných soutěží ve výzkumu (původně nebyla zákonem stanovená lhůta).

Původně docházelo v rámci informačního systému k evidenci resp. vykazování výsledků, které nebyly dosud uplatněny (tedy nevznikly a byly pouze plánovány). Novela zavádí **nový systém evidence uplatněných výsledků**.

⁶⁰ § 26 ZPVAV

⁶¹ § 31 odst. 2 ZPVaV

4.17.2. Obsah informačního systému výzkumu, vývoje a inovací

Centrální evidence aktivit výzkumu, vývoje a inovací

Nahradila původní evidenci výzkumných záměrů. Obsahuje následující údaje o:

- příjemci a výši podpory;
- poskytovateli a výši podpory na programy aplikovaného výzkumu, mezinárodní spolupráce, operační programy;
- poskytovateli a výši podpory vynaložené na:
- skupiny grantových projektů;
- zabezpečení veřejné soutěže;
- finanční ocenění mimořádných výsledků;
- náklady Rady, Grantové agentury, Technologické agentury, Akademie věd.

4.18. Orgány výzkumu, vývoje a inovací

Zřizuje se **Technologická agentura ČR**, která je organizační složkou státu a správcem rozpočtové kapitoly.

Jejími hlavními úkoly jsou především:⁶²

- příprava a realizace programů aplikovaného výzkumu;
- hodnocení a výběr návrhů programových projektů;
- poskytování účelové podpory na řešení programových projektů;
- kontrola plnění smluv o poskytnutí podpory;
- poradenství řešitelům projektů a uživatelům aplikovaného výzkumu;

⁶² § 36a odst. 3 ZPVaV

4. Analýza jednotlivých změn realizovaných zákonem č. 110/2009 Sb.

- podpora komunikace mezi výzkumnými organizacemi;
- jedná s příslušnými orgány ČR nebo EU v otázce posuzování slučitelnosti poskytované podpory se společným trhem.

4.19. Novela zákona o vysokých školách č. 111/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů („dále jen zákon o vysokých školách“)

Novela doplnila zákon o vysokých školách především v oblasti rozpočtu veřejné vysoké školy a jejích fondů.

4.19.1. Příjmy rozpočtu veřejné vysoké školy

Nově byla mezi příjmy rozpočtu VŠ doplněna podpora výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků (dle zák. č. 130/2002 Sb.).⁶³

4.19.2. Fondy veřejné vysoké školy

Je stanovena povinnost veřejné vysoké školy použít prostředky příspěvku poskytnuté jakožto příspěvek ze státního rozpočtu na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační činnost po jejich převedení do fondů tak, **aby nebyla ohrožena nebo narušena hospodářská soutěž** v rámci společného trhu.

Zároveň je stanovena povinnost upravit vnitřním předpisem veřejné vysoké školy podmínky tvorby a užití fondů tak, aby **prostředky získané ze zisku pocházejícího z provádění základního výzkumu, aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a šíření jejich výsledků prostřednictvím výuky, publikování nebo převodem technologií,**

⁶³ § 18 odst. 2 písm. b) zákona o vysokých školách

které byly podpořeny z veřejných prostředků, byly využity zpětně pouze na tyto činnosti, nebo na šíření jejich výsledků, nebo na výuku.⁶⁴ Toto ustanovení bylo doplněno v souladu s novelou ZPVaVal, které definuje výzkumné organizace. Mají-li být vysoké školy pro účely podpory výzkumu, vývoje a inovací z veřejných prostředků výzkumnými organizacemi podle Rámce Společenství, musí splňovat podmínky pro výzkumné organizace (§2 odst. 2 písm. d) ZPVaVal). Mezi tyto podmínky patří i zpětná investice zisku do výzkumu, vývoje a výuky. Dle důvodové zprávy k novele zahrnuje použití prostředků kromě samotného pořízování majetku i jeho reprodukci.

4.20. Příspěvek ze státního rozpočtu na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační činnost

V původním znění zákona o vysokých školách bylo ustanovení, které dle formulace a výkladu stanovovalo povinnost veřejné vysoké školy vyčerpat prostředky svých fondů v roce bezprostředně následujícím po roce, ve kterém je do fondů převedla. Novou formulací tato povinnost odpadá, **nevyčerpané příspěvky veřejná vysoká škola převádí pro další kalendářní roky do svých fondů bez dalšího časového omezení.**⁶⁵

4.21. Shrnutí – bezprostřední dopady novely na vnitřní předpisy výzkumných a vzdělávacích institucí

V této kapitole jsou shrnuty bezprostřední dopady novely na vnitřní předpisy.

⁶⁴ § 18 odst. 8 zákona o vysokých školách

⁶⁵ § 18a odst. 4 zákona o vysokých školách

4.21.1. Výzkumná organizace

Novela zařadila mezi jednotlivé definice i definici výzkumné organizace, a to v souladu s Rámcem Společenství (definice je až na drobné slovní odlišnosti totožná). V této souvislosti by instituce, které hodlají usilovat o veřejné prostředky, aniž by takováto podpora spadala pod pravidla veřejné podpory ve smyslu Rámce Společenství (nutnost podílového financování), měly veškeré atributy, které zákon pro výzkumnou organizaci stanoví, splňovat. Tedy:

- **hlavním účelem musí být výzkum a vývoj a šíření jejich výsledků prostřednictvím výuky, publikování nebo převodu technologií** – tento hlavní účel resp. hlavní činnost musí být obsažena v zakládacích či zřizovacích listinách institucí s tím, že důležitá je i faktická činnost institucí, která může být podrobena kontrole;
- **zisk** (v důvodové zprávě k novele stejně jako v Rámci Společenství je uveden veškerý zisk!) musí být **zpětně investován** do činností uvedených ad a) místo a) je tam pouze tečka – zde je třeba upozornit na skutečnost, že v novele ZPVaVal je povinnost reinvestice vztažena na veškerý zisk, kterého výzkumná organizace dosáhne, zatímco v novele zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, je stanovena povinnost reinvestovat pouze zisk pocházející z provádění základního výzkumu, aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a šíření jejich výsledků prostřednictvím výuky, publikování nebo převodem technologií, které byly podpořeny z veřejných prostředků, tedy ZPVaVal je v tomto případě vůči výzkumné organizaci výrazně více omezující, než ustanovení zákona o vysokých školách,
- **podnikům, které by na organizaci mohly uplatňovat vliv** (ZPVaVal mluví o subjektech provádějících ekonomickou činnost spočívající v nabídce zboží nebo služeb, které by na výzkumnou organizaci mohly uplatňovat vliv), **musí být zamezen přednostní přístup k výzkumným kapacitám a k výsledkům výzkumu,**

4. Analýza jednotlivých změn realizovaných zákonem č. 110/2009 Sb.

vývoje a inovacím; organizace tedy musí být schopna prokázat strukturu podílníků a jejich eventuální vliv či přístup k výše uvedeným subjektům či oblastem.

4.21.2. Duševní vlastnictví - práva k výsledkům a jejich využití

Novela přinesla novou povinnost pro všechny právnické osoby upravit způsob nakládání s výsledky činnosti ve výzkumu, vývoji a inovacích, která není veřejnou zakázkou (úprava ochrany výsledku veřejné zakázky je obsažena v zákoně, v této oblasti k žádné změně nedošlo). Vyjma veřejných zakázek je tedy **příjemce podpory povinen vnitřním předpisem upravit nakládání s výsledky činnosti ve výzkumu, vývoji a inovacích tak, aby nedocházelo k jejich porušování v rámci organizace** (povinnosti zaměstnanců organizace v souladu se zákoníkem práce, autorským zákonem atd., využívání výsledků třetími subjekty, tedy např. licenční poplatky apod.). Zákon stanoví povinnosti příjemce v rámci využití výsledků (s výjimkou veřejné zakázky) v závislosti na výši financování výsledku z veřejných prostředků. I tyto mezníky by měli být promítnuty do vnitřního předpisu organizace.

4.21.3. Povinnost vyplývající z novely zákona o vysokých školách - reinvestice

Veřejné vysoké školy mají nově povinnost **upravit vnitřním předpisem podmínky tvorby a užití fondů tak, aby docházelo ke zpětnému využití prostředků získaných ze zisku pocházejícího ze základního, aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a šíření jejich výsledků (výuka, publikování, převod technologií) pouze na tyto činnosti nebo na šíření jejich výsledků nebo na výuku.**

4.21.4. Shrnutí - bezprostřední dopady novely – širší souvislosti

Zákon č. 110/2009 Sb. novelizoval především zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, a dále zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách (zákon novelizoval i další zákony – zákon o veřejných výzkumných institucích č. 341/2005 Sb. spolu se zákonem č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách a zákon č. 139/2006 Sb., koncesní zákon).

Novela neměla zásadní dopad na vnitřní předpisy výzkumných institucí, jejím hlavním cílem byla úprava problematiky podpory výzkumu a vývoje v souladu s evropskými předpisy, tedy především s Rámcem Společenství (do zákona byly převzaty definice shodně se zněním obsaženým v Rámci Společenství, úprava jednotlivých lhůt je shodná s Rámcem Společenství – např. lhůta pro uchování dokladů – viz. výše bod 4.16 atd.). Závaznost předpisů ES je tedy nyní umocněna i vnitrostátním právním předpisem, závazným pro všechny zúčastněné subjekty. Novela v některých ustanoveních navíc přímo odkazuje na předpisy ES – viz. např. znění § 7 odst. 1 ZPVaV, které upravuje podmínky poskytnutí podpory:

„ Podpora vychází z Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací a musí být poskytnuta v souladu s příslušnými předpisy a pravidly ES⁶⁶, upravujícími státní podporu výzkumu, vývoje a inovací.“

Novela ZPVaV je jedním z kroků v rámci Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací, která je postupně realizována od roku 2008. Některé změny, které by měly být reformou nastoleny, jsou obsaženy již ve zmiňované novele, především:

- změna institucionální podpory na rozdělování prostředků podle dosažených výsledků;

⁶⁶ články 87 a 88 Smlouvy o založení ES, Nařízení č. 1998/2006 o použití článků 87 a 88 na podporu de minimis, Nařízení komise č. 70/2001 o použití článků 87 a 88 na státní podporu malým a středním podnikům, Rámec společenství

4. Analýza jednotlivých změn realizovaných zákonem č. 110/2009 Sb.

- podpora excelence investicemi do velkých infrastruktur (k tomu srovnej definici uvedenou v bodě 4.2. písm. h));
- vznik Technologické agentury ČR působící v oblasti aplikovaného VaV;
- povinnost výzkumných organizací vytvořit pro aplikovaný VaV funkční systém ochrany duševního vlastnictví.

5. Kapitola 5 – Právní Analýza – Část C – Problémové okruhy k řešení

V této kapitole je nastíněn seznam problémových okruhů, které se vzhledem k závěrům předchozích částí Analýzy ukázalo jako vhodné/nutné řešit, a to jak na úrovni vhodných/nutných změn na úrovni vnitřních předpisů VŠ a VVI (případně jiných vnitřních opatření), tak na úrovni budoucích legislativních změn. Analýza každého problémového okruhu vychází z jednotné struktury členění do subkapitol. Doporučení opatření k řešení těchto problémových okruhů je předmětem Kapitoly 7.

5.1. Statusové otázky (status výzkumné organizace)

Tento problémový okruh se týká nutnosti/doporučení upravit status instituce v souladu s definicemi výzkumné organizace v relevantních dokumentech.

5.1.1. Přehled

Rámec Společenství	čl 2.2 Rámce Společenství – Definice, čl. 3.1.1
ZPVaV	§2 odst 2, písm. d)
7RP	čl. 2, odst. 7) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1906/2006 (dále jen „N 1906/2006“)
OP VaVpl	2.10.2 Příručky OP VaVpl + výjimka z povinnosti prokazovat splnění podmínek pro VŠ a VVI v čl. 2.10.3 Příručky OP VaVpl

5.1.2. Podrobnější analýza úpravy v relevantních dokumentech

Čl. 2.2. písm. d) Rámce Společenství:

„ „výzkumnou organizací“ se rozumí určitý subjekt, např. vysoká škola nebo výzkumný ústav, bez ohledu na právní formu (subjekt zřízený podle veřejného nebo soukromého práva) nebo způsob financování, jehož hlavním účelem je provádět základní výzkum, aplikovaný výzkum nebo experimentální vývoj a šířit jejich výsledky prostřednictvím výuky, publikování nebo převodu technologií; veškerý zisk je zpětně investován do těchto činností nebo šíření jejich výsledků nebo do výuky; podniky, které mohou uplatňovat vliv na takovýto subjekt, např. jako podílníci nebo členové, nemají žádný přednostní přístup k výzkumným kapacitám tohoto subjektu nebo k výsledkům výzkumu vytvořeným tímto subjektem;“

§ 2 odst. 2 písm. d) ZPVaV:

„výzkumnou organizací (je) právnická osoba, organizační složka státu nebo organizační jednotka ministerstva, zabývající se výzkumem a vývojem, jejímž hlavním účelem je provádět základní výzkum, aplikovaný výzkum nebo vývoj a šířit jejich výsledky prostřednictvím výuky, publikování nebo převodu technologií; jde-li o územní samosprávný celek, ustanovení o hlavním účelu výzkumné organizace se vztahuje na jeho organizační složku, která zisk zpětně investuje do činností podle bodu 1, k jejímž výzkumným kapacitám nebo výsledkům podle písmene k) nemají přednostní přístup subjekty provádějící ekonomickou činnost spočívající v nabídce zboží nebo služeb, které by na ni mohly uplatňovat vliv,“

Bod 2.10.1 Příručky OP VaVpl stanoví, že příjemci a partneři v rámci tohoto programu musí splňovat následující podmínky:

- „ 1) hlavním účelem je a) provádět základní výzkum, aplikovaný výzkum nebo experimentální vývoj; b) šířit výsledky činností uvedených pod písm. a) prostřednictvím výuky, publikování nebo převodu technologií; (dále též „činnosti ve VaV a související“)*
- 2) prostředky ze zisku reinvestuje do činností uvedených v podmínce 1;*
- 3) podniky (jakožto subjekty vykonávající hospodářské aktivity), které mohou uplatňovat vliv na takovýto subjekt, např. jako podílníci nebo členové, nemají žádný přednostní přístup k výzkumné infrastruktuře tohoto subjektu, nebo k výsledkům vytvořeným tímto subjektem;*
- 4) hospodářské a nehospodářské činnosti jsou v rámci subjektu účetně odděleny a nedochází k financování hospodářských činností z činností nehospodářských (včetně povinnosti využít zisk z nehospodářských činností pouze k těmto činnostem).“*

Příručka OP VaVpl dále stanoví, že u veřejné a státní vysoké školy provádějící výzkum a vývoj a veřejné výzkumné instituce se má za to, že je výzkumnou institucí způsobilou účastnit se OP VaVpl. Dále, že tyto subjekty nemusí prokazovat splnění podmínek dle článku 2.10. Je otázkou, zda toto platí pouze z hlediska posouzení vhodnosti žadatele, či zda nebude bez ohledu na tuto výjimku nutné prokazovat naplnění znaků výzkumné instituce po celou dobu přijímání dotace.

Článek 2 odst. 7) N 1906/2006 (7RP):

„ „výzkumnou organizací“ se rozumí právní subjekt založený jako nezisková organizace, pro kterou je provádění výzkumu nebo technologického rozvoje jeden z jejích hlavních cílů“

5.1.3. Srovnání úprav v jednotlivých relevantních dokumentech

Úpravy této oblasti jsou vzájemně kompatibilní, definice obsažená v ZPVaVal a Příručce OP VaVpl víceméně kopíruje definici obsaženou v Rámci Společenství, definice v 7.RP je volnější a může mít i určitý interpretační význam pro výklad této definice v Rámci Společenství. Ve vztahu k Rámci Společenství by zřejmě bylo možné dovodit, že požadavek na hlavní účel není uzavřený, tj. instituce může mít i další hlavní účel mimo oblast VaVal, například činnosti dobročinné a humanitární, činnosti v oblasti umění a kultury obecně atp.

5.1.4. Základní aspekty problémového okruhu

Při hledání koncepcí financování VaVal je jednoznačným cílem ze strany příjemců podpory realizovat podporu mimo režim veřejné podpory. Takovýto režim financování byl Rámcem Společenství připuštěn výslovně pro případ podpory tzv. výzkumným organizacím, a to za podmínek stanovených Rámcem Společenství.

V praxi tak bude často nutné vyřešit otázku, zda příjemce dotace je nebo není výzkumnou organizací ve smyslu Rámce Společenství.

5.1.5. Odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému

Subjekt se statusem výzkumné organizace požívá v jednotlivých programech podpory výzkumu a vývoje zpravidla výhodnější postavení, nebo je dokonce výlučným příjemcem určitého typu podpory nebo podpor. V rámci žádosti o podporu a následně i v průběhu

projektu vzniká nutnost prokázat status výzkumné organizace, a to zpravidla předložením vnitřního předpisu.

Přestože definice výzkumné organizace se vztahují spíše k faktickému stavu, lze s ohledem na nutnost dokládat existenci podmínek pro přiznání statusu výzkumné organizace dle Rámce Společenství důrazně doporučit, aby jednotlivá ustanovení základních předpisů VŠ a VVI byla s touto definicí v souladu (a nejlépe v jednotlivostech přímo deklarovala soulad dané problematiky s příslušným ustanovením Rámce Společenství).

5.2. Oddělené sledování výdělečných a nevýdělečných⁶⁷ činností (včetně spin-off subjektů)

5.2.1. Přehled

Rámec Společenství	čl 2.2 Rámce Společenství – Definice, čl. 3.1.1
ZPVaVal	částečně § 8 odst. 1
7.RP	čl. 31 odst. 1 N 1906/2006
OP VaVpl	čl. 2.10.1. odst. 4) Příručky OP VaVpl, Příloha č. 4 k Příručce OP VaVpl

⁶⁷ Pojem výdělečné a nevýdělečné činnosti používáme v této Analýze z metodického důvodu s vědomím, že není přesný. Jak bylo vymezeno v části pojednávající o veřejné podpoře, otázka výdělku (tedy zisku) není vůbec rozhodující; jde o to, zde jde o tzv. ekonomické činnosti, tedy činnosti představující nabídku zboží a služeb na trhu bez hledu, zda jsou ve svém výsledku ztrátové či ziskové. Takové činnosti nutno oddělit od činností „nevýdělečných“, tedy činností „nehospodářských“, které pojmově nepředstavují nabídku na „ekonomickém trhu“

5.2.2. Podrobnější analýza úpravy v relevantních dokumentech

Čl. 3.1.1. Rámce Společenství:

„Pokud stejný subjekt provádí jak činnosti hospodářské, tak i nehospodářské povahy, financování z veřejných zdrojů nebude s cílem dvojího financování spadat pod čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES, lze-li jasně oddělit oba uvedené typy hospodářské činnosti, jakož i příslušné náklady a financování (24)⁶⁸. Důkaz, že tyto náklady byly správně přiděleny, může být podán předložením ročních finančních výkazů univerzit a výzkumných organizací.“

K otázce spin-offů toto ustanovení dále stanoví:

„Komise má dále za to, že činnosti sloužící převodu technologií (poskytování licencí, odstředivé vytváření (spin-off) dalších forem managementu znalostí vytvořených výzkumnou organizací) mají nehospodářskou povahu, jestliže jsou vnitřní povahy (25)⁶⁹ a veškeré příjmy z těchto činností jsou reinvestovány do primárních činností daných výzkumných organizací (26)⁷⁰“.

⁶⁸ V poznámce pod čarou č. 24 Rámce Společenství je obsaženo následující vysvětlení „Ekonomické činnosti spočívající v konkrétním výzkumu prováděném na objednávku průmyslového subjektu cestou pronájmu výzkumných infrastruktur a poskytování poradenských služeb“.

⁶⁹ V poznámce pod čarou č. 25 Rámce Společenství je obsaženo následující vysvětlení „Vnitřní povahou Komise se rozumí situace, kdy je management znalostí výzkumné organizace (výzkumných organizací) prováděn buďto oddělením nebo pobočkou výzkumné organizace nebo společně s dalšími výzkumnými organizacemi. Svěření dodávek specifických služeb třetím stranám prostřednictvím veřejné soutěže obvykle nezbavuje tyto činnosti povahy činností vnitřních.“.

⁷⁰ V poznámce pod čarou č. 26 Rámce Společenství je obsaženo následující vysvětlení „Ohledně všech zbývajících druhů převodu technologií, na něž organizace získávají státní podporu, se Komise nedomnívá, že by mohla na základě svých současných poznatků obecně rozhodnout o tom, že financování takovýchto činností

§ 8 odst. 1 ZPVaV:

„Příjemce vede v souladu se zákonem o účetnictví⁷¹ pro každý projekt, pro poskytnutou institucionální podporu a pro další činnosti ve výzkumu, vývoji a inovacích podporované z veřejných prostředků podle § 3 odst. 2 a 3 oddělenou evidenci o vynaložených výdajích nebo nákladech a v rámci této evidence sleduje výdaje nebo náklady hrazené z podpory. Způsob této evidence stanoví na základě zákona o účetnictví⁷² příjemce“.

Bod 2.10.1 odst. 4 Příručky pro žadatele OP VaVpl:

„hospodářské a nehospodářské činnosti jsou v rámci subjektu účetně odděleny a nedochází k financování hospodářských činností z činností nehospodářských (včetně povinnosti využít zisk z nehospodářských činností pouze k těmto činnostem).“

Článek 31 odst. 1. druhá alinea N 1906/2006:

„Finanční příspěvek Společenství k náhradě způsobilých nákladů nesmí vést k zisku.“

má povahu státní podpory. Komise zdůrazňuje povinnost členských států danou ustanovením čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES vyhodnotit povahu těchto opatření v každém jednotlivém případě a oznámit tato opatření Komisi, mají-li za to, že představují státní podporu.“

⁷¹ Zde ZPVaV odkazuje na Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

⁷² Zde ZPVaV odkazuje na Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

5.2.3. Srovnání úprav v jednotlivých relevantních dokumentech

Ačkoliv jednotlivé úpravy kladou různý důraz na výslovné vyjádření požadavku oddělení výdělečné činnosti, vyplývá tento požadavek v obecné rovině ze všech relevantních dokumentů.

5.2.4. Základní aspekty problémového okruhu

Jedná se o problém, který se dotýká výše popsané problematiky veřejné podpory. U většiny programů VaVal platí, že dotace může směřovat pouze do neehospodářských činností subjektu⁷³. Bývá běžné, že výzkumné instituce vykonávají vedle hlavních činností, které jsou zpravidla nevýdělečné, ještě další činnosti, které jsou výdělečné povahy. Například provoz menzy, smluvní výzkum, kolaborativní výzkum, vzdělávací činnost za úplatu, poskytování služeb atd. Za účelem zamezení tomu, aby prostředky z dotací z veřejných zdrojů byly, byť zprostředkovaně, použity ve prospěch těchto výdělečných činností, je nutné zavést mechanismy pro úplně a transparentně oddělené sledování výdělečných a nevýdělečných činností.

Tato problematika se dotýká i subjektů zakládaných výzkumnými institucemi za účelem transferu znalostí, tzv. spin-off subjektů, zejména fungují-li zároveň na výdělečné bázi.

Problematika odděleného sledování výdělečných činností se týká i sledování využitelnosti infrastruktury.

Další rovinou sledování výdělečných činností je problematika smluvního a kolaborativního výzkumu, o které je pojednáno níže. Tento problém má dvě roviny řešení. Při vstupu do projektu postačí zpravidla deklarace ve vnitřním předpise o oddělení účetnictví, následně

⁷³ Např. Příručka pro žadatele OP VaVpl, bod 2.10.1, Článek 31 odst. 1. druhá alinea N 1906/2006, atd.

je však nezbytné zajistit i faktické prostředky odděleného sledování výdělečných a nevýdělečných činností, což dle dosavadních zkušeností představuje významný problém zejména v případě různých typů nepřímých výdajů.

5.2.5. Odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému

Rizika spojená s nedostatečným účetním oddělením výdělečných činností jsou:

- neúspěch projektové žádosti/nemožnost zapojit se jako žadatel/partner do konkrétního programu podpory VaVal – účetní oddělení výdělečných činností bývá základní podmínkou způsobilosti stát se příjemcem dotace v rámci většiny programů (v této fázi zpravidla postačí deklarace odděleného účtování ve vnitřním předpise);
- ekonomická nevýhoda – problém s uplatněním způsobilých výdajů (zde již záleží na tom, jak je fakticky oddělené sledování implementováno);
- v případě následného zjištění o nepřímé podpoře výdělečných aktivit v důsledku nedostatečného účetního oddělení výdělečných aktivit může dojít i k nucenému vracení podpory a případně i k dalšímu administrativnímu postihu (nesrovnalosti).

5.3. Účetně analytické a evidenční nástroje – sledování a dokládání přímých a nepřímých výdajů

Tato kapitola se týká nutnosti zavádění účetně analytických a evidenčních mechanismů umožňujících sledování a dokládání přímých a zejména nepřímých výdajů (full-cost) jednotlivých projektů.

5.3.1. Přehled

Rámec Společenství	jednotlivá ustanovení Rámce Společenství o uznatelných nákladech
--------------------	--

ZPVaVal	§ 2 písm. I)
7.RP	čl. II.4.4. Přílohy II - Všeobecné podmínky - k modelové Grantové dohodě v rámci 7.RP vydané Komisí (dále jen „GA“) (schvalování závěrek a metodologie) čl. II.14 GA (způsobilé náklady) čl. II.15 GA (přímé/nepřímé náklady)
OP VaVpl	Metodika způsobilých výdajů OP VaVpl

5.3.2. Podrobnější analýza úpravy v relevantních dokumentech

Problematika způsobilých výdajů je předmětem rozsáhlé úpravy v celé řadě relevantních dokumentů.

V Rámci Společenství jsou způsobilé výdaje pro jednotlivé podpory VaVal upraveny v článku 5.1.4 a dále pro jednotlivé další specifické typy podpor v příslušných pasážích článků 5.2 až 5.8.;

článek 5.1.4 týkající se vynětí podpory projektů VaVal typově rozlišuje tyto způsobilé výdaje:

„a) osobní náklady (výzkumní pracovníci, technici a ostatní podpůrný personál v rozsahu nezbytném pro účely výzkumného projektu);

b) náklady na nástroje a vybavení v rozsahu a na období, kdy jsou využívány pro výzkumný projekt. Pokud nejsou tyto nástroje a vybavení využívány pro projekt po celou dobu jejich životnosti, jsou za způsobilé náklady považovány pouze náklady na odpisy odpovídající délce trvání projektu vypočtené pomocí správných účetních postupů;

c) náklady na budovy a pozemky v rozsahu a po dobu, kdy jsou používány pro výzkumný projekt. U budov jsou za způsobilé náklady považovány pouze náklady na odpis odpovídající délce trvání výzkumného projektu, které jsou vypočteny v souladu se

správnými účetními postupy. U pozemků jsou za způsobilé náklady považovány náklady na obchodní převod nebo skutečné investiční náklady;

d) náklady na smluvní výzkum, technické poznatky a patenty zakoupené nebo které byly předmětem licence pořízené od vnějších zdrojů za tržní ceny, za předpokladu, že transakce proběhla v podmínkách volné hospodářské soutěže a nedošlo při ní k žádné nesrovnalosti, a náklady na poradenské a rovnocenné služby využité výlučně pro účely výzkumné činnosti;

*e) dodatečné režijní náklady vzniklé **bezprostředně** v důsledku výzkumného projektu;*

f) ostatní provozní výdaje včetně nákladů na materiál, dodávky a podobné výrobky, které vznikly přímo v důsledku provádění výzkumné činnosti.“

§ 2 odst 2 písm. l) ZPVaVal:

„způsobilými náklady (jsou) takové náklady nebo výdaje ve výzkumu, vývoji a inovacích, které mohou být příjemcem vynaloženy na činnosti ve výzkumu, vývoji a inovacích nebo v souvislosti s nimi, a to

a) osobní náklady nebo výdaje, včetně stipendií na výzkum, vývoj a inovace podle zákona o vysokých školách,

b) náklady nebo výdaje na pořízení hmotného a nehmotného majetku,

c) další provozní náklady nebo výdaje,

d) náklady nebo výdaje na služby,

e) doplňkové náklady nebo výdaje.“

V rámci OP VaVpl se problematice způsobilých výdajů v obecné rovině věnuje článek 2.13 (Nezpůsobilé výdaje) a článek 2.12 (Způsobilé výdaje) Příručky OP VaVpl, které jsou dále rozvedeny v Příloze č. 1 „Pravidla způsobilosti výdajů pro běžné projekty prioritní osy 2“.

V rámci 7.RP se problematiky způsobilých výdajů dotýkají zejména články 31 – 34 N 1906/2006 a dále potom obšírně v dokumentu označeném „Guide to Financial Issues relating to FP7 Indirect Actions“.

Ve vztahu k programům (spolu)financovaným ze **strukturálních fondů** lze obecně odkázat rovněž na Pravidla způsobilých výdajů pro programy spolufinancované ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti na programové období 2007-2013 vydaná MMR a příslušná pravidla na úrovni ES.

5.3.3. Srovnání úprav v jednotlivých relevantních dokumentech

Jak je patrné z výše uvedeného přehledu, úprava způsobilých výdajů je v jednotlivých relevantních dokumentech poměrně obsáhlá a celkově nejednotná. Z hlediska připravenosti výzkumné instituce je proto nezbytné postupně implementovat taková opatření, která jí umožní pružně reagovat na různé požadavky jednotlivých programů podpory VaVal.

5.3.4. Základní aspekty problémového okruhu

Problematika způsobilých výdajů je bezpochyby jednou ze stěžejních problematik oblasti dotací pro VaVal. Na straně příjemce dotace zahrnuje celou škálu opatření k rozpočtování, sledování, vykazování a dokládání způsobilých výdajů projektů. S narůstajícím množstvím prostředků poskytovaných z veřejných zdrojů na podporu VaVal narůstají i nároky na sledování způsobilých výdajů (zejména v oblasti nepřímých výdajů).

Kromě zcela obecného principu, že způsobilým výdajem je výdaj prokazatelně vynaložený na stanovený účel a že nesmí dojít k financování jednoho výdaje z více zdrojů, obsahují

zpravidla jednotlivé programy a opatření podpory VaVal specifická pravidla pro způsobilé výdaje.

Z toho vyplývá pro výzkumné instituce naléhavá potřeba postupného zavádění nástrojů analytické účetní a jiné evidence za účelem zajištění univerzální způsobilosti stát se příjemcem (spolupříjemcem, partnerem atd.) dotace a efektivně rozpočtovat, sledovat, vykazovat a dokládat způsobilé výdaje specifického projektu. Přitom se jeví jako zcela nezbytné zavést v horizontu několika následujících let kromě jiných opatření zejména metodiku tzv. full-cost účtování (které bude kupříkladu již v 8.RP nezbytnou podmínkou pro účast v tomto programu, u 7.RP lze očekávat, že po doběhnutí výjimky v roce 2010⁷⁴, bude nadále podmínkou účtování nepřímých nákladů).

Další skupinou opatření je sledování alokace lidských zdrojů a infrastruktury na jednotlivé projekty, a to mimo jiné formou time-sheetů⁷⁵ strojů, zařízení a pracovníků. V rámci stanovených pravidel pro způsobilé výdaje bývá v některých případech účastníkům projektu ponechána určitá volnost, případně možnost volby zjednodušené metodiky způsobilých výdajů s postupným přechodem k dokonalejším metodám (například pro nepřímé výdaje).

Důvodem pro zavádění těchto nástrojů však není jen nutnost naplnění požadavků programů podpory VaVal a možnost uplatnění určitých typů přímých a nepřímých výdajů, ale i to, že tyto analytické metody mohou instituci poskytnout účinný nástroj pro řízení projektů.

Nutnost zavedení metody full-cost je v České republice známa již mnoho let a na úrovni centrálních orgánů (zejména Technologické centrum AV ČR, MŠMT, Rada pro výzkum a

⁷⁴ Nedojde-li jejímu dalšímu prodloužení, předpokládá se, že vzhledem ke globální nedostatečné připravenosti výzkumných organizací bude tato výjimka ještě prodloužena

⁷⁵ Položková evidence věcných a časových souvislostí sledovaných úkonů, nákladů apod.

vývoj, Česká konference rektorů, Klub kvestorů atp.), jakož i na úrovni celé řady výzkumných organizací probíhá vytrvalá snaha tento problém řešit, případně jeho řešení efektivně koordinovat. Tyto snahy vyústily zejména v uspořádání konference s názvem Budoucnost „full cost modelu“ ve výzkumu v ČR, která se konala v Praze dne 30. března 2009 a která byla organizována Technologickým centrem AV ČR.

Z diskuse účastníků vyplynuly tyto závěry:

„1. Je žádoucí, aby si všechny instituce uvědomily důležitost zavedení metodik full cost ve své instituci a již nyní se postupně začaly zajímat o tuto problematiku. Zavádění metodik fullcost je velmi náročným procesem, jak z pohledu metodického, tak také finančního, personálního a časového. Aby české instituce v budoucnu nezaostaly za Evropou, musí se začít věnovat této problematice již nyní. Pouze instituce, které znají své skutečné náklady a aplikují full cost metodiky mohou zhodnotit, zda fungují na bázi finanční udržitelnosti.

2. Je nutné, aby tomuto tématu byla věnována pozornost na úrovni vedení univerzit a ústavů Akademie věd. Pokyn, zabývat se těmito otázkami, musí vycházet od vedení instituce. Nejenom ekonomická oddělení institucí si musí být vědoma významu znalostí skutečných nákladů projektů, ale také výzkumní pracovníci by měli být seznámeni s výhodami a dopady spojenými s metodikou full cost, aby tak byl ulehčen budoucí přechod institucí k metodikám full cost a sběr potřebných dat.

3. Bylo by účelné, aby poskytovatelé sjednotili své požadavky a pravidla týkající se vykazování nepřímých nákladů v projektech výzkumu a vývoje a umožnili úhradu skutečných nepřímých nákladů souvisejících s projektem. Čeští poskytovatelé by měli uplatňovat konzistentní pravidla, která nejsou v rozporu s pravidly Evropské komise definovanými v 7. rámcovém programu pro výzkum, vývoj a demonstrace. Bylo by žádoucí, kdyby všichni čeští poskytovatelé převzali ve svých programech na podporu výzkumu a vývoje pravidla stanovená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pro Operační program Výzkum a vývoj pro inovace stanovená v dokumentu „Obecná pravidla (rámcová metodika) pro vykazování skutečných nepřímých nákladů v projektech programu OP VaVpl“. Tento dokument byl sestaven tak, aby nebyl v rozporu s pravidly 7. rámcového

programu, ani s českou legislativou a byl natolik obecný, aby umožňoval poskytovatelům i výzkumným organizacím zohledňovat jejich specifika, přesto však vymezoval základní pravidla a podmínky.

4. Účastníci pozitivně hodnotí studii Asociace Evropských univerzit (Towards fullcosting in European universities) i Evropské komise (Diversified Funding streams for University-based research) a ztotožňují se s doporučeními v těchto studiích.

5. Je žádoucí, aby došlo ke sjednocení terminologie relevantní pro danou problematiku, a to jak v legislativě ČR, tak v pravidlech jednotlivých poskytovatelů.

6. Tvorba a zavádění metodik full cost na úrovni instituce je náročným procesem vyžadujícím dodatečné finanční zdroje, které by pokrývaly náklady spojené s přizpůsobením stávajících účetních programů metodikám full cost, proškolením a financováním odborných pracovních sil, apod.. Instituce by uvítaly možnost získání účelových veřejných finančních prostředků pro pokrytí právě těchto nákladů.

7. Výměna zkušeností a znalostí je velice důležitá. Je nutné, podpořit dialog mezi českými institucemi a institucemi v celé Evropě.⁷⁶

Na úrovni operačních programů tyto snahy vyústily ve vypsání výzvy v rámci Prioritní osy 2 – Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj Oblasti podpory 2.4 – Partnerství a síť OP VK dne 21. prosince 2009 na „podporu zavedení metody full cost (= metody vykazování úplných nepřímých nákladů) jako nástroje spolupráce s aplikační sférou“. Určitou nevýhodou je, že se tato výzva vztahuje pouze na mimopražské univerzity, což do značné míry znevýhodňuje pražské VŠ a všechny ostatní typy pražských i mimopražských výzkumných organizací.

Na úrovni OP VaVpl byla vydána obecná metodika full-cost a počítá se rovněž s centrálním auditem jednotlivých metodik úspěšných uchazečů třetí osobou.

⁷⁶ Závěry a doporučení z konference „Budoucnost „full cost modelu“ ve výzkumu v ČR“ v době zpracování analýzy k dispozici na příklad na adrese : http://www.tc.cz/dokums_raw/microsoft-word-zaverykonferencefullcost30309doc_1238505763.pdf

5.3.5. Odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému

Rizika spojená s nedostatečnou implementací takových účetně analytických a evidenčních nástrojů jsou obdobná jako u výše popsaného problému oddělení výdělečných a nevýdělečných činností:

- rizika při vstupu do projektu (tj. riziko nemožnosti účasti na projektu, neúspěch projektové žádosti atd.);
- ekonomická nevýhoda v průběhu projektu (nemožnost uplatnění některých výdajů v důsledku nedostatečné evidence);
- riziko vrácení podpory nebo její části v případě vad ve vykazování způsobilých výdajů;
- riziko neefektivního managementu projektů (nemožnost účinného sledování ekonomiky projektu).

5.4. Spolupráce s třetími osobami – nepřímá podpora

Tento problémový okruh se týká oblasti spolupráce VŠ a VVI s třetími osobami – podnikatelskými subjekty a omezeními vyplývajících ze zákazu tzv. nepřímé veřejné podpory. Tento problémový okruh se do značné míry prolíná s níže popsaným problémovým okruhem úpravy duševního vlastnictví.

5.4.1. Přehled

Rámec Společenství	čl. 3.2.1 a čl. 3.2.2 Rámce Společenství
ZPVaVal	Není výslovně upraveno
7.RP	čl. II. 7 GA (zásady pro subkontrakty) čl. II. 14.2 GA (způsobilé náklady třetích stran)
OP VaVpl	Článek 2.10 Příručky OP VaVpl

5.4.2. Podrobnější analýza úpravy v relevantních dokumentech

Čl. 3.2.1 Rámce Společenství: (smluvní výzkum):

"Tento bod se týká situace, v níž je projekt prováděn výzkumnou organizací pro určitý podnik. Výzkumná organizace jednající jako příkazník poskytuje službu podniku jednajícímu jako příkazce v situacích, kdy (i) příkazník obdrží úměrnou úplatu za svou službu a (ii) příkazce určí podmínky této služby. Příkazce obvykle vlastní výsledky projektu a nese riziko neúspěchu. Pokud výzkumná organizace provádí takovou zakázku, není obvykle prostřednictvím výzkumné organizace postoupena podniku žádná veřejná podpora, je-li splněna jedna z těchto podmínek:

- 1. výzkumná organizace poskytuje službu **za tržní cenu** nebo,*
- 2. neexistuje-li tržní cena, výzkumná organizace poskytuje službu **za cenu, která zahrnuje plně náklady a přiměřený zisk.**"⁷⁷*

Čl. 3.2.2 Rámce Společenství (kolaborativní výzkum):

„V případě projektu prováděného „ve spolupráci“ se na návrhu projektu podílejí, k jeho provedení přispívají a riziko a výsledek projektu sdílejí nejméně dva partneři. V případě projektů prováděných „ve spolupráci společně podniky a výzkumnými organizacemi“ Komise předpokládá, že prostřednictvím výzkumné organizace není průmyslovému partneru poskytnuta žádná nepřímá veřejná podpora díky příznivým podmínkám spolupráce, pokud je splněna jedna z těchto podmínek:

- 1. zúčastněné podniky hradí plně náklady projektu,*

⁷⁷ I když výše přiměřeného zisku není v předpisech VaVal jednoznačně stanovena, bylo by možno vycházet z analogického použití úpravy v jiných oborech veřejné podpory, kde přípustná míra zisku představuje 10-15 %.

2. výsledky, které nemají za následek vznik práv k duševnímu vlastnictví, mohou být obecně šířeny a případná práva k duševnímu vlastnictví s ohledem na výsledky VaVal náležejí plně (28)⁷⁸ výzkumné organizaci,

3. výzkumná organizace obdrží od zúčastněných podniků náhradu rovnající se tržní ceně práv k duševnímu vlastnictví (29)⁷⁹, která plynou z činnosti výzkumné organizace v souvislosti s projektem a která se převedou na zúčastněné podniky. Případný příspěvek zúčastněných podniků na náklady výzkumné organizace se od této náhrady odečte.“

V rámci **OP VaVpl** je úprava této problematiky obsažena zejména v následujících ustanoveních:

- čl. 2.14 Příručky OP VaVpl (Veřejná podpora)
- Příloha č. 2 k Příručce OP VaVpl - Pravidla výběru dodavatelů

V rámci 7.RP například čl. II. 7 odst. 2) poslední věta GA:

“Všechny subdodávky, jejichž náklady se uplatňují jako způsobilé náklady, musí být zadány podle zásady hospodárnosti (nejlepší poměr cena-kvalita), průhlednosti a rovného zacházení. Smlouvy o subdodávkách uzavřené na základě rámcových smluv uzavřených

⁷⁸ V poznámce pod čarou č. 28 Rámce Společenství je obsaženo následující vysvětlení „Plné přidělení“ znamená, že výzkumná organizace požívá plných hospodářských výhod těchto práv tím, že si k nim ponechá plné dispoziční právo, zejména vlastnické právo a právo poskytnout licence. Tyto podmínky mohou být uděleny i v případě, že se daná organizace rozhodne uzavřít další smlouvy týkající se těchto práv včetně poskytnutí příslušných licencí partnerovi spolupráce.“

⁷⁹ V poznámce pod čarou č. 29 Rámce Společenství je obsaženo následující vysvětlení „Úplata odpovídající tržní ceně za práva k duševnímu vlastnictví“ znamená získání plného hospodářského užitku z těchto práv. V souladu s obecnými zásadami státních podpor a s uvážení obtíží logicky vyplývajících z daného předmětu objektivně určit tržní cenu práv k duševnímu vlastnictví bude Komise považovat tuto podmínku za splněnou, jestliže výzkumná organizace jakožto prodávající bude v okamžiku uzavření smlouvy jednat tak, aby získala co nejvyšší možnou protihodnotu.“

mezi příjemcem a subdodavatelem před začátkem projektu v souladu s obvyklými zásadami řízení příjemce mohou být také schváleny.“

5.4.3. Srovnání úprav v jednotlivých relevantních dokumentech

Jak je patrné z výše uvedeného přehledu, jednotlivé relevantní dokumenty upravují problematiku spolupráce s podnikatelským sektorem různě. Nicméně napříč úpravami lze dovodit níže zmíněné základní principy, které je nezbytné dodržovat tak, aby nedocházelo k nepřímé veřejné podpoře:

5.4.4. Základní aspekty problémového okruhu

Problematika spolupráce s třetími osobami se opět úzce dotýká problematiky (především nepřímé) veřejné podpory. Tato problematika sestává z několika základních okruhů:

- smluvní a kolaborativní výzkum (tedy spolupráce na samotném VaVal);
- problematika partnerství výzkumných institucí (opět spolupráce na VaVal) a jiné formy spolupráce s třetími osobami;
- subdodávky, zadávání zakázek (spolupráce mimo VaVal);

Přestože obecně je spolupráce výzkumných institucí a soukromého sektoru vnímána pozitivně (spolupráce na VaVal), nebo jako nezbytnost (subdodávky, zadávání zakázek), je zároveň kladen důraz na zamezení možných negativních důsledků, zejména nepřímé neslučitelné veřejné podpory.

Veškeré relevantní dokumenty proto ve vztahu k tomuto tématu zdůrazňují několik základních principů této spolupráce:

- princip tržní – zásada hospodárnosti (tj. spolupráce s podnikatelským sektorem za

tržní ceny, nebo ceny pokrývající náklady s přidáním přiměřeného zisku, uplatňování principů transparentnosti a nenarušování soutěže, tj. řádná výběrová řízení na zakázky, atd.);

- princip ochrany duševního vlastnictví (tj. povinnost ochrany duševního vlastnictví vzniklého z projektů podporovaných z veřejných prostředků, duševní vlastnictví zůstává výzkumné instituci, ledaže jsou náklady výzkumu plně hrazeny podnikatelským subjektem atd.);
- princip diseminace (volné využití a šíření výsledků VaVal financovaného z veřejných zdrojů, zejména 7.RP);
- princip publicity (publicita podpory z veřejných prostředků u spolupráce na projektech podporovaných z veřejných zdrojů – obchodní listiny, faktury opatřené logy atd.).

Aplikace těchto principů má zabránit tomu, aby prostředky na podporu VaVal byly nepřímo přelévány do zisku podnikatelských subjektů (nabytím duševního vlastnictví, pořízením výsledků VaVal, přístupem k zakázkám za nižší než tržní ceny atd.). Problematika spolupráce s třetími osobami mimo soukromý sektor se týká zejména oblasti různých forem Partnerství, jakož i jiné spolupráce v rámci podpory VaVal. Z pohledu vysoké školy to znamená, že výběr partnera či jiné spolupracující osoby bude limitován, neboť taková třetí osoba by měla v zásadě vždy naplnit veškeré podmínky a standardy kladené na příjemce dotace (žadatele). Z tohoto důvodu bude mimo jiné nezbytné zabývat se otázkou, zda příslušná třetí osoba naplňuje podmínky konkrétního programu podpory.

5.4.5. Odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému

Rizika spojená s nerespektováním principů spolupráce s podnikatelskou sférou jsou poměrně vysoká. Nerespektování těchto principů povede v konečném důsledku zpravidla k:

- nemožnosti uplatnění vynaložených výdajů;

- vrácení podpory nebo její části;
- administrativnímu postihu.

5.5. Spolupráce s třetími osobami – Partnerství

Tento problémový okruh se týká oblasti spolupráce VŠ a VVI s třetími osobami a nastavení vnitřních vztahů na VŠ a VVI tak, aby byly pro třetí osoby důvěryhodnými partnery spolupráce (t.j. risk management, ochrana důvěrných informací, atp.)

5.5.1. Přehled

Rámec Společenství	Není specificky upraveno (ustanovení o smluvním a kolaborativním výzkumu spadají do předchozí kapitoly)
ZPVaV	Není specificky upraveno
7RP	Jednotlivá ustanovení GA
OP VaVpl	Například 2.10.4 Příručky pro žadatele OP VaVpl

5.5.2. Základní aspekty problémového okruhu a odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému

V případě tohoto problémového okruhu nejde o oblast, která by byla významným způsobem upravena v relevantních dokumentech. Poznatky autorů této Analýzy z praxe však ukazují, že i v této oblasti se jeví jako vhodné vypracovat strategický dokument řešící tuto oblast a případná další realizační opatření.

Tento problém má dvě základní roviny:

- Partnerství se soukromou sférou (zde se tento problémový okruh prolíná s výše

popsaným okruhem Spolupráce s třetími osobami – nepřímá podpora);

- Partnerství výzkumných organizací.

Pro obě roviny lze vytyčit následující požadavky:

- Standardy pro důvěryhodnost výzkumné organizace jako partnera (například zajištění ochrany důvěrných informací);
- Ochrana zájmů výzkumné organizace vůči partnerovi (včetně vzájemné ochrany práv k duševnímu vlastnictví);
- Flexibilita rozhodování a risk management na straně výzkumné organizace.

Nedostatek koncepčního řešení této problematiky může vést jednak ke snižování nebo nedostatečnému rozvoji spolupráce s aplikační sférou, nedostatečné ochraně instituce v rámci partnerství s jinými výzkumnými organizacemi a také obecně ke kolapsům projektů ve stádiu příprav, případně i realizace z důvodu neexistence rozhodovacích mechanismů a nedostatečné flexibility na straně výzkumných organizací.

5.6. Problematika odměňování vědeckých pracovníků

5.6.1. Přehled

Rámec Společenství	není upraveno
ZPVaV	není upraveno
Listina	Hlava IV., čl. 28
Zákoník práce	§ 110
7RP	Např. Dokumentace k podprogramu Marie Curie programu People
Národní programy	Například program AVČR Fellowship J.E.Purkyně

5.6.2. Podrobnější analýza úpravy v relevantních dokumentech

Hlava IV., čl. 28 (hospodářská, sociální a kulturní práva)

„ Zaměstnanci mají právo na spravedlivou odměnu za práci a na uspokojivé pracovní podmínky. Podrobnosti stanoví zákon.“

§ 110 zákona č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákoník práce

odst. 1: *„ Za stejnou práci nebo za práci stejné hodnoty přísluší všem zaměstnancům u zaměstnavatele stejná mzda, plat nebo odměna z dohody.“*

odst. 2: *„ Stejnou práci nebo práci stejné hodnoty se rozumí práce stejné nebo srovnatelné složitosti, odpovědnosti a namáhavosti, která se koná ve stejných nebo srovnatelných pracovních podmínkách, při stejné nebo srovnatelné pracovní výkonnosti a výsledcích práce.“*

Naproti této úpravě programy typu Marie Courie, nebo Fellowship J.E.Purkyně stanoví fixní výši odměn vědeckých pracovníků, která je často vyšší, než jsou odměny kolegů vykonávajících z pohledu ZP obdobnou práci.

5.6.3. Srovnání úprav v jednotlivých relevantních dokumentech

Jak je naznačeno výše v relevantních dokumentech je obsažen zásadní rozpor mezi požadavkem na rovné zacházení vyjádřený v Hlavě IV., čl. 28 Listiny základních práv a svobod a ust. § 110 ZP a požadavkem fixně stanovených odměn vědeckého pracovníka vyplývajících z některých specifických programů.

5.6.4. Základní aspekty problémového okruhu

Tento problémový okruh zahrnuje dva základní aspekty. Vedle problematiky výše popsaného rozporu je dalším aspektem i problematika odměňování vědeckých pracovníků jako nástroje k jejich motivaci.

5.6.5. Odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému

Neřešení problému rozporu mezi požadavkem rovného zacházení dle národní legislativy a požadavků programů na fixní výši mzdy by ve svém důsledku vedlo vždy buď k porušování zákona nebo k neúčasti českých výzkumných organizací v těchto programech.

5.7. Právní vztahy k výsledkům VaVal

5.7.1. Přehled

Rámec Společenství	čl. 3.2.2 Rámce Společenství
ZPVaVal	§ 1, §12, §16
7.RP	čl. 44 (ochrana), čl. 46 (využívání a šíření) N 1906/2006
OP VaVpl	Příručka OP VaVpl, definice smluvního výzkumu

5.7.2. Podrobnější analýza úpravy v relevantních dokumentech

Čl. 3.2.1 Rámce Společenství: (smluvní výzkum):

"Tento bod se týká situace, v níž je projekt prováděn výzkumnou organizací pro určitý podnik. Výzkumná organizace jednající jako příkazník poskytuje službu podniku jednajícímu jako příkazce v situacích, kdy (i) příkazník obdrží úměrnou úplatu za svou službu a (ii) příkazce určí podmínky této služby. Příkazce obvykle vlastní výsledky projektu a nese riziko neúspěchu. Pokud výzkumná organizace provádí takovou zakázku, není obvykle prostřednictvím výzkumné organizace postoupena podniku žádná veřejná podpora, je-li splněna jedna z těchto podmínek:

*1. výzkumná organizace poskytuje službu **za tržní cenu** nebo,*

2. *neexistuje-li tržní cena, výzkumná organizace poskytuje službu **za cenu, která zahrnuje plně náklady a přiměřený zisk.***⁸⁰

Čl. 3.2.2 Rámce Společenství (kolaborativní výzkum):

„V případě projektu prováděného „ve spolupráci“ se na návrhu projektu podílejí, k jeho provedení přispívají a riziko a výsledek projektu sdílejí nejméně dva partneři. V případě projektů prováděných „ve spolupráci společně podniky a výzkumnými organizacemi“ Komise předpokládá, že prostřednictvím výzkumné organizace není průmyslovému partneru poskytnuta žádná nepřímá veřejná podpora díky příznivým podmínkám spolupráce, pokud je splněna jedna z těchto podmínek: 1. zúčastněné podniky hradí plně náklady projektu,

2. výsledky, které nemají za následek vznik práv k duševnímu vlastnictví, mohou být obecně šířeny a případná práva k duševnímu vlastnictví s ohledem na výsledky VaVal náleží plně (28)⁸¹ výzkumné organizaci,

3. výzkumná organizace obdrží od zúčastněných podniků náhradu rovnající se tržní ceně práv k duševnímu vlastnictví (29)⁸², která plynou z činnosti výzkumné organizace v

⁸⁰ I když výše přiměřeného zisku není v předpisech VaVal jednoznačně stanovena, bylo by možno vycházet z analogického použití úpravy v jiných oborech veřejné podpory, kde přípustná míra zisku představuje 10-15 %.

⁸¹ V poznámce pod čarou č. 28 Rámce Společenství je obsaženo následující vysvětlení „Plné přidělení“ znamená, že výzkumná organizace požívá plných hospodářských výhod těchto práv tím, že si k nim ponechá plné dispoziční právo, zejména vlastnické právo a právo poskytnout licence. Tyto podmínky mohou být uděleny i v případě, že se daná organizace rozhodne uzavřít další smlouvy týkající se těchto práv včetně poskytnutí příslušných licencí partnerovi spolupráce.“

⁸² V poznámce pod čarou č. 29 Rámce Společenství je obsaženo následující vysvětlení „Úplata odpovídající tržní ceně za práva k duševnímu vlastnictví“ znamená získání plného hospodářského užitku z těchto práv. V souladu s obecnými zásadami státních podpor a s uvážení obtíží logicky vyplývajících z daného předmětu objektivně určit tržní cenu práv k duševnímu vlastnictví bude Komise považovat tuto podmínku za splněnou, jestliže výzkumná organizace jakožto prodávající bude v okamžiku uzavření smlouvy jednat tak, aby získala co nejvyšší možnou protihodnotu.“

souvislosti s projektem a která se převedou na zúčastněné podniky. Případný příspěvek zúčastněných podniků na náklady výzkumné organizace se od této náhrady odečte.“

Dle § 9 odst 1 písm. k) ZPVaVal je předmětem úpravy vztahů mezi poskytovatelem a příjemcem mimo jiné:

„způsob kontroly řešení projektu, včetně kontroly využití poskytnuté podpory a kontroly využití výsledků“

Dle § 16 odst 3) ZPVaVal:

„Práva k výsledkům činnosti ve výzkumu, vývoji a inovacích, která není veřejnou zakázkou, patří příjemci. Příjemce, který není fyzickou osobou, upraví způsob nakládání s výsledky svým vnitřním předpisem.“

Dle § 16 odst 4) ZPVaVal:

„Pro využití výsledků, s výjimkou ustanovení podle odstavců 1 a 2, platí, že v případě

a) výsledku plně financovaného z veřejných prostředků je příjemce povinen zpřístupnit výsledky za stejných podmínek, stanovených ve smlouvě o využití výsledků, všem zájemcům o jejich využití, pokud předpisy Evropských společenství nestanoví jinak⁸³,

b) výsledku financovaného z veřejných prostředků ve výši přesahující 50 % a nižší než 100 % výše nákladů projektu je příjemce povinen za podmínek stanovených ve smlouvě o využití výsledků přednostně poskytnout výsledky těm subjektům, které se na podpoře z neveřejných zdrojů podílely,

⁸³ Zde ZPVaV odkazuje na:

články 32 až 38 Smlouvy o založení Evropského společenství, v platném znění; a

článek 9 Rámce Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (uveřejněn v Úředním věstníku dne 30. 12. 2006 pod č. 2006/C 323/01).

c) výsledku podílově financovaného z veřejných prostředků ve výši dosahující 50 % nebo méně nákladů projektu musí být součástí smlouvy o využití výsledků dohoda o způsobu a termínech využití výsledků s těmi subjekty, které se na podpoře z neveřejných zdrojů podílely,

d) nevyužití výsledků podílově financovaného z veřejných a z jiných prostředků způsobem a v době stanovené ve smlouvě o využití výsledků je příjemce povinen poskytnout dosažené výsledky k využití za nediskriminujících podmínek za tržní cenu všem zájemcům.“

Dokumentace k OP VaVpI upravuje problematiku duševního vlastnictví na několika místech, zejména:

- čl. 2.14 Příručky pro žadatele OP VaVpI (Veřejná podpora);
- jednotlivé pasáže ustanovení k Prioritní ose 3 – ochrana duševního vlastnictví jako jeden z cílů této prioritní osy;
- **Pro 7.RP** je základem úpravy vztahů oblasti duševního vlastnictvím Kapitola III N 1906/2006 (tj. čl 39-51), tyto základní principy jsou dále rozvedeny v dokumentu „Guide to Intellectual Property Rules for FP7 projects“.

5.7.3. Srovnání úprav v jednotlivých relevantních dokumentech

Úprava právních vztahů k VaVal se v jednotlivých relevantních dokumentech do značné míry liší, což vyplývá i z rozličných cílů těchto úprav. Je zřejmé, že přestože v jednotlivých úpravách lze nalézt určité styčné body a společné principy, které bude vhodné řešit předem obecně pro celou výzkumnou instituci (VŠ nebo VVI) formou vnitřního předpisu, bude nutné v konkrétních případech řešit problematiku nakládání s výsledky VaVal pro jednotlivé programy VaVal různě v rámci jednotlivých grantových, partnerských a konsorciálních smluv.

5.7.4. Základní aspekty problémového okruhu

Problematika právních vztahů k výsledkům VaVal je předmětem úpravy v relevantních dokumentech v několika základních rovinách, které se dotýkají jak problematiky veřejné podpory, tak cílů Společenství a ČR v oblasti podpory VaVal:

- **princip (povinné) ochrany**, tj. pravidla, jejichž cílem je zpravidla zamezit přelévání znalostí vytvořených za přispění podpory z veřejných prostředků do podnikatelské sféry (jako jedné z forem nepřímé veřejné podpory);
- **pravidla pro rozdělení výsledků VaVal** (pravidla pro konsorciální, partnerskou spolupráci, pro smluvní a kolaborativní výzkum, která stanoví základní principy pro rozdělení práv z duševního vlastnictví mezi jednotlivé spolupracující subjekty, opět v návaznosti na problematiku nepřímé veřejné podpory);
- **princip diseminace** (tedy pravidla pro šíření výsledků VaVal, vycházející ze základní teze, že pokud má být VaVal podporován z veřejných zdrojů za účelem vědeckého pokroku, je nezbytné zajistit šíření (publikaci) takových výsledků VaVal).

Tato problematika, stejně jako předešlé, předpokládá řešení ve dvou rovinách. V rovině interního opatření (úprava vnitřního předpisu, zapracování aspektů ochrany duševního vlastnictví do vzorových smluv a jiných dokumentů), a dále potom na úrovni faktické realizace (konkrétní formy spolupráce atd.).

5.7.5. Odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému

Pravidla pro právní vztahy k výsledkům VaVal jsou především obsažena v ustanoveních relevantních dokumentů, která pojednávají o přípustné veřejné podpoře. V návaznosti na tato ustanovení jsou tato pravidla přejímána jako kriteria pro úspěch projektové žádosti, jakož i v rámci pravidel pro způsobilé výdaje.

Proto nedostatečné řešení této problematiky na úrovni **vnitřního opatření**, smluvního dokumentu (partnerství, konsorcium), může mít vliv na **negativní posouzení žádosti o podporu**.

Nedostatečné řešení této problematiky na úrovni **faktického zajištění** realizace pravidel může vést k **nemožnosti uplatnit způsobilé výdaje** (případně k jejich neuznání), případně k povinnosti vrátit poskytnutou podporu.

Z ustanovení § 16 odst 3. ZPVaVal lze navíc dovodit povinnost přijmout vnitřní předpis ukládající nakládání s výsledky VaVal.

5.8. Publicitní principy

5.8.1. Přehled

Rámec Společenství	Není výslovně upraveno
ZPVaV	§2 odst 2, písm. c)
7RP	Čl. 45 N1906/2006
OP VaVpl	Příloha č. 3 k Příručce OP VaVpl

5.8.2. Podrobnější analýza úpravy v relevantních dokumentech

Jednotlivé programy upravují vždy problematiku publicity specificky, např.:

- Pro OP VaVpl je úprava obsažena v Příloze č. 3 Příručky pro žadatele OP VaVpl;
- Pro 7.RP je úprava obsažena mimo jiné v čl. 45 N 1906/2006;
„Veškeré publikace, patentové přihlášky podané kterýmkoliv účastníkem nebo z jeho pověření nebo jakékoliv jiné formy šíření nových znalostí obsahují prohlášení, které může obsahovat vizuální prostředky, o tom, že dotyčné nové znalosti vznikly

s finančním přispěním Společenství. Znění tohoto prohlášení se stanoví v grantové dohodě;“

Dohoda o publicitě musí být vždy upravena v rámci smlouvy o konsorciu.

5.8.3. Základní aspekty problémového okruhu

Problematika povinné publicity je obsažena v jednotlivých programech. Jde zpravidla o povinné umísťování informačních tabulí v místě investic, a dále zejména také o umísťování informací, symbolů a log na veškeré obchodní dokumenty, tedy i faktury, smlouvy a obchodní korespondenci, na webové stránky příjemce a při zadávání zakázek při výběru dodavatelů.

5.8.4. Odůvodnění nutnosti/vhodnosti řešení problému

Problematika publicity může dle zkušeností autorů této Analýzy vytvářet určité obtíže zejména v případech, kdy používaný software neumožňuje umístění symbolů a log do hlaviček dokumentů, zejména faktur. Přitom porušení pravidel publicity bývá považováno za závažné porušení pravidel jednotlivých programů, které může vést ke krácení vyplacené podpory.

5.9. Další otázky

V této kapitole budou nastíněny další jednotlivé právní problémy, které je dle relevantních předpisů, případně zkušeností autorů této Analýzy, na úrovni VŠ a VVI nutno řešit.

5.9.1. Základní nástin problematiky vykazování vůči státnímu rozpočtu versus vykazování evropských projektů

Jedná se o problém způsobující českým výzkumným organizacím zvýšenou administrativní zátěž, který má základ v tom, že evropské projekty se obecně vykazují v průběhu delších časových období, která málokdy končí k 31.12. kalendářního roku. Naproti tomu dle ust. §2 vyhlášky 52/2008 Sb. jsou české výzkumné organizace povinny vykazovat k 31.12. kalendářního roku. Zřejmě legislativním nedopatřením byla v této vyhlášce zakotvena výjimka vztahující se výhradně k projektům financovaným ze strukturálních fondů, nikoliv už na 7RP a CIP. Nucené vykazování i těchto projektů ve fázi kdy ještě nejsou ukončeny je významným metodickým problémem a představuje pro konkrétní instituce zvýšenou a navíc i do značné míry zbytečnou administrativní zátěž (finanční data evropského projektu například 7.RP k 31.12 kalendářního roku nejsou zpravidla známa, a proto výkaz výzkumné organizace k takovému projektu bude vždy jen více či méně přesným odhadem).

5.9.2. Nakládání s dokumenty (archivace, zachování anonymity (pacientů), atp.), atp.)

Tento problémový okruh má tři základní roviny:

- Vedení projektové dokumentace, které má význam zejména z hlediska efektivního řízení projektů a umožnění jejich zpětné kontroly a které je ve většině programů výslovně stanovenou povinností příjemce;
- Archivace dokumentů. Tato rovina se týká zejména dodržování archivačních lhůt stanovených jednotlivými programy zpravidla po dobu 10 let od ukončení programu a jejich promítnutí do skartačního řádu instituce;
- Nakládání s dokumenty a ochrana citlivých údajů. Tato problematika souvisí také s ochranou důvěrných informací a vyplývá z platné české i evropské legislativy, zejména zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v platném a účinném znění.

5.9.3. Vnitřní rozhodovací mechanismy – flexibilita, odpovědnost

Tento problematický okruh se týká:

- Nastavení vnitřních rozhodovacích mechanismů zejména za účelem dosažení efektivity, kvalifikovanosti a flexibility rozhodování (například o účasti v jednotlivých projektech, konsorciích atp.);
- Specifickým problémem možnosti aplikace případných sankcí na subjekty v rámci instituce, které například porušují vnitřní předpisy a nařízení. S tímto problémem se potýkají zejména některé VŠ, které nedisponují efektivními vnitřními prostředky jak vynutit dodržování vnitřních předpisů ze strany některých svých organizačních součástí (fakult nebo ústavů).

5.9.4. Ochrana mateřských institucí před porušení povinností vědeckými pracovníky (7.RP)

Dalším specifickým problémem je problém ochrany mateřských institucí před porušováním povinností jejich vědeckými pracovníky v některých programech 7.RP, které se zaměřují na individuální projekty výzkumných pracovníků. V těchto projektech bývá žadatelem přímo výzkumný pracovník, nicméně jeho mateřská vědecká instituce vystupuje jako subjekt, jehož prostřednictvím je projekt financován, a který také nese odpovědnost vůči Komisi. Problémem je, že zatímco mateřská instituce odpovídá vůči Komisi za značné prostředky zcela neomezeně a porušení pravidel projektu může mít pro ni velmi citelné důsledky, vědecký pracovník, který požívá v rámci projektu značné samostatnosti včetně důležitých rozhodnutí v rámci realizace projektu, odpovídá jakožto zaměstnanec instituce v souladu s § 257 odst. 2 ZP za nedbalostní porušení pouze do výše 4,5 násobku svého průměrného výdělku.

6. Kapitola 6 - Analýza současného stavu (analýza současného stavu souladu vnitřních předpisů s právním prostředím po reformě a stavu připravenosti VŠ a VVI k financování VaVal z veřejných zdrojů)

6.1. Případová studie č. 1 – mimopražská univerzita

6.1.1. Dokumenty Univerzity

V rámci případové studie jsme vycházeli ze seznamu dokumentů Univerzity, který nám byl dán k dispozici a který tvoří přílohu č. 1 této analýzy. Z nich jsme pak vybrali relevantní dokumenty, vztahující se k tematice námi zpracovávané studie. Jedná se o následující dokumenty:

Vnitřní předpisy

Seznam registrovaných změn na MŠMT ČR ve vnitřních předpisech

Předpisy registrované MŠMT ČR

A-1/2006 - Statut (5. úplné znění ze dne 13. 3. 2009)

A-3/2007 - Vnitřní mzdový předpis (2. úplné znění ze dne 24. 8. 2009)

Hlavní normy

Hlavní normy schválené Akademickým senátem

B1-07/3-HN - Organizační řád

Směrnice rektora

B3-09/1-SR - Realizace práv průmyslového vlastnictví

B3-02/2-SR - Ochrana osobních a citlivých údajů

B3-03/2-SR - Hospodaření s veřejnými prostředky poskytovanými na účelovou a institucionální podporu výzkumu a vývoje

Metodické pokyny kvestora/kvestorky

B3-06/5-MPK - Pokyny k projektům financovaným ze strukturálních fondů EU + Dodatek č. 1 (B3-08/4-MPK) + Dodatek č. 2 (B3-09/3-MPK + příloha č. 1)

6.1.2. Organizační struktura univerzity

Předmětná Univerzita je veřejná vysoká škola univerzitního typu. Do svazku Univerzity patří **8 fakult**, které navštěvuje zhruba 21 000 studentů. Jedná se o:

- a) Cyrilometodějskou teologickou fakultu
- b) Lékařskou fakultu
- c) Filozofickou fakultu
- d) Přírodovědeckou fakultu
- e) Pedagogickou fakultu
- f) Fakultu tělesné výchovy
- g) Právnickou fakultu
- h) Fakultu zdravotnických věd.

Dále se Univerzita skládá z pracovišť (Centrum výpočetní techniky, Knihovna, Vědeckotechnický park atd.), účelových zařízení a hospodářsko-správního střediska, kterým je rektorát.

6.1.3. Vymezení hlavní činnosti Univerzity

Statut Univerzity (A-1/2006) stanoví v Příloze č. 2 části I, článek 2 hlavní činnosti (jedná se o demonstrativní výčet). Hlavní činností je mimo jiné:

- a) Poskytování vzdělání v akreditovaných studijních programech a v programech celoživotního vzdělávání;

- b) **Věda, výzkum a vývoj**, umělecká a tvůrčí činnost v oborech vyjmenovaných v příloze č. 1 Statutu a jejich zhodnocování, není-li podnikáním ve smyslu obchodního zákoníku;
- c) Organizování a pořádání studijních pobytů, odborných seminářů, kongresů a konferencí souvisejících s činnostmi podle písm. a) a b).

6.1.4. Odměňování

Problematiku odměňování zaměstnanců Univerzity řeší Vnitřní mzdový předpis (A-3/2007). U zaměstnanců se uplatňuje systém **měsíčních mzdových tarifů** při stanovené týdenní pracovní době. Na základě sjednaného druhu práce jsou zaměstnanci zařazeni do mzdových tříd a dle doby započitatelné praxe pak do **mzdového stupně příslušné mzdové třídy** (čl. 5-8).

Osobní mzda

Čl. 9 vymezuje možnost stanovit tzv. **osobní mzdu**, a to zaměstnancům, kteří jsou vynikajícími a všeobecně uznávanými odborníky a zaměstnancům specialistům, u nichž by zařazení do mzdové třídy neumožnil dostatečně ohodnotit jejich pracovní výkon. Osobní mzdy lze stanovit:

- a) zahraničním odborníkům, zejména hostujícím profesorům;
- b) **odborníkům a specialistům, kteří se mají podílet na řešení významných projektových úkolů, a to zejména v případě zahraničních grantů**, jsou-li částky mezd stanoveny v zahraniční měně;
- c) ostatním odborníkům (ak. a vědeckým pracovníkům, právníkům, auditorům).

Osobní mzda je považována za výjimečnou formu mzdy, její podmínkou je vysoká míra odbornosti, složitosti a náročnosti a kvality odváděné práce. Je-li vyplácena osobní mzda, nenáleží zaměstnanci tarifní mzda ani žádné příplatky (osobní, za vedení apod.). Tato

mzda se **stanovuje na dobu určitou, zpravidla při práci na projektech**, event. na dobu neurčitou.

Rektor Univerzity nebo děkan fakulty mohou stanovit individuální podmínky poskytnutí, krácení či odejmutí osobní mzdy.

6.1.5. Transfer výzkumu a vývoje - Vědecko-technický park Univerzity

Univerzita má jako jedno z pracovišť zřízen tzv. Vědecko-technický park (dříve „Centrum pro inovaci a transfer technologií“) – dále jen VTP. Základním dokumentem, který upravuje fungování tohoto pracoviště je **Organizační řád VTP** – č. B1-09/3.

Dle čl. III řádu je VTP kontaktním místem pro třetí osoby z podnikatelské sféry s cílem **podpory transferu výzkumu a vývoje do praxe**. VTP poskytuje odborné poradenství akademickým pracovníkům, zaměstnancům a studentům Univerzity v souvislosti se zahájením a rozvojem jejich podnikatelské činnosti mimo rámec Univerzity.

6.1.5.1. Zajišťování ochrany duševního vlastnictví

VTP mimo jiné:

- vede evidenci Oznámení o vzniku předmětů duševního vlastnictví resp. průmyslového vlastnictví;
- eviduje přihlášky předmětů průmyslového vlastnictví podaných k registraci u Úřadu průmyslového vlastnictví jménem Univerzity;
- vypracovává analýzy a stanoviska, zprostředkovává služby směřující ke komerčnímu uplatnění předmětů průmyslového vlastnictví Univerzity;
- poskytuje zaměstnancům poradenství při podání přihlášek k předmětům průmyslového vlastnictví;
- spolu s právním oddělením Univerzity poskytuje součinnost při uzavírání licenčních smluv k předmětům průmyslového vlastnictví;

- vede evidenci předmětů průmyslového vlastnictví;
- zajišťuje samostatně nebo prostřednictvím třetích osob školení a kurzy v oblasti duševního vlastnictví.

6.1.5.2. Možnosti smluvního a kolaborativního výzkumu

VTP vyhledává možnosti pro využití vědeckého potenciálu Univerzity v rámci doplňkové činnosti:

- formou nabídky spolupráce laboratoří Univerzity zájemcům o využívání jejich přístrojové techniky a kapacit nebo přijímáním žádostí o spolupráci s laboratořemi Univerzity;
- vede pro zájemce ze strany pracovišť Univerzity evidenci přístrojové techniky, výzkumných kapacit a know-how, které jsou na Univerzitě dostupné a jsou využitelné v režimu doplňkové činnosti.

6.1.5.3. Spin-off subjekty

VTP koordinuje zakládání spin-off subjektů tím, že:

- přijímá návrhy na založení spin-off subjektů;
- poskytuje nebo zajišťuje navrhovatelům poradenství a informace o náležitostech návrhu, právních a ekonomických souvislostech založení spin-off subjektu a další informace o jiných možnostech komerčního využití průmyslového vlastnictví;
- účastní se jménem Univerzity zakládání spin-off subjektů;
- eviduje dokumenty spin-off subjektů;
- vyhodnocuje účast Univerzity v spin-off subjektech;
- předkládá kvestorce Univerzity stanovisko k podnikatelskému záměru zamýšleného spin-off subjektu.

6.1.5.4. Finanční a materiální zajištění VTP

Činnost VTP je hrazena:

- a) z příspěvku ze státního rozpočtu určeného na pokrytí mzdových nákladů zaměstnanců a provozních nákladů;
- b) z nájemného z pronajatých prostor;
- c) z grantové činnosti;
- d) z dalších smluvně zajištěných aktivit.

6.1.6. Práva průmyslového vlastnictví

Realizace práv průmyslového vlastnictví je upravena **Směrnicí rektora č. B3-09/1-SR**. Předmětem práv průmyslového vlastnictví se rozumí nové a hospodářsky využitelné výsledky činnosti, které původce vytvořil při plnění úkolů plynoucích z jeho pracovního poměru nebo jiného pracovněprávního vztahu k Univerzitě. **Právní vztah Univerzity a jejích studentů** k těmto předmětům práv průmyslového vlastnictví bude upraven v každém jednotlivém případě **samostatným smluvním dokumentem**.

6.1.6.1. Základní principy ochrany průmyslového vlastnictví na Univerzitě (čl. 3 Směrnice)

Zaměstnanec je povinen zdržet se jakéhokoli jednání, které by mohlo být v rozporu se zájmy zaměstnavatele, je povinen dbát, aby veškeré průmyslové vlastnictví Univerzity bylo využíváno pouze pro potřebu zaměstnavatele.

Zaměstnavatel je povinen chránit a respektovat veškerá osobnostní, a dále majetková práva k průmyslovému vlastnictví, která mohou zaměstnanci v souvislosti s plněním pracovních povinností vzniknout.

6.1.6.2. Nakládání s průmyslovým vlastnictvím (čl. 4 Směrnice)

Vytvoří-li **zaměstnanec** při plnění úkolů vyplývajících z pracovního poměru předmět průmyslového vlastnictví, **přechází právo k tomuto předmětu na Univerzitu jakožto zaměstnavatele, není-li smlouvou dohodnuto jinak.**

6.1.6.3. Spolupráce s třetími osobami

Při řešení vědeckovýzkumných, vývojových a jiných úkolů **s jinými osobami** je dána **povinnost smluvně stanovit rozsah, v jakém jim náleží práva z předmětů průmyslového vlastnictví.** Pokud se strany dohodnou na **spoluvlastnictví**, je vždy nutná smluvní úprava předpokládané **výše spoluvlastnického podílu každé ze stran a forma povinné součinnosti spoluvlastníků.**

Původce je povinen neprodleně, nejpozději do 14 dnů **od vytvoření předmětu průmyslového vlastnictví, oznámit tuto skutečnost rektorovi Univerzity nebo VTP.** Rektor nebo jím pověřený zástupce rozhodne o podání přihlášky k ochraně předmětu průmyslového vlastnictví jménem Univerzity, a to nejpozději do 30 dnů ode dne podání oznámení.

VTP může **komerčně využít** předmět průmyslového vlastnictví pouze na základě **předchozího písemného souhlasu původce.**

Pokud nedojde nejpozději do 5 let po získání ochrany k předmětu průmyslového vlastnictví k jeho úspěšné komercializaci, může rektor nebo jím pověřená osoba rozhodnout o **vzdání se ochrany** vyplývající z práva průmyslového vlastnictví. Než je

ochrana zrušena, musí být původci umožněno, aby mu mohla být příslušná práva za sjednaných podmínek poskytnuta.

6.1.7. Ochrana osobních a citlivých údajů na Univerzitě

Problematika je upravena **Směrnicí rektora č. B3-02/2-SR**. Směrnice stanoví, že na Univerzitě **je nepřípustné zpracovávat citlivé údaje**, tj. údaje vypovídající o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích, členství v politických stranách či hnutích nebo odborových či zaměstnaneckých organizacích, náboženství a filozofickém přesvědčení, trestné činnosti, zdravotním stavu a sexuální životě subjektu údajů.

Výjimky tvoří:

- a) údaje o zdravotním stavu v osobních evidencích zaměstnanců, pokud byly dobrovolně předány a jsou vedeny ve prospěch zaměstnance;
- b) údaje o členství v odborových organizacích působících na Univerzitě;
- c) údaje o trestné činnosti zaměstnanců a studentů, pokud byly předány orgány činnými v trestním řízení v rámci realizace trestu.

Zpracování výše uvedených údajů ad a) + ad b) se uskutečňuje **na základě výslovného písemného souhlasu subjektu údajů**.

6.1.7.1. Zveřejňování osobních údajů

Směrnice stanoví v čl. III **maximální možný rozsah osobních údajů, které je možné zveřejnit**. V určitých oblastech (zveřejnění fotografií, životopisu, vydaných publikací, akademické osobní www-stránky) si **subjekt sám může zvolit konkrétní rozsah zveřejnění**.

6.1.7.2. Zabezpečení osobních údajů

Písemnosti a technické nosiče informací, jimiž disponuje Univerzita a které obsahují osobní údaje, musí být uchovávány **pouze v uzamykatelných skříních na pracovištích Univerzity**, event. na jiných bezpečných místech, či kryptovány. **Počítače** musí být zabezpečeny **heslem, kryptováním či uzamčením**.

6.1.8. Účelová a institucionální podpora výzkumu a vývoje - sledování přímých a nepřímých výdajů

Tuto oblast má Univerzita upravena prostřednictvím **Směrnice rektorky č. B3-03/2-SR o Hospodaření s veřejnými prostředky poskytovanými na účelovou a institucionální podporu výzkumu a vývoje**.

Směrnice rozlišuje:

- a) **účelovou podporu**, pod kterou spadají:
 - grantové projekty;
 - programové projekty základního a aplikovaného výzkumu včetně infrastruktury, realizující Národní program výzkumu z výdajů na výzkum a vývoj poskytovatelů;
 - programové projekty aplikovaného výzkumu;
- b) **institucionální podporu**, kterou je poskytnutí institucionálních prostředků na:
 - výzkumný záměr,
 - specifický výzkum na vysokých školách.

6.1.8.1. Použití podpory a výše podílu uznaných nákladů

Příjemce vede pro každý projekt a výzkumný záměr **oddělenou evidenci o uznaných nákladech a v rámci této evidence sleduje výdaje a náklady hrazené z podpory. Každý projekt (grant) a výzkumný záměr je evidován samostatně v odpovídající činnosti a pod samostatným číslem zakázky. Pracovněprávní vztahy a jim odpovídající mzdové náklady jsou evidovány pod příslušným číslem činnosti a zakázky.**

Účelovou podporu a institucionální podporu výzkumného záměru může **škola užít výhradně způsobem, který je v souladu s uznanými náklady projektu nebo výzkumného záměru.**

Vymezení uznaných nákladů pro institucionální podporu specifického výzkumu

Specifickým výzkumem se dle čl. II. Směrnice rozumí ta část výzkumu, která je bezprostředně spojena se vzděláním a na níž se podílejí studenti. **Čl. V. písm. B vymezuje, jakým způsobem lze užít institucionální podporu specifického výzkumu, určenou na výzkumnou činnost (osobní a věcné náklady spolupráce studentů, osobní a věcné náklady společného výzkumu akademických pracovníků a studentů, náklady na výzkum studentů prováděný při přípravě diplomové nebo disertační práce).**

Směrnice přímo stanoví, které **náklady a služby využívané v přímé souvislosti s výzkumem a vývojem je možné hradit z institucionální podpory a v jaké maximální výši** (např. náklady na přenos dat, provoz počítačových sítí v souvislosti se zajištěním spolupráce se zahraničními a tuzemskými akademickými a výzkumnými institucemi až do výše 30% celkových nákladů; náklady na úhradu osobních a administrativních nákladů zaměstnanců zajišťujících řízení a organizaci výzkumu a vývoje až do výše 50% celkových nákladů). **Osobní náklady studentů se hradí buď formou stipendia nebo formou dohod o práci konané mimo pracovní poměr.**

6.1.8.2. Vymezení uznaných nákladů pro účelovou podporu výzkumu a vývoje

Uznatelné náklady jsou rozděleny do 9 skupin:

- a) **osobní náklady** nebo výdaje na výzkumné a vývojové zaměstnance, akademické pracovníky, techniky a další personál, kteří se podílejí na projektu (mzdy, pokud se výhradně podílejí na projektu popř. jejich poměrná část, odpovídající podílu na řešení projektu, zvýšení pohyblivé složky mzdy);
- b) **náklady na pořízení hmotného majetku, používaného v přímé souvislosti s řešením projektu** (je stanoven vzorec pro výpočet výše uznaných nákladů na pořízení dlouhodobého hmotného majetku s dobou upotřebitelnosti delší než je doba řešení projektu a zároveň druhý vzorec pro výpočet nákladů na pořízení dlouhodobého hmotného majetku s dobou použitelnosti rovnou nebo kratší než je doba řešení projektu);
- c) náklady na pořízení nehmotného majetku;
- d) náklady na provoz a údržbu dlouhodobého hmotného majetku;
- e) další provozní náklady vzniklé v souvislosti s řešením projektu (materiál, drobný hmotný majetek – vše vedeno v oddělené evidenci);
- f) náklady na služby využívané v přímé souvislosti s projektem;
- g) náklady na zveřejňování výsledků projektů;
- h) cestovní náklady, doplňkové režijní náklady (administrativní, pomocný personál atd.).

6.1.8.3. Vymezení uznaných nákladů pro institucionální podporu výzkumných záměrů

Směrnice rozlišuje 6 skupin uznatelných nákladů (osobní náklady, náklady na přístroje, další provozní náklady, náklady na služby, cestovní náklady a doplňkové režijní náklady).

Příjemce podpory je povinen zveřejňovat pravdivé a včasné informace o prováděném výzkumu a vývoji a jeho výsledcích prostřednictvím informačního systému výzkumu a vývoje. Zároveň je povinen umožnit kontrolu čerpání a využívání podpory, účelnosti uznaných nákladů.

6.1.9. Projekty financované ze strukturálních fondů EU, 7.RP, atp.

Upraveno metodickým pokynem Kvestora Univerzity č. B3-06/5-MPK, Dodatkem č. 1 a Dodatkem č. 2.

Součástí Centra celouniverzitních aktivit je tzv. profit centrum **Projektový servis** Univerzity, které zajišťuje činnosti související s projekty financovanými ze strukturálních fondů EU.

Jedná se zejména o:

- pomoc s vypracováním projektových žádostí,
- kontrola předkládaných projektových žádostí,
- administrace projektů,
- monitoring běžících projektů,
- konzultace k běžícím projektům,

- informování pracovišť Univerzity o možnostech předkládání projektových žádostí,
- zpracování metodických pokynů pro Univerzitu určených řešitelům projektů.

Projekt může být administrován i jiným subjektem, tento postup musí předem schválit prorektor Univerzity pro vědu a výzkum, a to včetně **smlouvy, kde musí být jednoznačně stanoveny povinnosti a odpovědnost smluvních partnerů včetně stanovených sankcí.**

Zvláštní úprava – Pokyny pro realizaci projektů financovaných z Evropského sociálního fondu (ESF) na Univerzitě (září 2006)

Před poskytnutím podpory je příjemce povinen mít zřízen **samostatný bankovní účet**, který slouží výhradně pro bankovní operace související s projektem.

Příjemce podpory je povinen **archivovat dokumentaci projektu po dobu 10 let** po obdržení závěrečné platby.

Pokyny dále stanoví náležitosti účetních dokladů (rozděleny dle skupin dokladů – např. příjmové účetní doklady, výdajové účetní doklady, faktury vydané a přijaté, bankovní výpisy apod.).

Charakteristika osobních nákladů – jsou to výdaje na zaměstnance žadatele a jeho projektových partnerů, kteří jsou přímo zapojeni do realizace projektu (včetně pracovníků zaměstnaných na základě dohod o pracovní činnosti a o provedení práce). Je umožněno sjednat další pracovní poměr, popř. dohodu s akademickými pracovníky Univerzity, i s ostatními neakademickými pracovníky, v souvislosti s prací na projektu, a to na jiný druh práce než jaký je sjednán v původní pracovní smlouvě (např. projektový manažer). **Každý člen projektového týmu je povinen si vést evidenci odpracované doby na realizaci projektu.**

Pokyny dále blíže specifikují **cestovní náhrady, náklady na zařízení a vybavení** – výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného resp. nehmotného majetku s pořizovací cenou nad 40 000,-, resp. 60 000,- Kč, a s dobou použitelnosti delší než 1 rok, administrativní výdaje atd.

Neuznatelné výdaje – jsou taxativně vyjmenovány výdaje, které se v rámci ESF nepovažují za uznatelné (např. finanční leasing, výdaje na zaměstnance, kteří se na projektu nepodílejí přímo, odstupné, nedobytné pohledávky, kurzové ztráty atd.).

Audit – všechny grantové projekty financované nebo spolufinancované z ESF s objemem rovným nebo vyšším než **3 000 000 Kč** (včetně DPH) musí být před podáním žádosti o závěrečnou platbu auditované (externí audit).

6.1.9.1. Dodatek č. 1 k metodickému pokynu – Pokyny k projektům financovaným ze strukturálních fondů

Nově stanovená metodika kalkulace (vykazování) nepřímých nákladů projektů pro potřeby řešitelů projektů a žadatelů o poskytnutí prostředků k financování projektů ze zdrojů EU (příp. i jiných zdrojů, např. Grantové agentury). Jedná se o výpočet nepřímých nákladů ve vazbě na přepočtený stav zaměstnanců řešících či podílejících se na projektech. **Stanovuje se podíl ročních nepřímých nákladů na jednoho zaměstnance.**

6.1.9.2. Dodatek č. 2 k metodickému pokynu – upřesnění pravidel pro stanovení úrovně nepřímých nákladů (pro účely předkládání projektů v rámci OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, projektů financovaných ze zdrojů Grantové agentury ČR)

Na základě připomínek k Dodatku č. 1 byl vypracován systém výpočtu nepřímých nákladů pro projekty Grantového systému GA ČR a pro projekty OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost (řízeno MŠMT). **Připomínky** se týkaly skutečností, že **není reálné v praxi předem stanovit počet zaměstnanců, kteří se podílejí přímo či nepřímo na řešení projektu.** Původní model zároveň vycházel z faktu, že aby byl použitelný pro více typů projektového financování, je třeba mezi **způsobilé výdaje zahrnout pouze ty výdaje, které jsou způsobilé pro většinu aktuálně řešených projektů.**

Dodatek tedy stanoví alternativní způsob výpočtu hodnoty nepřímých nákladů pro vybrané typy projektového financování. Tento **výpočet je stanoven i pro stanovení úrovně nákladů pro Operační program Výzkum a vývoj pro inovace.**

6.2. Případová studie č. 2 - Pražská vysoká škola

6.2.1. Dokumenty VŠ

V rámci případové studie jsme vycházeli ze seznamu dokumentů VŠ, který nám byl dán k dispozici a který tvoří přílohu č. 2. Z nich jsme pak vybrali relevantní dokumenty, vztahující se k tematice námi zpracovávané studie. Jedná se o následující dokumenty:

Platné vnitřní normy

- Statut Vysoké školy - platnost od 28. 11. 2006;
- Vnitřní mzdový předpis - účinný od 1. 3. 2007;
- Pravidla hospodaření - platnost od 28. 11. 2006;
- Pravidla pro vkládání peněžitých a nepeněžitých vkladů do právnických osob - platnost od 24. 11. 2005;
- 20.17/07 Pravidla doplňkové činnosti Praha - Platnost od 1.6.2008.

Směrnice

- 60.03/99 Úschova účetních písemností;
- 60.01/99 Hlavní zásady vedení účetnictví a systém jeho zpracování.

Výnosy

30.09/05 Hospodaření s veřejnými prostředky poskytovanými na institucionální podporu výzkumu a vývoje – výzkumné záměry
– Příloha 1

6.2.2. Organizační struktura

Předmětná vysoká škola je veřejnou vysokou školou univerzitního typu.

Orgány vysoké školy

Samosprávnými orgány jsou:

- a) Akademický senát VŠ;
- b) Rektor;
- c) Vědecká rada VŠ;
- d) Disciplinární komise VŠ;

dalšími orgány jsou:

- a) Správní rada VŠ;
- b) Kvestor.

V čele VŠ stojí **rektor**, který v případech, kdy to zvláštní předpis předpokládá, plní **působnost statutárního orgánu**. Rektora zastupují v jím určeném rozsahu **prorektori**.

Rektor jmenuje a odvolává:

- prorektora pro pedagogiku;
- prorektora pro vědu a výzkum;
- prorektora pro zahraniční styky;
- prorektora pro rozvoj a výstavbu.

Kvestor řídí hospodaření a vnitřní správu VŠ a vystupuje jejím jménem v rozsahu stanoveném opatřením rektora.

Součásti VŠ

Součásti VŠ jsou:

- a) fakulty:

- Fakulta chemické technologie;
- Fakulta technologie ochrany prostředí;
- Fakulta potravinářské a biochemické technologie;
- Fakulta chemicko-inženýrská;

b) celoškolská pracoviště:

- katedra jazyků;
- katedra tělesné výchovy;
- katedra společenských věd;
- centrální laboratoře;
- výpočetní centrum;
- ústřední knihovna;
- vydavatelství,

c) rektorát,

d) účelová zařízení.

Celoškolská pracoviště se zřizují pro zajišťování služeb potřebných ke vzdělávací, výzkumné nebo další tvůrčí činnosti. V jeho čele je vedoucí, který za svou činnost odpovídá rektorovi, kvestorovi nebo příslušnému prorektorovi.

Hodnocení činností VŠ

VŠ každoročně vyhodnocuje jednotlivé činnosti s cílem dosáhnout vysoké kvality ve vzdělávací, vědecké, výzkumné, vývojové a dalších tvůrčích činnostech. Výsledky těchto hodnocení jsou následně zveřejněny, promítnuty do dlouhodobých záměrů a jejich aktualizací a jsou podkladem pro strategická rozhodování a operativní opatření rektora.

6.2.3. Vymezení hlavní činnosti VŠ

VŠ slouží k samostatnému a svobodnému vzdělávání, výchovné, vědecké, výzkumné, vývojové a tvůrčí činnosti, se zaměřením na obory, tvořící akreditované studijní programy.

Vzdělávací, vědecká, výzkumná, vývojová a další tvůrčí činnost zahrnuje:

- inženýrské oblasti chemické, biochemické, biologické, potravinářské, materiálové, informační, počítačové, ekonomické a dále související oblasti hraniční a interdisciplinární a vědní disciplíny.

Vysoká škola uskutečňuje bakalářské, magisterské a doktorské studijní programy a programy celoživotního vzdělávání.

Vysoká škola provádí ke splnění účelu, pro který byla zřízena, i vydavatelskou, ubytovací a stravovací činnost.

Doplňková činnost (viz. čl. 8 Pravidel hospodaření VŠ)

VŠ a její součásti jsou povinny užívat majetek VŠ k plnění úkolů ve vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové nebo další tvůrčí činnosti či pro kulturní, sportovní a další činnost, pro ubytování a stravování členů akademické obce, ostatních zaměstnanců VŠ a hostů nebo k zajišťování provozu VŠ. Je možné jej použít i na doplňkovou činnost, v souladu se zákonem, statutem a ostatními vnitřními předpisy.

VŠ vykonává **v rámci doplňkové činnosti za úplatu činnost navazující na její hlavní činnost**. Doplňková činnost nesmí ohrozit kvalitu, rozsah a dostupnost činností, k jejichž uskutečňování byla VŠ zřízena.

Doplňkovou činnost organizují jednotlivé součásti a organizační útvary VŠ. **Vedoucí organizačního útvaru odpovídá za to**, že plnění úkolů v doplňkové činnosti neomezí kvalitu, rozsah a dostupnost hlavní činnosti, že náklady doplňkové činnosti budou pravdivě vykázány a **tato činnost nebude ztrátová**.

6.2.4. Odměňování

Pravidla pro poskytování mzdy, odměny za pracovní pohotovost a odstupného upravuje **Vnitřní mzdový předpis VŠ.**

Směrnice v čl. 2 umožňuje sjednat tzv. **individuální smlouvu o mzdě**, a to se zaměstnanci VŠ, za předpokladu, že se jedná o zaměstnance pro VŠ klíčové nebo vykonávající činnosti, které lze označit jako nosné s tím, že v těchto případech navrhuje rektorovi sjednání individuální mzdy příslušný děkan, prorektor, kvestor nebo je rektor navrhovatelem sám. Rektor takovýto návrh projedná v příslušné odborové organizaci a následně jej předloží ke schválení Akademickému senátu VŠ.

Na VŠ se uplatňuje mzdový tarif, příplatky ke mzdě (rizikový, za vedení, osobní příplatek a příplatek za práci na projektu) spolu s odměnami.

Akademičtí, vědečtí, výzkumní a vývojoví pracovníci i ostatní zaměstnanci jsou rozděleni do 3 základních skupin A, V, B s tím, že každá skupina se člení na tarifní třídy, ke kterým jsou přiřazeny jednotlivé druhy práce.

Odměny

Odměny tvoří nenárokovou část mzdy. Kromě jiných se uplatňují:

- odměny za práci na projektech – pro zhodnocení dlouhodobých, obvykle ročních výsledků a aktivit zaměstnance spojených s plněním činností přímo v rámci projektů výzkumných, pedagogických aj.;
- odměny za podporu projektů – pro zhodnocení dlouhodobých, obvykle ročních výsledků zaměstnance spojených s podpůrnými činnostmi pro projekty.

Příplatek za práci na projektu

Je součástí mzdy, která vyjadřuje ohodnocení činností zaměstnance v rámci projektu v případě, že toto ohodnocení je zároveň **vázáno na výkaz odpracované doby zaměstnance činnostmi na tomto projektu v daném období.**

6.2.5. Transfer výzkumu a vývoje – spin off subjekty, doplňková činnost

Tuto problematiku upravují **Pravidla pro vkládání peněžitých a nepeněžitých vkladů VŠ do právnických osob, spolu s Pravidly doplňkové činnosti VŠ.**

VŠ může vkládat peněžitě a nepeněžitě vklady pouze do právnických osob, jejichž předmět činnosti souvisí se vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou nebo další tvůrčí činností VŠ, případně s doplňkovou činností. Ve zvlášť odůvodněných případech se může jednat i o činnost, která slouží k účinnějšímu využití lidských zdrojů a majetků VŠ.

Výše uvedenými právnickými osobami mohou být:

- obchodní společnosti,
- družstva,
- obecně prospěšné společnosti,
- zájmová sdružení právnických osob.

Podstatné náležitosti návrhu na vklad peněžitého nebo nepeněžitého vkladu do právnické osoby:

- a) důvody, účel a cíl založení PO nebo získání účasti v PO;
- b) podnikatelský záměr;
- c) výše peněžitého vkladu, určení nepeněžitého vkladu;
- d) přínosy pro VŠ;
- e) návrh smlouvy.

Návrh předkládají rektorovi prorektori, kvestor nebo děkani. Po projednání v Kolegiu rektora, předkládá rektor návrh Akademickému senátu VŠ k vyjádření, a poté Správní radě VŠ za účelem vydání předchozího písemného souhlasu.

Doplňková činnost

Pravidla upravují základní doplňkovou činnost VŠ, kterou představují vývojové, servisní a poradenské práce a služby poskytované za úplatu právníkům a fyzickým osobám v tuzemsku i zahraničí.

Pro realizaci práce v celkové hodnotě **nad 50.000,- Kč musí být uzavřena písemná smlouva s objednatelem.**

Práce při řešení úkolů základní doplňkové činnosti zabezpečuje VŠ především svými zaměstnanci, kteří tyto práce vykonávají nad rámec svých povinností a jsou za ně odměňováni formou odměn.

Odměny nelze přiznat osobám, které mají s VŠ sjednání pouze dohodu o pracích konaných mimo pracovní poměr.

Pro plnění úkolů v rámci základní doplňkové činnosti lze přijmout zaměstnance do pracovního poměru, pokud:

- veškeré osobní náklady i režijní náklady spojené s činností těchto zaměstnanců jsou pokryty ze smluv, pro jejichž plnění jsou pracovní poměry sjednány;
- pracovní povinnosti těchto zaměstnanců se vztahují výhradně ke splnění úkolů v rámci základní doplňkové činnosti;
- před sjednáním PP musí být uzavřena písemná smlouva s objednatelem, ve které jsou dohodnuty zálohy;

- pokud nejsou osobní náklady uhrazeny ze smlouvy, hradí se v rámci pracoviště z prostředků získaných z jiných smluv základní doplňkové činnosti.

Rozdělení prostředků získaných základní doplňkovou činností je upraveno v čl. 6 Pravidel. Nejprve se po odečtení DPH z daňového základu odečtou přímé náklady (materiál, práce a služby a cestovné), dále pak mzdové a osobní náklady. Je stanoven vzorec pro výpočet příspěvku na centrální režii a příspěvku na provoz a vybavení pracoviště. Příspěvky na provoz a vybavení pracoviště se obvykle dělí na provozní a investiční prostředky v poměru 1:4.

6.2.6. Práva průmyslového vlastnictví

V předložených dokumentech jsme nenalezli úpravu této oblasti.

6.2.7. Ochrana osobních a citlivých údajů

V předložených dokumentech jsme nenalezli úpravu této oblasti.

6.2.8. Účelová a institucionální podpora výzkumu a vývoje - sledování přímých a nepřímých výdajů

VŠ má upraveno prostřednictvím **Výnosu č. 30.09/05- Hospodaření s veřejnými prostředky poskytovanými na institucionální podporu výzkumu a vývoje na VŠ – výzkumné záměry.**

Výnos rozděluje uznané náklady (výdaje) do následujících kategorií:

- a) **osobní náklady** nebo výdaje na výzkumné zaměstnance, techniky, další pomocný personál;

b) **náklady nebo výdaje na přístroje, stroje, zařízení, budovy a další hmotný nehmotný majetek** používaný výhradně a trvale pro výzkumnou činnost v přímé souvislosti s řešením výzkumného záměru a v souladu se žádostí o podporu (nákup strojů, odpisy majetku používaného pro výzkumné záměry, který nebyl pořízen z institucionální podpory);

c) **další provozní náklady** vzniklé v přímé souvislosti s řešením výzkumného záměru (nákup materiálu, nákup služeb, náklady na údržbu a opravy majetku, používaného v přímé souvislosti s řešením výzkumného záměru).

Uznaným nákladem nejsou:

- náklady marketingu;
- náklady na prodej a distribuci výrobků;
- náklady na finanční pronájem (půjčky);
- náklady na pronájem věci s následnou koupí (leasing) převyšující prvotní nákupní cenu.

Za služby související s výzkumným záměrem se nepovažují uhrazené konferenční poplatky pracovních cest zaměstnanců, kteří nemají uzavřený pracovní poměr popř. dohodu o pracích konaných mimo pracovní poměr k VŠ.

d) **cestovní náhrady** (i konferenční poplatky uskutečněných pracovních cest);

e) **náklady na mezinárodní spolupráci** v přímé souvislosti s řešením výzkumného záměru (např. poplatky za členství v mezinárodní organizaci);

Těmito náklady nejsou náklady na „spoluúčast“ zahraniční výzkumné instituce při řešení výzkumného záměru (např. ubytování zahraničního hosta). V rámci vykazování nákladů na mezinárodní spolupráci lze zaměstnat i cizího státního příslušníka. Náklady na uspořádání mezinárodních konferencí nejsou součástí uznaných nákladů (hrazeno z příspěvku účastníků).

- f) **náklady na zveřejnění výsledků výzkumného záměru**, včetně nákladů zjištění práv k výsledkům výzkumu;
- g) **doplňkové (režijní) náklady** – administrativní náklady, náklady na pomocný personál a infrastrukturu, energii a služby.

6.2.9. Modely řízení, rozhodovací procesy, risk management, atp.

Ve vnitřních předpisech nebyly nalezeny žádné relevantní dokumenty k tomuto tématu.

6.3. Případová studie č. 3 – pražská v.v.i

6.3.1. Dokumenty výzkumné instituce

V rámci případové studie jsme vycházeli ze seznamu dokumentů výzkumné instituce, který nám byl dán k dispozici a který tvoří přílohu č. 3. Z nich jsme pak vybrali relevantní dokumenty, vztahující se k tematice námi zpracovávané studie. Jedná se o následující dokumenty:

	číslo	Platnost od – do
Zřizovací listina		
Organizační řád	29.4.2009	1.5.2009
Vnitřní mzdový předpis	17.3.2009	1.4.2009
Pravidla pro hospodaření s fondem účelově určených prostředků	15.5.2007	1.6.2007
Směrnice ředitele		
O oběhu a zpracování účetních dokladů	1/1998	19.10.1998
Vnitřní předpisy		
Spisový a skartační řád		1.12.2005

stále

Rozhodnutí ředitele

číslo/rok

Stanovení postupu při provádění prací pro odběratele (zakázková činnost)	1/1999	12.4.1999
---	--------	-----------

Odborová organizace

Kolektivní smlouva + přílohy	8.4.2009
------------------------------	----------

6.3.2. Organizační struktura

Předmětná pražská instituce je pracovištěm Akademie věd ČR, právní formou je veřejná výzkumná instituce.

Orgány výzkumné instituce:

- a) Ředitel
- b) Rada
- c) Dozorčí rada.

Ředitel

Je **statutárním orgánem** výzkumné instituce, jedná jejím jménem a rozhoduje ve všech věcech, pokud nejsou svěřeny do působnosti rady, dozorčí rady nebo příslušných orgánů AV ČR. Je jmenován AV ČR.

Čl. 3 Organizačního řádu stanoví v odst. 3 povinnosti ředitele, který mimo jiné:

- koncepčně, organizačně, ekonomicky a personálně zajišťuje uskutečňování vědeckého výzkumu a provádí jeho hodnocení;
- zabezpečuje řádné vedení účetnictví, zajišťuje hospodaření s finančními prostředky;
- předkládá po projednání v radě poskytovatelům návrhy výzkumných záměrů a návrhy projektů výzkumu a vývoje.

Ředitel je mimo jiné oprávněn:

- delegovat pravomoc i na jiné podřízené zaměstnance (delegace musí mít písemnou formu, delegováním se ředitel nezbujuje své odpovědnosti),
- vydávat stanoviska;
- vydávat vnitřní předpisy;
- ustanovovat do funkce a odvolávat vedoucí organizačních útvarů.

Ředitel přímo řídí:

- zástupce ředitele;
- vedoucí vědeckých sekcí;
- vědeckého tajemníka;
- vedoucího technicko-hospodářské správy.

Statutárním zástupcem ředitele je **zástupce ředitele**, který jej zastupuje podle jeho pokynů, v případě nepřítomnosti ředitele pak řídí činnost instituce v plném rozsahu. Zástupce ředitele pro cílený výzkum mimo jiné navrhuje systémová opatření stimulující získávání a účelné užívání dodatečných finančních zdrojů.

Rada ústavu

Členy rady volí a odvolává shromáždění výzkumných pracovníků. Skládá se z předsedy, místopředsedy a dalších členů.

Rada zejména:

- dbá na zachovávání účelu, pro který byla instituce zřízena, na uplatňování veřejného zájmu a na řádné hospodaření;
- projednává návrhy výzkumných záměrů, návrhy projektů výzkumu a vývoje instituce;
- schvaluje rozpočet;
- projednává návrhy smluv o spolupráci s tuzemskými a zahraničními subjekty;
- schvaluje vnitřní předpisy (volební řád, jednací řád, organizační řád, vnitřní mzdový předpis, pravidla pro hospodaření s fondy).

Dozorčí rada

Předsedu, místopředsedu a další členy jmenuje a odvolává Akademická rada AV ČR.

Dozorčí rada zejména vykonává dozor nad činností a hospodařením instituce.

Organizační členění

Organizačními útvary jsou:

- a) centrální úsek (sekretariát, vědecká knihovna, oddělení síťování a výpočetní techniky, BZOP a OP);
- b) technicko-hospodářská správa;
- c) výzkumné sekce, vědecká, podpůrná a administrativní oddělení.

Vědecká činnost se provádí v 5 vědeckých sekcích, které se dále člení na vědecká oddělení.

6.3.3. Vymezení hlavní činnosti

Předmětem hlavní činnosti je **vědecký výzkum v oblasti fyziky, zejména fyzika elementárních částic, kondenzovaných systémů, plazmatu a optiky**. Svou činností přispívá ke zvyšování úrovně poznání a vzdělanosti a k využití výsledků vědeckého výzkumu v praxi.

Instituce získává, zpracovává a rozšiřuje vědecké inovace, vydává vědecké publikace, poskytuje vědecké posudky, stanoviska a doporučení a provádí konzultační a poradenskou činnost.

Ve spolupráci s vysokými školami uskutečňuje doktorské studijní programy, rozvíjí mezinárodní spolupráci, včetně **organizování společného výzkumu se zahraničními partnery**.

6.3.4. Odměňování

Problematika je upravena **Vnitřním mzdovým předpisem**.

Obecně je uplatněn systém tarifních mezd, kdy zaměstnanci jsou rozděleni do 6 tarifních tříd. Čl. 8 odst. 4 mzdového předpisu stanoví možnost vyplácet tarifní mzdu zaměstnanci, který řeší projekt výzkumu a vývoj, popř. její část ze mzdových prostředků přidělených na řešení tohoto projektu. Výše a způsob vyplácení musí být upraven ve smlouvě mezi poskytovatelem a příjemcem prostředků na řešení projektu.

Zaměstnanci, který řeší projekt výzkumu a vývoje nebo se na jeho řešení podílí, lze poskytnout **osobní příplatek** ze mzdových prostředků přidělených na řešení tohoto projektu. Výše a způsob vyplácení musí být v souladu s pravidly stanovenými ve smlouvě uzavřené mezi poskytovatelem a příjemcem.

Zaměstnavatel může zaměstnanci poskytnout **odměnu**, zejména za:

- **úspěšné řešení projektu výzkumu a vývoje;**
- za splnění mimořádného a zvláště významného úkolu;
- za hospodářský přínos pro zaměstnavatele.

Smluvní mzda

Ve výjimečných případech je možné uzavřít **smlouvu o individuálních smluvních podmínkách** (smluvní mzdu). Lze ji přiznat zaměstnanci, jemuž **se hradí mzda z prostředků financovaných zahraniční institucí a je v projektu stanovena.**

Smluvní mzda se poskytuje na dobu určitou za přesně stanovených podmínek po schválení Radou.

6.3.5. Transfer výzkumu a vývoje

Upravena pouze zakázková činnost – Rozhodnutím ředitele ve věci **Stanovení postupu při provádění prací pro odběratele.**

Před započítáním prací je třeba vždy vyžádat smlouvu popř. objednávku u menších zakázek, která obsahuje předmět plnění, termín zhotovení a cenu.

Současně s předložením podepsané smlouvy provozní účtárně je třeba sestavit **předkalkulaci zakázky**, tzn. musí být předběžně určeno, kolik z uvedené ceny bude kalkulováno na přímý materiál, kooperaci, ostatní přímé náklady, mzdy a režii.

Mzdy řešitelům se vyplácí pouze pokud byly **práce vykonávány a vykázány nad rámec pracovního úvazku** a zakázka, na které byly práce prováděny, nebyla zadána rozpočtovou, příspěvkovou organizací nebo veřejnoprávní institucí.

6.3.6. Práva průmyslového vlastnictví

Z nám předložených dokumentů vyplývá, že instituce nemá samostatnou úpravu práv průmyslového vlastnictví. V příloze k vnitřnímu předpisu Oběh účetních dokladů – Stanovení pravomoci a odpovědnosti zaměstnanců je zakotveno (čl. VI.), že **v pravomoci vědeckého tajemníka** je mimo jiné **zajišťování právní agendy ústavu, patentů a vynálezů.**

6.3.7. Ochrana osobních a citlivých údajů

V předložených dokumentech jsme nenalezli úpravu této oblasti.

6.3.8. Účelová a institucionální podpora výzkumu a vývoje - sledování přímých a nepřímých výdajů

Instituce má upraveno pouze fungování tzv. fondu účelově určených prostředků, a to formou vnitřního předpisu – **Pravidla pro hospodaření s fondem účelově určených prostředků.**

Zdrojem tohoto fondu jsou kromě jiného účelově určené veřejné prostředky včetně prostředků účelové a institucionální podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, které nemohly být efektivně použity v rozpočtovém roce, ve kterém byly poskytnuty.

Takovéto účelové prostředky lze převést do fondu **v max. výši 5% objemu prostředků poskytnutých na jednotlivé projekty** výzkumu a vývoje v daném kalendářním roce. Převod těchto prostředků oznámí ředitel písemně poskytovateli.

Případný zůstatek po ukončení příslušného projektu nebo výzkumného záměru se v souladu s platnými smlouvami nebo rozhodnutím o poskytnutí dotace **vrací poskytovateli.**

6.3.9. Projekty financované ze strukturálních fondů EU, 7.RP, atp.

V předložených dokumentech jsme nenalezli úpravu této oblasti.

6.3.10. Modely řízení, rozhodovací procesy, risk management, atp.

Částečně upraveno v příloze k vnitřnímu předpisu Oběh účetních dokladů – Stanovení pravomoci a odpovědnosti zaměstnanců a jejich podpisových oprávnění.

Předpis taxativně vymezuje jednotlivé pravomoci následujícím způsobem:

- a) čl. I. stanoví **pravomoci a odpovědnosti ředitele ústavu** spolu s případy, kdy je třeba jeho **písemného souhlasu** (taxativně vymezeny písemnosti, které musí mít písemný souhlas ředitele – např. smlouvy o nájmu pronájmu, leasingové smlouvy, smlouvy o spoluužívání technických zařízení, vše nad 50.000,- Kč, smlouvy o dílo, pracovní smlouvy, kolektivní smlouva, roční účetní výkazy atd.);

- b) čl. II. stanoví **pravomoc a odpovědnost zástupce ředitele**, který v době jeho nepřítomnosti vyřizuje všechny písemnosti v rozsahu působnosti stanovených řediteli;
- c) čl.IV. stanoví pravomoc a odpovědnost **vedoucího vědecké sekce** (schvalování zahraničních a tuzemských pracovních cest podřízených, schvalování došlých faktur, požadavků na nákup majetku v rámci přidělených prostředků atd.);
- d) čl. V. stanoví pravomoci a odpovědnost **vedoucího vědeckého oddělení** (schvalování dovoleně, schvalování faktur, nákupu materiálu, služeb, hmotné a nehmotného majetku v rámci přidělených prostředků na jednotlivé zakázky apod.);
- e) čl. VI. stanoví pravomoci a odpovědnost **vědeckého tajemníka**, který mimo jiné vyřizuje centrální agendy zahraničních styků, zajišťuje právní agendu, patenty a vynálezy, schvaluje výdaje spojené s vydáváním časopisů apod.;
- f) čl. VII. stanoví pravomoci a odpovědnost **vedoucího technicko-hospodářské správy**;
- g) čl. VIII. stanoví pravomoci a odpovědnost **nositelů zakázek financovaných z grantových příp. účelových prostředků** – jedná se o souhlas s vynaložením investičních a neinvestičních výdajů z přidělených a jiných účelových prostředků, a dále návrh tarifní mzdy, odměn a osobního ohodnocení zaměstnance z grantových prostředků.

6.4. Vyhodnocení případových studií

6.4.1. Obecné shrnutí

Analýza vnitřních dokumentů, jakož i komunikace s analyzovanými institucemi, ukázaly, že:

- analyzované instituce jsou si vědomy důležitosti systému vnitřních předpisů pro všechny jejich aktivity, vedou o nich pečlivou evidenci a výhledově plánují jejich další zkvalitňování a doplňování, zejména v oblasti metodiky full-cost a směrnic duševního vlastnictví, atp.;
- analyzované instituce mají provázaný systém vnitřních předpisů, který uspokojivým způsobem upravuje převážnou část vytipovaných problémových okruhů;
- k stávajícím předpisům analyzovaných institucí lze vznést několik zásadních doporučení na jejich doplnění a zkvalitnění.

Z pohledu autorů této Analýzy je zcela pochopitelné, že některé z institucí nemají ještě jednotlivé právní problémy na úrovni vnitřních předpisů vyřešeny, a to zejména z toho důvodu, že zejména u tradičních institucí s velkým podílem realizace VaVal není zřejmě reálné ani účelné revolučním způsobem zasahovat do fungujícího (byť ne zcela perfektního) systému jejich vnitřních předpisů, což by mohlo ohrozit jejich chod, ale že je naopak nezbytné jednotlivé změny zavádět postupně tak, aby změnami ve vnitřních předpisech nebyly ohroženy jejich aktivity.

V tomto ohledu je patrný rozdíl mezi tradičními (zejména pražskými) institucemi s vysokým podílem efektivity VaVal a některými mimopražskými institucemi které s rozvojem VaVal započaly teprve nedávno, a proto měly ve vztahu k významnějším

zásahům do vnitřních předpisů o něco výhodnější pozici, a které jsou navíc nuceny k některým změnám svojí zamýšlenou účastí v OP VaVpl.

Z hlediska celkové úrovně úpravy vnitřních předpisů se ve vztahu k efektivnímu transferu znalostí a schopnosti být příjemcem podpory VaVal v široké škále existujících projektů podpory VaVal jeví jako nejpřípravenější institucí mimopražská univerzita analyzovaná v rámci Případové studie č. 1 (kapitola 6.1).

Dalším důvodem pro nedostatečnou úpravu některých problémových okruhů je, že jejich řešení zcela přesahuje reálné možnosti těchto institucí (zejména zavádění složitějších metodik jako například full-cost, případně složitějších úprav směrnic duševního vlastnictví, atp.).

6.4.2. Nejzávažnější nedostatky a oblasti doporučení

Nejvýznamnější nedostatky obecně jsou

- **stav implementace metodiky full-cost** (ani jedna z institucí není ve stavu plné implementace metody full-cost, pouze mimopražská univerzita je schopna její částečné aplikace na vybrané projekty);
- **neexistence směrnice duševního vlastnictví** (na pražské VŠ jsou IP směrnice ve stadiu přípravy, na mimopražské univerzitě ve stavu částečné implementace);
- **neexistence vnitřních předpisů upravujících spolupráci s třetími subjekty** vč. zakládání spin-off subjektů a příslušných strategických dokumentů.

6.5. Vyhodnocení dotazníku

Analýza od počátku fakultativně počítala i s metodou plošného dotazníku zasláného vybraným institucím za účelem získání obrazu o tom, jaký je stav vnitřních předpisů alespoň z pohledu těchto institucí.

Metoda dotazníku byla zvolena jako doplňková metoda analýzy současného stavu z toho důvodu, že přestože se autoři této Analýzy snažili o výběr reprezentativního vzorku tří institucí, na které byly vypracovány tři výše uvedené případové studie, jsou si autoři vědomi toho, že se jedná o vzorek pouze tří z několika desítek výzkumných organizací působících v ČR⁸⁴.

Z toho důvodu byla zvolena metoda dotazníku, která má v několika základních bodech doplnit a ověřit obecnou platnost zjištění učiněných v rámci případových studií. Formulář dotazníku tvoří Přílohu č. 4 této Analýzy. Pro zefektivnění dotazníkové akce přistoupili autoři Analýzy k výběru vhodných kontaktů a institucí, jimž byl dotazník zaslán prostřednictvím tzv. sítě EFTRANS – lidé v regionech. Prostřednictvím této sítě byly získány kontakty na celkem 23 institucí. Autoři této Analýzy počet oslovených institucí považují za dostačující, neboť šlo o to vytipovat instituce, které se zapojují do programů podpory VaVal a zároveň instituce ochotné efektivně se zapojit do spolupráce formou dotazníku. Z tohoto důvodu nakonec nebylo přistoupeno k obeslání všech VVI a VŠ.

Na druhé straně jsou si autoři vědomi i do určité míry omezené vypovídající hodnoty dotazníku, neboť:

- z několika desítek VŠ a VVI bylo osloveno 23 institucí a dotazník do doby finalizace

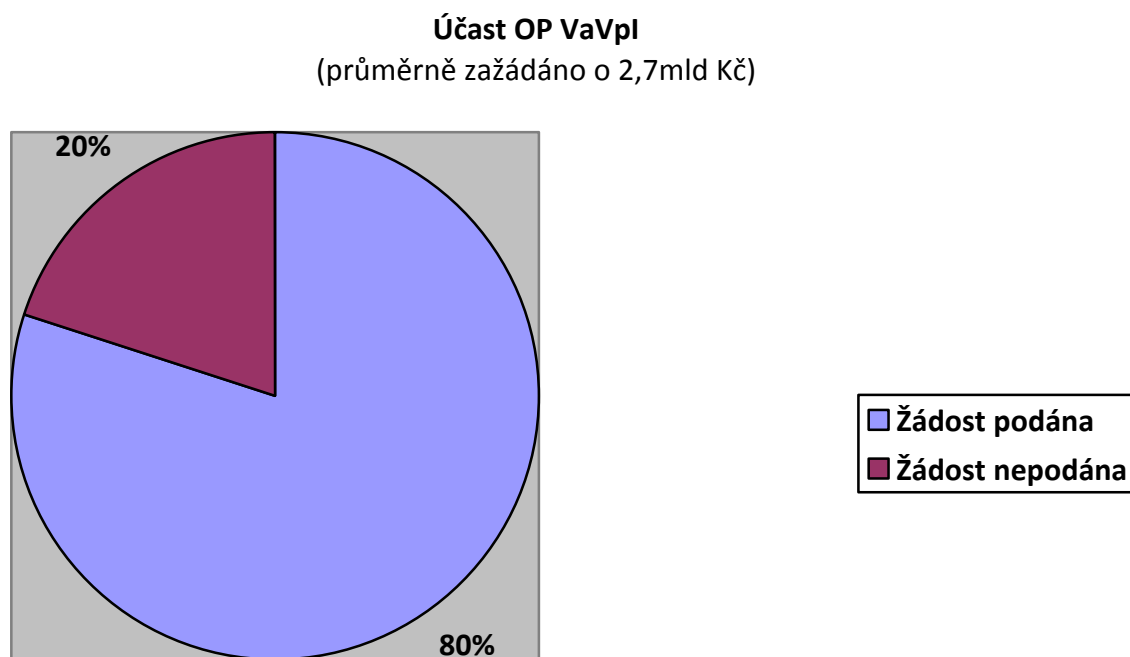
⁸⁴ V roce 2009 bylo registrováno celkem 26 (veřejných) VŠ a celkem 73 VVI

této Analýzy vyplnilo pouze 9 institucí;

- jedná se o vlastní, a tedy subjektivní hodnocení ze strany dotazovaných institucí;
- lze učinit předpoklad, že osloveny byly a na dotazník reagovaly spíše „progresivnější“⁸⁵ instituce.

6.5.1. Účast v programech

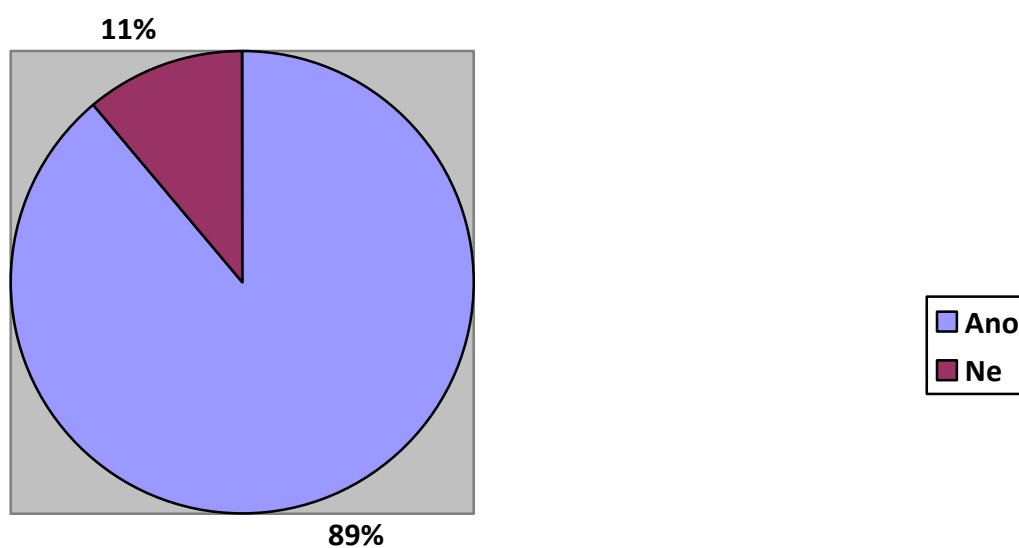
Z 9 institucí, které vyplnily dotazník, se 8 účastnilo 6./7.RP (průměrná výše dotace na jednu instituci účastnící se 6./7.RP 23,5ml. Kč) a 6 podalo žádost do OP VaVpl (zažádáno průměrně na jednu instituci, která podala žádost do OP VaVpl o 2,7 mld. Kč).

⁸⁵ O „progresivnosti“ těchto institucí svědčí zejména jejich relativně vysoký podíl účasti na národních a mezinárodních programech podpory VaVal.

Účast 6./7.RP

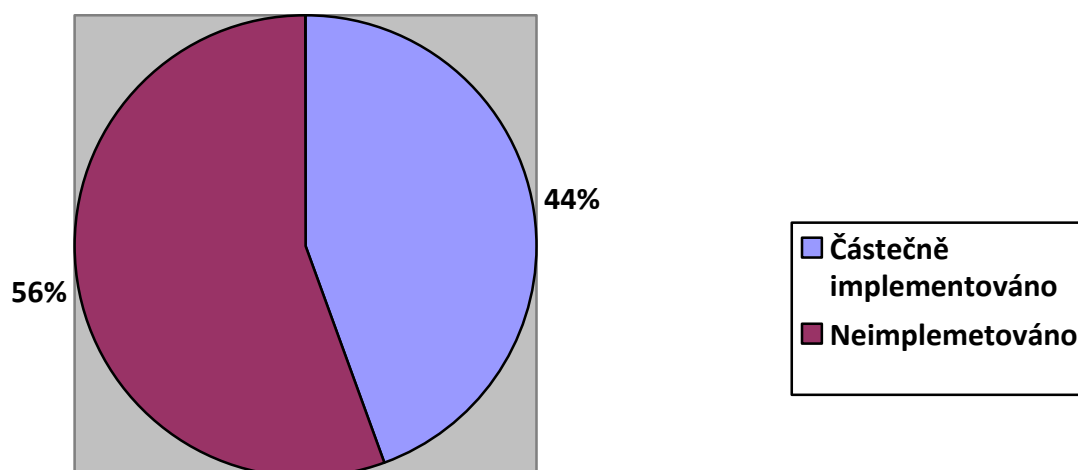
(průměrné čerpané prostředky na instituci 23,5 mil Kč)

6.5.2. Full-cost

Z 9 institucí uvedly 4, že jsou schopny částečně aplikovat metodiku full-cost, zbylé instituce uvedly, že dosud nejsou schopné aplikovat metodiku full-cost vůbec. 6 z 9 institucí uvedlo, že předpokládají plnou implementaci full-cost metodiky v roce 2012, zbylé instituce údaj o plánovaném roce plného zavedení metodiky full-cost neuvedly.

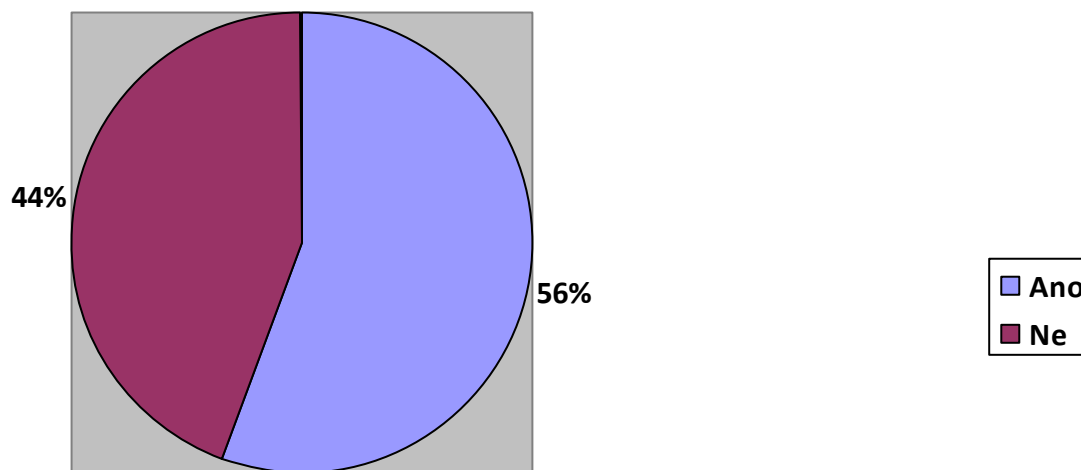
Implementace metodiky full-cost
(Převládající předpokládaný termín implementace rok 2012)

6.5.3. Vnitřní úprava IP

Z 9 zkoumaných institucí má dle výsledků dotazníku schválenou příslušnou směrnici duševního vlastnictví pouze 5 institucí, přičemž dle odpovědí na doplňující dotazy i v těchto 5 institucích nejsou vesměs tyto směrnice plně v souladu s doporučeními učiněnými v této Analýze.

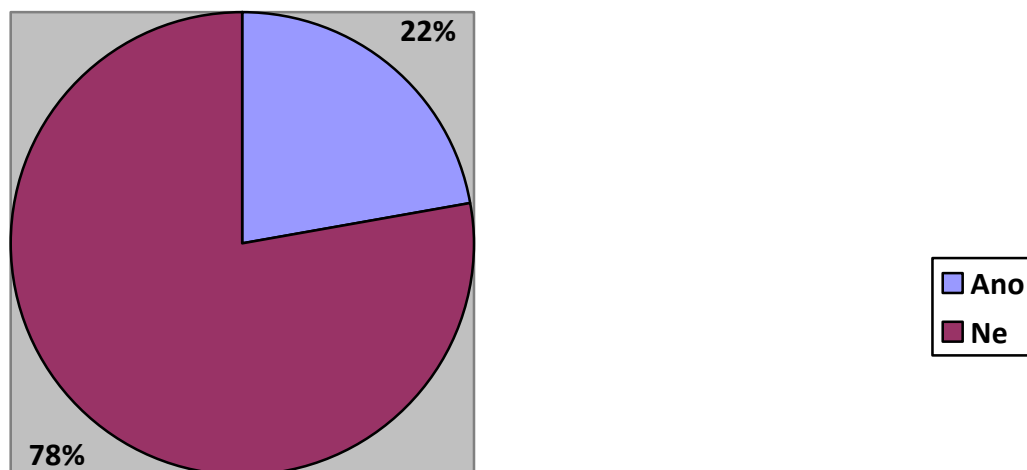
Vnitřní úprava IP
(IP Směrnice, atp.)

6.5.4. Směrnice na ochranu osobních údajů a důvěrných informací

Jak ukázalo dotazníkové šetření, z 9 institucí pouze dvě mají platnou směrnici o ochraně osobních údajů.

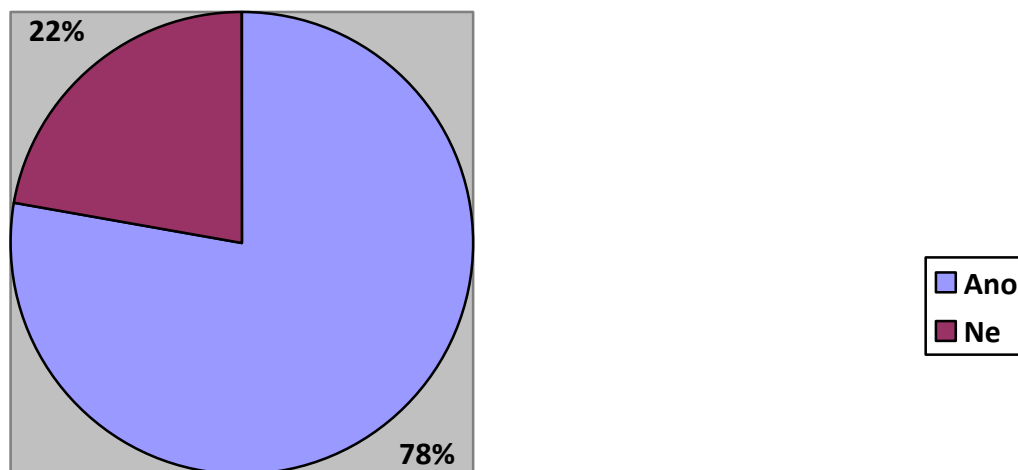
Směrnice na ochranu osobních údajů a důvěrných informací
(vč. Obchodního tajemství, atp.)

6.5.5. Vnitřní úprava zadávání zakázek

Z 9 institucí, které vyplnily dotazník, má 7 směrnici pro zadávání zakázek.

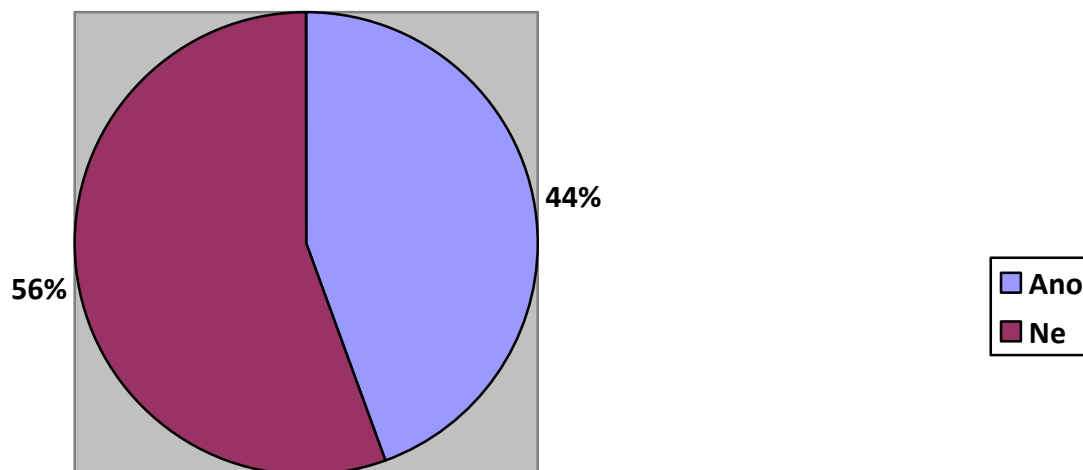
Vnitřní úprava zadávání zakázek

6.5.6. Směrnice pro spolupráci s podnikatelskou/aplikační sférou

4 z 9 institucí potvrdilo existenci nějaké formy vnitřního dokumentu upravujícího spolupráci s podnikatelskou/aplikační sférou.

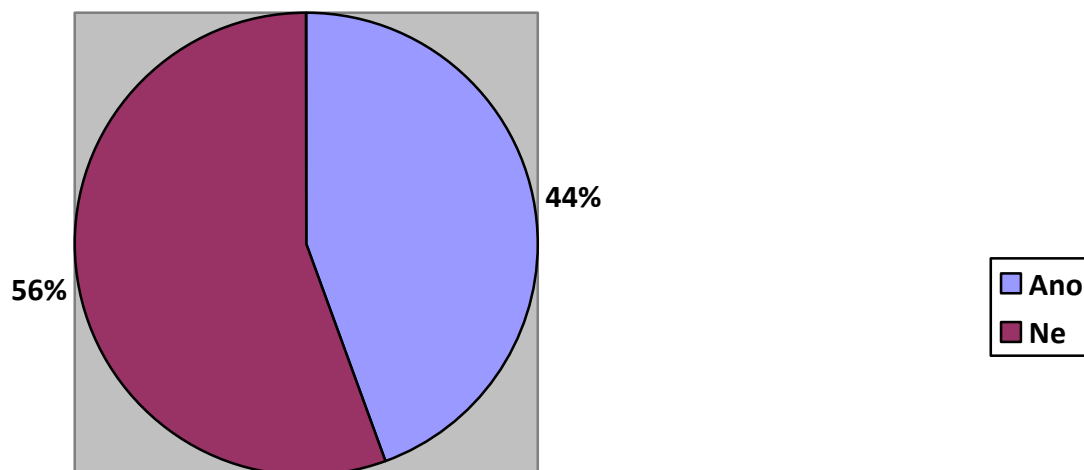
Směrnice pro spolupráci s podnikatelskou/aplikační sférou

6.5.7. Změny v návaznosti na novelu ZPVaVal

Poslední otázkou, kterou dotazník prověřoval, je, zda dotazované instituce provedly nějaké změny ve vnitřních předpisech v přímé návaznosti na poslední významnou novelu ZPVaVal. Dle obdržených a vyplněných dotazníků 4 z 9 institucí provedly změny ve vnitřních předpisech v návaznosti na tuto významnou změnu.

Změny v návaznosti na novelu ZPVaVal

6.5.8. Shrnutí výsledků dotazníku.

Vyplněné dotazníky ukazují na poměrně vysokou finanční účast na programech typu 6./7.RP a OP VaVpl, přičemž je zjevné, že právě účast v těchto programech bude silnou motivací pro všechny VŠ a VVI ke zkvalitňování systému vnitřních předpisů, které dosud ne u všech institucí odpovídají doporučením učiněným v této Analýze.

Obecně lze rovněž shrnout, že vyplněné dotazníky potvrdily, že výše uvedené případové studie poskytují poměrně reprezentativní ilustraci o aktuálním stavu úpravy vnitřních předpisů na výzkumných organizacích v ČR.

7. Kapitola 7 - Doporučená opatření

V této kapitole Analýzy jsou naznačena doporučená opatření obecně pro vnitřní předpisy všech VŠ a VVI, a dále také obecně z hlediska vhodných změn v legislativě ČR. Kapitola je členěna do subkapitol označených dle subkapitol Kapitoly 5, tj. podle tam popsáných problémových okruhů k řešení. Každá subkapitola popisuje jednak míru kritičnosti problému a závaznosti doporučení, jednak konkrétní doporučovaná opatření na úrovni změny stávajících vnitřních předpisů a přijetí organizačních opatření (s příslušnými odkazy na zjištění učiněná v předchozí kapitole), a dále případně také na úrovni případných legislativních změn.

7.1. Statusové otázky (status výzkumné organizace)

Jak již bylo analyzováno v příslušné subkapitole části 5 a jak potvrdila i Analýza v části 6, jedním z dosud nedostatečně řešených problémových okruhů je problém úpravy statutu výzkumné organizace v základních předpisech VŠ a VVI.

7.1.1. Úroveň řešení: úprava vnitřního předpisu

Doporučení:

Upravit základní ustanovení zřizovacích listin/statutů VŠ a VVI tak, aby vymezení jejich cílů a činností bylo v co největší míře souladu s definicí Rámce Společenství (včetně použité terminologie).

Z tohoto pohledu se jeví jako vhodné, aby v příslušném vnitřním předpise

(statutu/zřizovací listině/atp.) na jednom místě byly výslovně upraveny následující body:

a) Vymezení hlavních účelů/cílů/činností:

Vymezení hlavní činnosti by mělo obsahovat základní výzkum, aplikovaný výzkum nebo experimentální vývoj a šíření jejich výsledků prostřednictvím výuky⁸⁶, publikování nebo převodu technologií.

b) Konstatování principu reinvestování veškerého zisku do hlavních činností instituce (s případným odkazem na zákon).

c) Konstatování samostatnosti instituce (zřizovatel nemá přednostní přístup k výsledkům VaVal).

d) Konstatování, že instituce je výzkumnou organizací ve smyslu Rámce Společenství.

Stupeň kritičnosti doporučení: relativně nízký

VŠ a VVI zpravidla nebudou mít vůči národním⁸⁷ ani evropským poskytovatelům problém s prokázáním statutu výzkumné organizace; u VŠ je stupeň kritičnosti o něco vyšší než u

⁸⁶ U VVI lze šíření prostřednictvím výuky vynechat

⁸⁷ Viz například faktická presumpce existence statutu výzkumné organizace u VŠ a VVI v Příručce pro žadatele OP VaVpl

VVI, protože VVI naplňují do jisté míry převážnou část definičních znaků výzkumné organizace dle Rámce Společenství přímo ze zákona⁸⁸.

Míra závaznosti: doporučení k dalšímu zkvalitnění vnitřních předpisů

Jak vyplývá z výše uvedeného a jak ukázaly i výše uvedené Případové studie, stávající úprava vnitřních předpisů VŠ a VVI nepředstavuje závažnou překážku kvalifikace VŠ a VVI jakožto výzkumných organizací. Lze předpokládat, že národní poskytovatelé podpory si otázku statusu těchto institucí jakožto výzkumných organizací vyjasní sami⁸⁹. Avšak pro případ účasti v evropských programech se jeví jako vhodné provést formální úpravy vnitřních předpisů tak, aby jimi bylo možné doložit soulad s Rámcem Společenství.

7.2. Oddělené sledování výdělečných a nevýdělečných činností (včetně spin-off subjektů)

Dalším problémovým okruhem, který není dle učiněných zjištění na VŠ a VVI dostatečně řešen, je oddělené sledování a vykazování výdělečných a nevýdělečných činností. Primárním důvodem pro účetní oddělení výdělečných a nevýdělečných aktivit je požadavek evropského subvenčního práva k zamezení tzv. nepřímé podpory, tedy nepřímého podporování výdělečných aktivit výzkumných organizací z prostředků, které byly určeny na podporu nevýdělečných aktivit. Základním vyjádřením tohoto požadavku je bod 3.1.1. Rámce Společenství, který oddělení výdělečných a nevýdělečných aktivit stanoví jako základní podmínku posouzení podpory nevýdělečných činností výzkumných organizací mimo režim veřejné podpory.

⁸⁸ Viz zejména §2 odst. 1 (hlavní účel) a § 21 ZVVI (odst. 6 -povinná reinvestice zisků do hlavní činnosti, odst. 3, písm. d) - separátní vedení účetnictví)

⁸⁹ Viz bod 2.10.3. Příručky pro žadatele OP VaVpl

Tento problémový okruh má několik základních rovin:

a) Deklarace oddělení ve vnitřním předpise (oddělení „na papíře“)

- povinnost odděleného účtování vyplývá přímo ze zákona;
- úprava ve vnitřním předpise umožňuje doložit splnění požadavku pro potřeby účasti v programu atp.

b) Faktické oddělené sledování výdělečných a nevýdělečných činností (metodika a zajištění její aplikace v praxi)

Faktické oddělení sledování výdělečných a nevýdělečných aktivit může činit jisté obtíže zejména v oblasti alokace různých forem sdílených a nepřímých nákladů. Pouze fakticky realizované oddělení výdělečných aktivit je způsobilé zabránit veřejné podpoře.

c) Spin-off subjekty

Požadavek odděleného sledování se vztahuje i na subjekty typu spinn-off. Činnost těchto subjektů může být za podmínek stanovených Rámcem Společenství považována za součást nevýdělečných aktivit výzkumné organizace, a to v případě že **(i)** vykonávají (výhradně) činnosti sloužící převodu technologií (poskytování licencí, odstředivé vytváření (spin-off) dalších forem managementu znalostí vytvořených výzkumnou organizací) a **(ii)** jestliže jsou „vnitřní povahy“. Dle vysvětlení v poznámce pod čarou č. 25 Rámce Společenství se dle Komise „Vnitřní povahou [...] rozumí situace, kdy je management znalostí výzkumné organizace (výzkumných organizací) prováděn buďto oddělením nebo pobočkou⁹⁰ výzkumné organizace nebo společně s dalšími výzkumnými organizacemi.

⁹⁰ Zde je sporné, zda se „pobočkou“ rozumí i dceřiná společnost založená dle obchodního zákoníku, viz anglický termín „*subsidiary*“ (překládáno často jako „dceřiná společnost“) na straně jedné, svědčící ve prospěch této hypotézy, a německý termín „*Untergliederung*“ a francouzský termín „*filiale*“ odpovídající sémanticky spíše českému termínu pobočka/organizační složka.

Svěření dodávek specifických služeb třetím stranám prostřednictvím veřejné soutěže obvykle nezbavuje tyto činnosti povahy činností vnitřních. V praxi tedy také bude nutné ve vztahu k tomuto problémovému okruhu posoudit, zda je činnost konkrétního spin-off subjektu ve smyslu Rámce Společenství součástí nevýdělečných aktivit dané výzkumné organizace nebo nikoliv. Výkladem Rámce Společenství lze doložit, že v opačném případě bude na činnost spin-off subjektů nutno pohlížet jako na součást výdělečných aktivit.

7.2.1. Úroveň řešení 1: úprava vnitřního předpisu/včetně úpravy vnitřních předpisů existujících spin-off subjektů

Doporučení

Ve vnitřních předpisech oddělit hlavní a vedlejší činnost a zakotvit oddělené sledování výdělečné a nevýdělečné činnosti.

Stupeň kritičnosti: střední

Toto dělení je u většiny institucí již upraveno a v obecné rovině vyplývá jak pro VŠ tak pro VVI přímo ze zákona.

Míra závaznosti: doporučení k dalšímu zkvalitnění vnitřních předpisů, případně k jejich doplnění

7.2.2. úroveň řešení 2: vnitřní opatření k faktické realizaci oddělení evidence výdělečných a nevýdělečných činností

Druhou úrovní řešení tohoto problému je faktické zajištění oddělení výdělečných a nevýdělečných činností, což dle dosavadních zjištění není na VŠ a VVI dostatečně

upraveno. Cílem je implementovat systém, který umožní přesně oddělit výdělečné a nevýdělečné činnosti včetně všech forem sdílených/režijních nákladů. V této oblasti se tento problémový okruh prolíná s problémovým okruhem analytických a evidenčních nástrojů.

Doporučení

Zajistit faktické oddělení hlavní a vedlejší činnosti a fakticky fungující oddělené sledování výdělečné a nevýdělečné činnosti, včetně alokace sdílených/režijních nákladů. Tohoto zpravidla bude možné docílit pouze prostřednictvím zavedení interní metodiky na bázi full-cost.

Stupeň kritičnosti: kritické

Toto dělení je u většiny institucí již upraveno a v obecné rovině vyplývá jak pro VŠ tak pro VVI přímo ze zákona. Fakticky však často nejde tyto činnosti oddělit bez zavedení analytických nástrojů typu full cost.

Míra závaznosti: důrazné doporučení za účelem zabránění negativních důsledků, které by pro dotčené instituce mohly být citelné.

Povinnost oddělené evidence vyplývá přímo z Rámce Společenství, a má proto dopad na velkou část podpor VaVal již v ČR vyplacených mimo režim veřejné podpory. Pokud má být tento režim zachován, je zcela nezbytné zavést účinné nástroje, jejichž prostřednictvím bude zabráněno tomu, aby z těchto podpor byly byť okrajově zároveň financovány výdělečné aktivity výzkumných organizací.

7.3. Účetně analytické a evidenční nástroje – sledování a dokládání přímých a nepřímých výdajů

Dalším problémovým okruhem, který není ve vnitřních předpisech českých VŠ a VVI dostatečně upraven, je problematika účetně analytických a evidenčních nástrojů za účelem sledování a dokládání přímých a nepřímých výdajů. Jak je uvedeno výše, lze sledovat jednoznačnou tendenci poskytovatelů podpory VaVal k postupnému přecházení na tyto metody, a to v podobě tzv. metody full-cost. V OP VaVpl je full-cost metodika podmínkou uplatnění příslušných typů výdajů, v 7.RP dobíhají výjimky umožňující výzkumným organizacím aplikaci procentních sazeb na režijní výdaje, nicméně i tam lze předpokládat, že tyto výjimky nebudou platit dlouho. Minimálně pro 8.RP se již počítá s povinnou aplikací metodiky full-cost. Většina programů podpory VaVal ponechává detaily metodiky full cost přímo na příjemci, a to buď se stanovením základních prvků metodiky (např. OP VaVpl), případně též s požadavkem auditu metodiky registrovaným auditorem. Pro OP VaVpl se počítá s pověřením třetího subjektu auditem jednotlivých metodik full-cost.

7.3.1. Úroveň řešení 1: úprava vnitřního předpisu

Doporučení:

Ve vnitřních předpisech zavést účetně analytické a evidenční nástroje – sledování a dokládání přímých a nepřímých výdajů (full cost).

Zajistit faktickou implementaci metodiky, tedy zejména zajištění potřebného software (především vyhovujících informačních systémů), vzdělávání cílové skupiny (akademických pracovníků a ostatních pracovníků), vytvoření manuálů a školicích materiálů ke zpracovávané metodice, šíření povědomí o vytvořené metodice v rámci subjektu.

Stupeň kritičnosti: kritické

OP VaVpl již povinně vyžaduje metodiku full cost, 7.RP/8.ERP v dohledné době, přitom nejde o jednoduchý problém.

Míra závaznosti doporučení: důrazné doporučení za účelem otevření možnosti a zefektivnění účasti v programech podpory VaVal.

Jak je popsáno výše, nedostatečná implementace těchto nástrojů vede ke vzniku celé řady významných rizik a nevýhod na straně výzkumné organizace. Zavedení metodiky full-cost v následujících letech se jeví jako zcela nezbytné; přitom z hlediska časového není jednoduchou záležitostí.

7.3.2. Úroveň řešení 2: koordinace přípravy metodik na centrální úrovni a koordinace přístupu k jejich uznávání ze strany jednotlivých poskytovatelů podpory.

Doporučení:

Vzhledem k tomu, že:

- oproti původní koncepci zavést jednotnou metodiku full cost centrálně nakonec bylo přikročeno k řešení, kdy je zavedení metodiky přímo na jednotlivých výzkumných organizacích;
- v rámci jedné instituce není možné aplikovat více různých metodik full-cost;

je nutné probíhající aktivity koordinovat tak, aby na úrovni jednotlivých výzkumných institucí vznikaly metodiky full-cost, které budou poté, co obdrží certifikaci následně akceptovány ze strany všech poskytovatelů podpory VaVal alespoň v České republice.

Dle názoru autorů této Analýzy lze takového stavu dosáhnout kombinací dvou základních principů:

- **princip minimálních standardů** metodiky full-cost jako podmínka udělení certifikace (například tak, jak byly stanoveny v dokumentaci výzvy v rámci Prioritní osy 2 – Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj Oblasti podpory 2.4 – Partnerství a síť OP VK dne 21. prosince 2009 na „podporu zavedení metody full cost (= metody vykazování úplných nepřímých nákladů) jako nástroje spolupráce s aplikační sférou“, nebo v dokumentaci k OP VaVpl;
- **princip povinného uznávání** certifikované metodiky národními poskytovateli podpor.

7.4. Spolupráce s třetími osobami – nepřímá podpora

Dalším problémovým okruhem, který dle učiněných zjištění není ve vnitřních předpisech VŠ a VVI dostatečně řešen (často není řešen vůbec), je problematika spolupráce výzkumné organizace s podnikatelskou sférou. Na tento problémový okruh má významný dopad zejména ta část evropského práva veřejných podpor, která pojednává o tzv. **nepřímých podporách**.

Přitom spolupráce výzkumných organizací s podnikatelským sektorem je jednou z obecně vnímaných priorit jak na evropské úrovni, tak na úrovni národní. Je obecně přijímanou historickou zkušeností, že efektivní podpora výzkumu a vývoje vede k zvyšování efektivity ekonomiky a v konečném důsledku k hospodářskému růstu a zajištění udržitelného rozvoje. Jednou z podmínek efektivní podpory výzkumu a vývoje je však zejména efektivní spolupráce výzkumných organizací s aplikační sférou, a to jak z hlediska efektivního transferu technologií do praxe, tak z hlediska zvyšování podpory VaVal z neveřejných zdrojů. Efektivní spolupráce s aplikační sférou proto bývá často i závazným indikátorem jednotlivých programů podpory VaVal, a to jak na národní, tak na evropské úrovni.

Na druhé straně však spolupráce výzkumných organizací a aplikační sféry skýtá i celou řadu rizik ve formě tzv. **rozměňování/přelévání podpory** (hledisko politiky podpory VaVal) a tzv. **nepřímé podpory** (hledisko subvenčního práva).

Jak ukázala i příslušná podkapitola části 5, zdůrazňují veškeré relevantní dokumenty pro tuto oblast dva základní principy:

- princip tržní (princip soukromého investora) – zásada hospodárnosti (tj. spolupráce s podnikatelským sektorem za tržní ceny, nebo ceny pokrývající náklady s přidáním přiměřeného zisku, uplatňování principů transparentnosti a nenarušování soutěže, tj. řádná výběrová řízení na zakázky, atd.);
- princip ochrany duševního vlastnictví (tj. povinnost ochrany duševního vlastnictví vzniklého z projektů podporovaných z veřejných prostředků, duševní vlastnictví zůstává výzkumné instituci, ledaže jsou náklady výzkumu plně hrazeny podnikatelským subjektem atd.).

Přitom rizika spojená s nerespektováním principů spolupráce s podnikatelskou sférou jsou poměrně vysoká. Nerespektování těchto principů povede v konečném důsledku zpravidla k:

- nemožnosti uplatnění vynaložených výdajů;
- vrácení podpory nebo její části (včetně úroků);
- administrativnímu postihu.

7.4.1. úroveň řešení: úprava vnitřního předpisu/přijetí nového předpisu/strategie/politiky pro spolupráci s podnikatelskou sférou

Doporučení:

Přijmout nové/upravit stávající předpisy/strategie/politiky pro spolupráci s podnikatelskou sférou (obchodní politika/pravidla pro zadávání zakázek atp.)

Takovýto předpis by měl vyřešit zejména strategické otázky spolupráce konkrétní instituce s podnikatelskou sférou, včetně případného zřízení specializovaného pracoviště, vymezení odpovědnosti jednotlivých osob zapojených do rozhodování atp.

Dále by takovýto předpis měl stanovit základní pravidla pro spolupráci. Zde by se měly aplikovat zejména následující základní principy:

- **princip hospodárnosti (soukromého investora)** (princip tržních podmínek, případně uhrazení nákladů a přiměřeného zisku)
 - K tomuto bodu se jeví jako vhodné, aby vnitřní předpis zakotvil i závazné mechanismy pro určování tržních cen/cen nákladových se zahrnutím přiměřeného zisku ve vztahu k rozsahu jednotlivých zakázek.
 - Je notoricky známou skutečností, že stanovení tržní/nákladové ceny zejména v případě poskytování výsledků VaVal je významný praktický problém, nicméně v případě, že budou respektována předem stanovená pravidla a hodnověrné metody určení, bude mnohem méně pravděpodobné, že bude takto určená cena napadena, než když by tržní cena byla stanovena jen na základě volné úvahy.
- **princip transparentnosti**, vč. dodržování pravidel pro veřejné zakázky
 - Zejména pro subdodávky
- **princip dodržování pravidel Rámce Společenství a jiných dokumentů pro nakládání s výsledky VaVal**
 - zejména základní pravidla pro smluvní a kolaborativní výzkum.

Dále lze doporučit, aby příslušný vnitřní předpis zakotvil používání závazných smluvních vzorů pro standardní formy spolupráce (zejména smluvní a kolaborativní výzkum).

Stupeň kritičnosti: kritické

Tyto předpisy nejsou na institucích ČR dostatečně propracovány a živelný postup může vést k nesrovnalostem s důsledky administrativního postihu a krácení podpor.

Míra závaznosti: doporučení za účelem zabránění negativních důsledků, které by pro dotčené instituce mohly být citelné.

Relevantní dokumenty nestanoví povinnost výzkumných organizací takového předpisy přijímat, nicméně bez jejich přijetí existuje v důsledku živelného fungování spolupráce reálná hrozba porušování základních principů stanovených v relevantních dokumentech.

7.5. Spolupráce s třetími osobami – Partnerství

Dalším indikovaným problémovým okruhem, který dle učiněných zjištění není vnitřními předpisy upraven vůbec případně pouze okrajově, je v této Analýze označen souhrnným pojmem Spolupráce s třetími osobami - Partnerství.

Jedná se o problémový okruh, který je v relevantních dokumentech upraven zpravidla jen okrajově, kde však autoři této Analýzy učinili na základě vlastních zkušeností několik obecných poznámek.

Tento problém má dvě základní roviny:

- Partnerství se soukromou sférou (zde se tento problémový okruh prolíná s výše popsaným okruhem Spolupráce s třetími osobami – nepřímá podpora);
- Partnerství výzkumných organizací.

Pro obě roviny lze vytyčit následující požadavky:

- Standardy pro důvěryhodnost výzkumné organizace jako partnera (například zajištění ochrany důvěrných informací);

- Ochrana zájmů výzkumné organizace vůči partnerovi (včetně vzájemné ochrany práv k duševnímu vlastnictví);
- Flexibilita rozhodování a risk management na straně výzkumné organizace.

7.5.1. Úroveň řešení 1: systém vnitřních opatření ke zlepšení postavení instituce jako partnera další výzkumné organizace nebo podnikatelského subjektu

Doporučení:

Přijmout příslušná vnitřní opatření:

- Přijetí/úprava vnitřního předpisu, pracovního řádu, vzorových pracovních smluv za účelem ochrany důvěrných informací;
- Přijetí/úprava vnitřních předpisů za účelem zvýšení možností flexibilního rozhodování instituce (podpisový řád, rozhodování orgánů instituce per rollam, mimořádné rozhodovací pravomoci v případech, kdy je nezbytné rychle reagovat);
- Závazné smluvní vzory pro standardní formy spolupráce (včetně standardní úpravy nakládání s duševním vlastnictvím);
- Vnitřní předpis upravující principy pro nakládání s duševním vlastnictvím (ochrana výzkumné organizace);
- Přijetí strategického dokumentu spolupráce s třetími subjekty (základní strategie, rozhodovací postupy, rozložení odpovědnosti, risk management).

Zvážit zřízení zvláštního specializovaného pracoviště.

Stupeň kritičnosti: významné

S rozvojem spolupráce s aplikační sférou lze očekávat postupné zvyšování požadavků ze strany soukromé sféry, v evropských projektech často brání účasti českých institucí nemožnost dostatečně rychle a zároveň kvalifikovaně rozhodnout o zapojení instituce do konsorcia atp.

Míra závaznosti: doporučení za účelem zefektivnění účasti českých institucí v evropských projektech a zvýšení celkového objemu spolupráce s aplikační sférou

Ani v tomto případě nelze v relevantních dopadech vysledovat výslovné ustanovení, které by výzkumné organizace nutilo k přijetí těchto opatření. Nicméně aplikace těchto doporučení by měla být účinným nástrojem vedoucím k zvýšení objemu financování VaVal z neveřejných zdrojů a lepší udržitelnosti projektů podpory VaVal.

7.5.2. Úroveň řešení 2: doporučení zvážení legislativních úprav

Provedená zjištění ukazují, že zejména v oblasti flexibility rozhodování naráží možnost optimalizace ve vnitřních předpisech na úpravu rozhodování zejména na veřejných vysokých školách.

V tomto smyslu lze učinit obecné doporučení - s přihlédnutím k nové situaci opět zvážit rovnováhu mezi:

- **zajištěním tradičních institutů akademických svobod** (zejména zapojení pedagogů a studentů do rozhodovacích procesů, kteří jsou ovšem z hlediska administrativy amatéry) a **svobod jednotlivých fakult a ústavů vysoké školy** (tyto požívají vůči mateřské instituci značné autonomie, tato však nemá k dispozici dostatečné sankční nástroje k vynucení plnění závazných vnitřních předpisů a jinak stanovených povinností); a

- **zajištěním nástrojů pro zvýšení flexibility, efektivity a kvalifikovanosti rozhodování těchto institucí** (například posílení funkce správních rad, většího zapojení administrativních a ekonomických profesionálů do vedení instituce, úpravu mimořádných rozhodovacích procedur atp.).

Výsledek takové analýzy by měl vést zejména k přijetí nového zákona o vysokých školách/nebo novelizaci stávajícího ZVŠ a případně také k novelizaci ZVVI.

Autoři této Analýzy jsou si však vědomi toho, že se v tomto případě jedná o velmi složitou a i politicky velmi citlivou problematiku.

7.6. Problematika odměňování vědeckých pracovníků

Dalším z problémových okruhů, který lze vysledovat analýzou relevantních předpisů a se kterým se autoři této Analýzy setkávají v praxi, je problematika odměňování vědeckých pracovníků, a to konkrétně problém flexibility odměňování, kde ze své podstaty naráží evropská politika volného pohybu vědeckých pracovníků na národní pracovněprávní úpravy práva zaměstnance a rovné zacházení. Jedná se o problém, který jsou nuceny řešit pouze instituce, které se zapojují do příslušných programů (zejména Marie Curie People 7.RP, z národních například program AVČR „Fellowship J. E. Purkyně“), ze kterých vyplývají fixní výše odměn pro jednotlivé vědecké pracovníky, přičemž tyto fixní odměny většinou v ČR převyšují odměny, které za obdobnou práci pobírají jiní zaměstnanci výzkumné organizace.

Přestože se jedná o problém, jehož dopady se projevují jen u některých výzkumných organizací, z právního hlediska jde o složitý a jen velmi obtížně řešitelný problém. Z právního hlediska zde totiž proti sobě stojí českými předpisy (ZP, LZS) upravené právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace, a evropskými předpisy upravený cíl zvýšení mobility vědeckých pracovníků a vytvoření jednotného trhu vědeckých pracovníků (případně

přilákání kvalifikovaných vědeckých pracovníků do ČR). Tento interpretační problém je navíc vyostřen tím, že na národní úrovni je právo na rovné zacházení upraveno zákonem a ústavním zákonem, zatímco na úrovni programů jde o pouhé rozhodnutí implementující konkrétní program (které má ovšem v případě evropských programů určitou normativní povahu a bylo by teoreticky možné mluvit i o aplikaci principu nadřazenosti evropského práva).

Autoři této Analýzy jsou si vědomi toho, že řešení tohoto problému na úrovni vnitřního předpisu i na úrovni legislativy je politicky velmi problematické a do jisté míry může být vnímané jako nesystematické. Tento problémový okruh se navíc dotýká rovněž politicky velmi citlivé širší problematiky odměňování vědeckých pracovníků, a to zejména v oblasti jejich celkové výše, zvýšení motivace vědeckých pracovníků a zvýšení transparentnosti v odměňování. Na druhé straně neřešení tohoto problému vytváří pro výzkumné organizace neřešitelné situace, které jim brání v účasti v příslušných projektech (zejména některé projekty v rámci 7RP, programy AVČR Fellowship J.E.Purkyně).

7.6.1. Úroveň řešení 1: opatření na úrovni pracovněprávních vnitřních předpisů, případně kolektivní smlouvy

Doporučení:

Přijmout nezbytné změny pracovněprávních vnitřních předpisů, případně kolektivních smluv umožňující větší míru flexibility odměňování vědeckých pracovníků s cílem:

- zvýšení motivace především vědeckých pracovníků, ale v odůvodněných případech i dalších osob podílejících se na VaVal (včetně faktického předcházení rozměňování výsledků VaVal formou zakládání soukromých spin-offů atp., odlivu kapacit do zahraničí, atp.). V tomto ohledu se tento problémový okruh prolíná s problematikou úpravy práv k duševnímu vlastnictví.
- řešení problému, kdy výše odměny vědeckého pracovníka vyplývá přímo

z mezinárodního programu podpory VaVal (zejména některé programy v rámci 7.RP) a kdy tato formálně nekoresponduje s běžnou úrovní mzdy na dané instituci. Toto je možné pouze zakotvením výslovných výjimek ve vnitřních mzdových předpisech a zavedením standardních mechanismů, v rámci nichž jsou případné zvýšené mzdy vypláceny (například inominátní smluvní mechanismy, které zároveň vyřeší problém ochrany mateřské instituce pro případ porušení povinností ze strany vědeckého pracovníka).

Jako vhodné nám připadá například řešení obsažené v pražské VVI, analyzované v rámci případové Studie č. 3, viz kapitola 6.3 této Analýzy. Dle vnitřního mzdového předpisu analyzované instituce lze ve výjimečných případech uzavřít **smlouvu o individuálních smluvních podmínkách** (smluvní mzdu). Dle příslušného ustanovení vnitřního mzdového předpisu této instituce lze smluvní mzdu přiznat zaměstnanci, jemuž **se hradí mzda z prostředků financovaných zahraniční institucí a je v projektu stanovena.**

Stupeň kritičnosti: **kritické** ve vztahu k řešení rozporů fixně stanovených odměn evropskými programy (zejména 7.RP) versus mzdové řády atp. a **významné** ve vztahu k zvýšení motivace vědeckých pracovníků a dalších osob.

Míra závaznosti:

- **nezbytnost** ve vztahu k vyřešení rozporu odměna stanovená evropským programem versus mzdový řád pro instituce, které se hodlají účastnit příslušných programů (stávající vnitřní předpisy většinou neobsahují dostatečné nástroje pro řešení tohoto problému);
- **doporučení** ve vztahu ke zvýšení motivace vědeckých pracovníků.

7.6.2. Úroveň řešení 2: doporučení zvážení legislativních úprav

V zájmu zabránění výše popsaným střetům mezi národní úpravou práva na rovné

zacházení a jednotlivými programy stanovujícími fixní odměny vedoucích pracovníků se jeví jako vhodné rovněž zvážení možnosti úpravy kvalifikované výjimky z pravidla rovného zacházení v zákoníku práce (například přidáním odstavce 6 na konec ustanovení § 110 ZP).

7.7. Právní vztahy k výsledkům VaVal

Jedním z nejvýznamnějších problémových okruhů, který dle učiněných zjištění není často upraven vůbec nebo zcela nedostatečně, je problematika úpravy nakládání s výsledky VaVal.

Hlavním důvodem pro řešení této problematiky je v obecné rovině opět právo veřejné podpory. Tento problémový okruh vychází ze základní úvahy subvenčního práva, že v případě že výzkumná organizace podporovaná z veřejných zdrojů neochrání dostatečně duševní vlastnictví vzešlé z VaVal a umožní tak „obohatit“ se třetímu subjektu bez relevantní protihodnoty (například soukromému spin-off subjektu zaměstnance takové organizace), dopouští se taková výzkumná organizace vůči této třetí osobě tzv. nepřímé veřejné podpory. Z této úvahy vyplývá zejména princip povinné ochrany duševního vlastnictví a tržní princip (princip soukromého investora), vyjádřený zejména v ustanoveních bodu 3.2 Rámce Společenství.

Další rovinou tohoto problematického okruhu je požadavek jednotlivých politik podpory VaVal na dodržování pravidel pro povinné šíření výsledků, které nejsou způsobilé ochrany nebo poté, co byly dostatečně ochráněny. Tato pravidla jsou rozvedena zejména v § 16 ZPVaVal a v 7. RP.

Posledním neméně významným aspektem tohoto problémového okruhu je, že jednotlivé relevantní přepisy posuzují problematiku duševního vlastnictví z různých pohledů a používají poměrně odlišná pravidla a zejména zcela odlišnou terminologii, což klade na příjemce podpor značné požadavky na správnou úpravu tohoto problému.

7.7.1. Úroveň řešení 1: opatření na úrovni přijetí vnitřního předpisu pro výsledky VaVal (IP Směrnice)

Doporučení:

Přijmout vnitřní předpis pro výsledky VaVal (IP Směrnice) se zakotvením a vhodným provázáním následujících základních principů:

- vymezení duševního vlastnictví v nejširším možném záběru (t.j. nejen specifický výčet průmyslových práv, ale i jakákoliv další práva k duševnímu vlastnictví (autorské právo, atp.);
- princip povinné ochrany práv k duševnímu vlastnictví (včetně opatření na úrovni pracovněprávních vnitřních předpisů a pracovních smluv a implementace základních mechanismů);
- principy Rámce Společenství pro smluvní a kolaborativní výzkum (včetně závazných smluvních vzorů);
- principy povinné diseminace (ZPVaVal a 7RP);
- uvedení v soulad se specifickým pojetím/terminologií 7RP („background“-„foreground“ (nové znalosti-stávající znalosti); „use“ – „dissemination“-„access rights“ (využití-šíření-přístupová práva));
- principy rozdělení výsledků v případě spolupráce výzkumných organizací (zejména v závislosti a s přihlédnutím k aktuálnímu vývoji institucionálního financování v ČR – evidence v RIV, atp.).

stupeň kritičnosti: kritické

Dle dosavadních zjištění není tato problematika dostatečně řešena, což vytváří významná rizika živelného postupu institucí v této oblasti a s tím spojených negativních dopadů. Přitom se jedná o poměrně složitou problematiku jak z hlediska analýzy potřeb konkrétní

instituce v této oblasti (včetně analýzy řetězce vzniku výsledků VaVal, tak z hlediska přípravy dostatečně univerzální směrnice, která naplní požadavky všech relevantních dokumentů a zároveň sloučí rozdílnou terminologii v nich obsaženou.

Míra závaznosti: jednoznačná povinnost stanovená přímo zákonem

Povinnost přijmout nějakou formu IP Směrnice vyplývá z ust. § 16 odst. 3 ZPVaVal, nicméně přijetí kvalitní směrnice lze doporučit zejména za účelem zefektivnění transferu technologií a následnému zvýšení příjmů výzkumných organizací, a dále také za účelem zamezení negativních dopadů.

7.7.2. Úroveň řešení 2: doporučení faktických opatření k ochraně duševního vlastnictví

Vzhledem k tomu, že samotné přijetí vnitřní směrnice duševního vlastnictví samo o sobě nemusí být dostatečným nástrojem zabránění výše naznačeným možným negativním dopadům, lze v obecné rovině učinit další doporučená opatření k faktické realizaci IP směrnice.

Doporučení

Například:

- **Zřízení specializované servisní/kontrolní organizace/specializovaného pracoviště.**
Důvodem pro zřízení specializovaného pracoviště je značná složitost řešení úkolů spojených s ochranou a šířením duševního vlastnictví.

7.8. Publicitní principy

Dodržování pravidel publicity je důležitým prvkem většiny programů podpory VaVal a jejich nedodržení může být zpravidla sankcionováno i krácením podpory.

Doporučení:

Zajistit základní mechanismy (zejména hardware, software) a přijetí vnitřního předpisu pro dodržování povinností publicity.

7.9. Další otázky

Tato kapitola obsahuje shrnutí dalších problémů indikovaných v rámci přípravy Analýzy a učiní k jednotlivým problémům doporučení k jejich řešení.

7.9.1. vykazování vůči státnímu rozpočtu versus vykazování evropských projektů

Jedná se o problém způsobující českým výzkumným organizacím zvýšenou administrativní zátěž, který má základ v tom, že evropské projekty se obecně vykazují v průběhu delších časových období, která málokdy končí k 31.12. kalendářního roku. Naproti tomu dle ust. §2 vyhlášky 52/2008 Sb. jsou české výzkumné organizace povinny vykazovat k 31.12. kalendářního roku. Zřejmě legislativním nedopatřením byla v této vyhlášce zakotvena výjimka vztahující se výhradně k projektům financovaným ze strukturálních fondů, nikoliv už na 7RP a CIP. Nucené vykazování i těchto projektů ve fázi, kdy ještě nejsou ukončeny, je významný metodický problém a představuje pro konkrétní instituce zvýšenou a navíc i do značné míry zbytečnou administrativní zátěž (finanční data evropského projektu například 7.RP k 31.12 kalendářního roku nejsou zpravidla známa, a proto výkaz výzkumné organizace k takovému projektu bude vždy jen více či méně přesným odhadem).

Doporučení:

Legislativní opatření – změna vyhlášky 52/2008 Sb. ve smyslu rozšíření výjimky pro vykazování evropských projektů i na další programy podpory VaVal z evropských zdrojů zejména 7.RP a CIP.

7.9.2. Nakládání s dokumenty (archivace, zachování anonymity (pacientů), atp.), atp.)

Jak popsáno výše: tento problémový okruh má tři základní roviny:

- Vedení projektové dokumentace, které má význam zejména z hlediska efektivního řízení projektů a umožnění jejich zpětné kontroly a které je ve většině programů výslovně stanovenou povinností příjemce;
- Archivace dokumentů. Tato rovina se týká zejména dodržování archivačních lhůt stanovených jednotlivými programy zpravidla na dobu 10-ti let od ukončení programu a jejich promítnutí do skartačního řádu instituce;
- Nakládání s dokumenty a ochrana citlivých údajů. Tato problematika souvisí také s ochranou důvěrných informací a vyplývá z platné české i evropské legislativy, zejména zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v platném a účinném znění.

Doporučení:

1. Přijmout/upravit vnitřní předpis pro vedení dokumentace projektů podpory VaVal.

- takovýto předpis by měl zejména stanovit základní povinnost vést dokumentaci projektů, včetně povinnosti zajištění jejich archivace po dobu požadovanou jednotlivými projekty;

2. Přijmout/upravit vnitřní předpis pro nakládání s osobními a citlivými údaji.

- takovýto předpis by měl na základě analýzy možných situací nakládání s osobními a citlivými údaji vytvořit závaznou metodiku za účelem zabránění porušení zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v platném a účinném znění.

3. Provést aktualizaci stávajícího skartačního řádu na lhůty stanovené jednotlivými relevantními dokumenty.

7.9.3. Vnitřní rozhodovací mechanismy – flexibilita, odpovědnost

Tento problematický okruh se týká:

- Nastavení vnitřních rozhodovacích mechanismů zejména za účelem dosažení efektivity, kvalifikovanosti a flexibility rozhodování (například o účasti v jednotlivých projektech, konsorciích atp.),
- Specifickým problémem možnosti aplikace případných sankcí na subjekty v rámci instituce, které například porušují vnitřní předpisy a nařízení. S tímto problémem se potýkají zejména některé VŠ, které nedisponují efektivními vnitřními prostředky jak vynutit dodržování vnitřních předpisů ze strany některých svých organizačních součástí (fakult nebo ústavů).

Doporučení:

V této oblasti lze učinit zejména doporučení na přijetí **strategie účasti** na projektech včetně zřízení **specializovaného pracoviště**.

Taková strategie by měla zejména stanovit součinnosti, rozdělení povinností a odpovědností v celém procesu od plánování projektu, přes jeho podávání, vyjednávání o uzavření grantových smluv, vlastní řešení, ukončení a činnosti po ukončení projektu, mezi oddělením pro vědu a výzkum, ekonomickým, personálním odborem, odpovědným řešitelem projektu, jeho vedoucím ústavu, děkanem fakulty.

V praxi se lze setkat se situací, kdy partnerem v konsorciu je VŠ nebo VVI, ale ta nemá jasně stanovené podmínky, kdo za co odpovídá a kdo nese případné finanční ztráty a sankce z nedodržení podmínek konsorciální smlouvy podle pravidel programu. Lze se setkávat s tendencemi přenášet odpovědnost na řešitele, což se jeví jako systémově zcela nesprávné řešení.

Pro případy projektů, kdy výzkumná organizace v rámci spolupráce v konsorciích přebírá do značné míry odpovědnost za své partnery, je vhodné, aby takováto směrnice řešila i povinnost zvážit vhodnost pojištění těchto rizik a projednat s poskytovatelem možnost zahrnutí nákladů pojištění do způsobilých výdajů projektu (i když lze předpokládat, že náklady pojištění zpravidla nebudou akceptovány jako způsobilý výdaj projektu).

Dalším doporučením, které v této souvislosti je možné učinit, je **zvážení případné legislativní změny a/nebo úpravy vnitřních předpisů VŠ**, které by umožnily v případě porušování platných vnitřních předpisů a nařízení ukládat určité sankce příslušným součástí VŠ, které se takového porušování dopouštějí (fakultám a ústavům VŠ). Autoři této Analýzy jsou si vědomi toho, že se v tomto případě jedná o poměrně citlivý problém narážející na oprávněný zájem samostatnosti fakult, který lze podřadit pod tradiční hodnoty tzv. akademických svobod a vyžaduje podrobnější rozbor tohoto problému, který zcela překračuje rozsah a zadání této Analýzy.

7.9.4. Ochrana mateřských institucí před porušení povinností vědeckými pracovníky (7.RP)

Dalším specifickým problémem je problém ochrany mateřských institucí před porušováním povinností jejich vědeckými pracovníky v některých programech 7.RP, které se zaměřují na individuální projekty výzkumných pracovníků. V těchto projektech bývá žadatelem přímo výzkumný pracovník, nicméně jeho mateřská vědecká instituce vystupuje jako subjekt, jehož prostřednictvím je projekt financován a který také nese odpovědnost vůči Komisi. Problémem je, že zatímco mateřská instituce odpovídá vůči

Komisi za značné prostředky zcela **neomezeně** a porušení pravidel projektu může mít pro ni velmi **citelné důsledky**, **vědecký pracovník**, který požívá v rámci projektu značné samostatnosti včetně důležitých rozhodnutí v rámci realizace projektu, odpovídá jakožto zaměstnanec instituce v souladu s § 257 odst. 2 ZP za nedbalostní porušení **pouze do výše 4,5 násobku svého průměrného výdělku**.

Doporučení:

Stanovit například v projektové strategii instituce základní podmínky pro účast v takovýchto projektech, jejichž součástí by měl být i vzorový smluvní dokument (souhrn povinných ustanovení doplňkové smlouvy s vědeckým pracovníkem, která je v těchto projektech uzavírána).

V závislosti na přijatelnosti takových ustanovení lze doporučit zejména následující typy ustanovení

- povinnost součinnosti vědeckého pracovníka při plnění povinností mateřské instituce vůči poskytovateli podpory (pokud to program umožňuje, lze poskytnutím této součinnosti podmínit výplatu některých zvláštních plateb nad rámec tarifní mzdy);
- ochrana práv k duševnímu vlastnictví:
 - vymezení komu náleží jaká část práva k duševnímu vlastnictví (duševní vlastnictví opět nutno vymezit široce na všechny předvídatelné formy způsobilé ochrany);
 - povinnost ochrany;
 - práva a povinnosti ve vztahu k šíření duševního vlastnictví;
- povinnost vědeckého pracovníka k zachování mlčenlivosti o důvěrných informacích a povinnost ochrany osobních dat;
- povinnost vědeckého pracovníka zajistit, aby se k výše uvedeným závazkům zavázali i ostatní členové týmu.

Vedle toho lze zvážit možnost pojištění odpovědnosti mateřské instituce a případně vyvíjet tlak na poskytovatele podpory, aby takové pojištění, ať už hrazené vědeckým pracovníkem nebo mateřskou institucí, bylo uznáno jako způsobilý výdaj projektu (zde předpokládáme, že půjde o problém, nicméně lze argumentovat významnými riziky, která mateřská instituce v takových případech přebírá, aniž by měla účinné nástroje k jejich eliminaci).

7.10. Doporučení ke změnám ZPVaVal

V rámci zpracování této Analýzy narazili její autoři v rámci analýze ZPVaVal a jiných relevantních předpisů a v rámci skutečností zjištěných v tomto zákoně na několik obecných problémů ve vztahu k analyzovanému tématu. O těchto problémech, včetně obecných doporučení na případné změny v zákoně, pojednává stručně v základních bodech tato subkapitola.

7.10.1. Koncepční změny

Z hlediska koncepce ZPVaVal lze doporučit změny směřující k minimalizaci prvků faktického provádění evropských nařízení (zejména Obecného nařízení o blokové výjimce, zamyšlení nad smyslem ZPVaVal jako do značné míry hybridní normy).

Konceptně nevhodnými se autorům této analýzy jeví zejména dvojí (a navíc ne zcela identické) definice, například definice výzkumné organizace, definice jednotlivých kategorií výzkumu atp.

7.10.2. Přesnější vymezení působnosti zákona

Další oblastí, kde lze doporučit zamyslet se nad případnou novelizací ZPVaVal je vymezení působnosti zákona zejména vymezením pojmu podpory výzkumu a vývoje ve vztahu k okrajovým formám podpory VaVal, například podpora nákupu IP, technologií, smluvního výzkumu, atp.

7.10.3. Rozšíření výjimek z povinné aplikace veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích

Jako vhodné se nám jeví rovněž začlenění další výjimky z obecné povinnosti poskytovat účelovou podporu na základě veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích, a to pro menší programy podpory VaVal, za podmínky zakotvení jiných transparentních mechanismů pro výběr uchazečů (z důvodu umožnění jiných transparentních typů podpory VaVal, například losování žadatelů o podpory typu voucherů, atp.).

7.10.4. Rozšíření přípustných forem podpory VaVal

Dalším vhodným bodem k zamyšlení v rámci úvah o další novelizaci ZPVaVal je rozšíření forem podpory VaVal na další obecně připouštěné mechanismy nad rámec stávající prakticky výhradní formy účelové podpory ve formě dotace (případně definiční rozšíření pojmu dotace) i na další obecně akceptovatelné formy podpory VaVal jako jsou půjčky, subvence úrokových sazeb, záruky a daňová opatření, které mohou být vítanou formou podpory zejména pro malé, střední a velké podniky.

8. Kapitola 8 - Závěr

Jak vyplývá z výše uvedeného, tato Analýza prokázala na základě porovnání analýzy platného práva podpory VaVal v relevantních předpisech s analýzou aktuálního stavu úpravy na VŠ a VVI existenci několika základních problémových okruhů k řešení.

Tyto problémové okruhy se dotýkají prakticky všech VŠ a VVI, a to přesto, že celá řada institucí již přijala příslušné vnitřní předpisy a další organizačně technická opatření k jejich řešení, a na rozdíl od jiných subjektů tedy již nestojí před problémem nutnosti zásadních změn či přijetí nových vnitřních předpisů.

Analýza poukázala na význam některých stěžejních dokumentů, které jsou relevantní pro podporu VaVal a nakládání s prostředky podpor a výsledky VaVal (v tomto ohledu lze odkázat zejména na přetrvávající význam Rámce Společenství), jakož i evropského práva veřejných podpor a na některé dosud nevyřešené interpretační problémy.

Analýza rovněž v separátní kapitole rozebírá konkrétní změny a dopady těchto změn v důsledku přijetí novely ZPVaVal zákonem č. 110/2009 Sb.

Analýza dále formou tří případových studií (jedné z větších pražských VVI, jedné pražské VŠ a jedné mimopražské univerzity) ukázala, že ve vztahu k stávajícím předpisům VŠ a VVI lze vznést několik zásadních doporučení na jejich doplnění a zkvalitnění. Analýza od počátku fakultativně počítala i s metodou plošného dotazníku zaslaného vybraným institucím za účelem získání obrazu o tom, jaký je stav vnitřních předpisů alespoň z pohledu těchto institucí. Konečné výsledky analýzy formou dotazníku dosud nejsou známy, nicméně z již dosud vyplněných dotazníků vyplývá, že případové studie poskytují poměrně reprezentativní ilustraci o aktuálním stavu úpravy vnitřních předpisů ve výzkumných organizacích v ČR.

Ze způsobu komunikace s kontaktními osobami těchto institucí, na které se vztahují případové studie, je patrné, že jsou si tyto instituce nutnosti řešení problémů vědomy, že evidují platné vnitřní předpisy a výhledově počítají s jejich doplňováním a zkvalitňováním.

Jedním ze závěrů Analýzy je, že je zcela pochopitelné, že některé z institucí nemají ještě jednotlivé právní problémy na úrovni vnitřních předpisů vyřešeny, a to zejména z toho důvodu, že zejména u tradičních institucí s velkým podílem realizace VaVal není reálné ani účelné revolučním způsobem zasahovat do fungujícího (byť ne zcela perfektního) systému jejich vnitřních předpisů, což by mohlo ohrozit jejich chod, ale naopak jednotlivé změny zavádět postupně tak aby změnami ve vnitřních předpisech nebyly ohroženy jejich aktivity.

V tomto ohledu je patrný rozdíl mezi tradičními (zejména pražskými) institucemi s vysokým podílem efektivity VaVal a některými mimopražskými institucemi, které s rozvojem VaVal započaly teprve nedávno, a proto měly ve vztahu k významnějším zásahům do vnitřních předpisů o něco výhodnější pozici a které jsou navíc nuceny k některým změnám svojí zamýšlenou účastí v OP VaVpl.

Dalším důvodem pro nedostatečnou úpravu některých problémových okruhů je, že jejich řešení zcela přesahuje reálné možnosti těchto institucí (zejména zavádění složitějších metodik jako například full-cost, případně složitějších úprav směrnic duševního vlastnictví, atp.).

V tomto ohledu je nutno zdůraznit roli centrálních orgánů a jejich podporu a koordinaci probíhajících aktivit a národních programů typu EFTRANS, výzvy v rámci OP VK na zavedení metodiky full-cost a podobně.

Analýza rovněž navrhla několik doporučení na změny ve stávajících vnitřních předpisech, jakož i doporučení pro případné změny v české legislativě. Tato doporučení byla učiněna

s jistou mírou obecnosti s tím, že jejich další rozpracování bude provedeno v rámci zpracování jednotlivých metodik v dalších fázích projektu EFTRANS.

Autoři této Analýzy nicméně věří, že tato Analýza představuje nejen účinný a praktický nástroj pro centrální orgány a iniciativy v rámci jejich pomoci výzkumným organizacím při doplňování a zkvalitňování systému jejich vnitřních předpisů, ale představuje též významný zdroj pro zkvalitnění systému vnitřních předpisů i pro samotné výzkumné organizace.

9. Kapitola 9 – Praktický dotazník

V této kapitole je zpracován čtivější formou dotazník určený především odpovědným osobám na VŠ a VVI.

Dotazník je připraven tak, že odpověď NE na kteroukoliv z uvedených otázek indikuje vhodnost nastudování příslušné pasáže této Analýzy a zvážení přijetí opatření za účelem dosažení situace, kdy odpověď na danou otázku bude ANO.

9.1. Obecné otázky

- Provedla vaše instituce nějaké změny v návaznosti na schválení Rámce Společenství?
- Domníváte se, že Rámec Společenství je dokumentem relevantním pro každodenní otázky fungování vaší instituce?
- Provedla vaše instituce nějaké změny v návaznosti na přijetí novely ZPVaVal (zákona 110/2009 Sb.)?

9.2. Statusové otázky (status výzkumné organizace)

- Domníváte se, že vaše instituce je výzkumnou organizací dle Rámce Společenství?
- Máte ve vnitřním předpise obsaženu deklaraci, že jste výzkumnou organizací dle Rámce Společenství?
- Máte ve vnitřním předpise (zřizovací listině/statutu vymezeny účely/cíle/hlavní činnosti v souladu s Rámcem Společenství, t.j. že jednou z hlavních činností/primárních cílů je základní výzkum, aplikovaný výzkum nebo

experimentální vývoj a šíření jejich výsledků prostřednictvím výuky, publikování nebo převodu technologií ?

- Konstatuje váš vnitřní předpis princip reinvestování veškerého zisku do hlavních činností instituce (s případným odkazem na zákon)?
- Konstatuje váš vnitřní předpis samostatnost instituce (zřizovatel nemá přednostní přístup k výsledkům VaVal)?
- Provozujete menzu, koleje, pronajímáte nemovitosti nebo nějaké své zařízení, provádíte servisní vědeckou činnost nebo smluvní výzkum nebo jinou obdobnou výdělečnou činnost? Pokud ano, máte ve vnitřním předpise vymezenou další výdělečnou činnost?
- Konstatuje váš vnitřní předpis oddělené sledování výdělečných a nevýdělečných činností (včetně spin-off subjektů a nebo dceřiných společností)?

9.3. Oddělení výdělečných činností

- Jste schopni s jistotou zodpovědět otázku, zda se výkonem vaší hlavní činnosti rozumí vždy pouze výkon nevýdělečné činnosti?
- Jste schopni alokovat veškeré sdílené náklady na výdělečné a nevýdělečné činnosti?
- Například:
 - Náklady a údržby budovy, náklady na energie budovy, ve které je realizována výuka a zároveň umístěna menza, režijní náklady na zpracování personální agendy zaměstnanců menzy, kolejí?
 - Režijní náklady na realizaci smluvního výzkumu a dalších servisních činností?
 - Režijní náklady na uzavírání nájemních smluv?
- Máte jasno v tom, zda aktivity vašeho spin-off subjektu jsou součástí vašich výdělečných nebo nevýdělečných aktivit?

9.4. Účetně analytické a evidenční nástroje – sledování a dokládání přímých a nepřímých výdajů

- Jste schopni vést evidenci na bázi full-cost?
- Máte vaši metodiku full-cost certifikovanou?
- Snažíte se vaši metodiku full-cost připravit tak, aby byla obecně akceptována všemi poskytovateli podpor?

9.5. Spolupráce s třetími osobami – nepřímá podpora

- Existuje ve vaší instituci vnitřní předpis/strategie/politika pro spolupráci s podnikatelskou sférou (obchodní politika/pravidla pro zadávání zakázek atp.)?
- Existuje ve vaší instituci vnitřní předpis upravující princip hospodárnosti, který se vztahuje na povinnost uzavírat smlouvy se soukromým sektorem výhradně za tržních podmínek, případně upravuje Vás vnitřní předpis základní pravidla pro stanovení tržní/nákladové ceny?
- Existuje ve vaší instituci směrnice pro zadávání zakázek?
- Máte ve vaší instituci upraveny principy dodržování pravidel Rámce společenství pro smluvní a kolaborativní výzkum?
 - Máte k dispozici nějaké závazné smluvní vzory?

9.6. Spolupráce s třetími osobami – Partnerství

- Jste schopni potenciálnímu partnerovi doložit zajištění ochrany jeho důvěrných informací, včetně jednoznačně formulované povinnosti všech vašich zaměstnanců dodržovat principy ochrany důvěrných informací?

- Máte ve vnitřních předpisech vaší instituce upraveny nějaké mechanismy za účelem zvýšení flexibility rozhodování (například o účasti v (mezinárodních) projektech podpory VaVal). Jste schopni v takovýchto případech dostatečně rychle reagovat?
- Existuje v rámci vaší instituce nějaký strategický dokument pro spolupráci s třetími subjekty (základní strategie, rozhodovací postupy, rozložení odpovědnosti, risk management, atp.)?

9.7. Problematika odměňování vědeckých pracovníků

- Jste schopni se účastnit programů typu 7.RP Marie Curie People, Fellowship J.E.Purkyně, které stanoví fixní výši mzdy vašeho vědeckého pracovníka, která několikanásobně převyšuje jeho tarifní mzdu?

9.8. Právní vztahy k výsledkům VaVal

- Víte o tom, že z ZPVaVal vyplývá povinnost všech výzkumných organizací přijmout směrnici upravující nakládání s výsledky VaVal?
- Máte ve vaší instituci upravenou směrnici duševního vlastnictví?
- Pokud ano:
 - Vymezuje vaše směrnice duševní vlastnictví v nejširším možném záběru, tj. vztahuje se například i na autorské právo, právo šlechtitelské, biotechnologický vynález nebo topografii polovodičových výrobků?
 - Vyplývá z ní povinnost kteréhokoliv zaměstnance, který by se dozvěděl o vzniku duševního vlastnictví způsobilého ochrany, informovat příslušné pracoviště vaší instituce?
 - Upravuje vaše IP směrnice principy pro smluvní a kolaborativní výzkum

(včetně závazných smluvních vzorů)?

- principy povinné diseminace (ZPVaVal a 7RP)?
- uvedení v soulad se specifickým pojetím/terminologií 7.RP („background“- „foreground“ (nové znalosti-stávající znalosti); „use“ – „dissemination“- „access rights“ (využití-šíření-přístupová práva))?
- principy rozdělení výsledků v případě spolupráce výzkumných organizací (zejména v závislosti a s přihlédnutím k aktuálnímu vývoji institucionálního financování v ČR – evidence v RIV, atp.).

9.9. Publicitní principy

- Máte ve vaší instituci směrnici pro dodržování principů publicity (loga esf na fakturách apod.)?

9.10. Další otázky k řešení:

- Máte ve vaší instituci směrnici pro vedení dokumentace projektů podpory VaVal, včetně projektů, kde jste neuspěli?
- Máte ve vaší instituci směrnici pro nakládání s osobními a citlivými údaji?
- Máte ve skartačním řádu položku pro dokumentaci k programům podpory VaVal?
- Máte ve vaší instituci vypracovánu strategii pro účast na projektech včetně zřízení specializovaného pracoviště?

10. Seznam definic a zkratek

7.RP	Sedmý Rámcový Program Evropské Unie
8.RP	Osmý Rámcový Program Evropské Unie
Analýza	Tato právní analýza dopadů změn právního prostředí a dopadů již realizované části reformy systému výzkumu, vývoje a inovací (zákon č. 110/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony) na vnitřní předpisy veřejných vysokých škol a veřejných výzkumných institucí a na jejich aktivity
AVČR	Akademie věd České republiky
ERP	Evropské rámcové programy (5.,6.,7.RP)
ESD	Evropský soudní dvůr
GA	Modelová Grantová Dohoda v rámci 7.RP
Kancelář	Advokátní kancelář HOLEC, ZUSKA & Partneři
Komise	Evropská komise
N 1906/2006	Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1906/2006/ES, kterým se stanoví pravidla pro účast podniků, výzkumných středisek a vysokých škol na akcích v rámci sedmého rámcového programu a pro šíření výsledků výzkumu (2007 až 2013)
Nařízení de minimis	Nařízení Komise č. 1998/2006/ES, o použití článků 87 a 88 Smlouvy na podporu de minimis
NSRR	Národní strategický referenční rámec ČR 2007-13 (NSRR ČR, který byl schválen vládou ČR dne 20.12.2006)
Obecné nařízení o blokových výjimkách	Nařízení Komise č. 800/2008/ES, kterým se v souladu s články 87 a 88 Smlouvy o ES prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné se společným trhem

OP VaVpl	Operační Program Výzkum a vývoj pro inovace období 2007 - 2013
OP VK	Vzdělání pro konkurenceschopnost pro období 2007-2013
Příručka OP VaVpl	Příručka pro žadatele Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace 2007 – 2013 Prioritní osy 1 a 2, včetně Příloh
Rada	Rada ES
Rámec Společenství	Rámec společenství pro veřejnou podporu výzkumu, vývoje a inovací (2006/C 323/01)
SES	Smlouva o Evropském společenství
Smlouva	Smlouva o dílo ze dne 2. 12. 2009
VaV	Výzkum a vývoj
VaVal	Výzkum, experimentální vývoj a inovace
VŠ	Veřejné vysoké školy
VVI	Veřejné výzkumné instituce (v.v.i.)
Zákon o vysokých školách	Zákon o vysokých školách č. 111/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů
ZPVaVal	Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů
ZVŠ	Zákon o vysokých školách č. 111/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů